

ІНТЕРНАЦІОНАЛЬНА АСОЦІАЦІЯ ПЕДАГОГІВ І НАСТАВНИКІВ

4/2010 www.slovovchitelya.org

Слово ВЧИТЕЛЮ

ЩО В ІМЕНІ ТОБІ МОЇМ?
РОМАНТИЧНА ЗАПОВІДЬ
ХВАЛЮСЬ ХРИСТОМ
ПІДСЛУХАНІ ДУМКИ

ЧИ Є ЖИТТЯ БЕЗ ПОКЛОНІННЯ?

Християнський духовно-просвітницький часопис	
«СЛОВО ВЧИТЕЛЮ» № 4(14)/2010	
Наше кредо: «Нести Слово Боже — ось наша мета, щоб кожний учитель був учнем Христа!»	
Головний редактор	Тарас Приступа
Редакційна колегія:	Тетяна Артерчук Олег Блощук Олександр Бондарчук Руслана Ковальчук Юрій Ліщинський Євген Никонюк Ольга Новікова
Літературний редактор	Світлана Филіпчук
Дизайн і верстка	Аля Біла
Коректор	Ольга Мац
Менеджер з розповсюдження	Артем Приступа
Відповідальна за випуск	Надія Доля
Засновник і видавець — Міжнародна громадська організація «Надія — людям»	
Адреса:	а/с 116, м. Рівне, 33028, Україна.
Телефон:	(0362) 63-79-76
Факс:	(0362) 62-05-12
e-mail:	slovo@hopetopeople.org
www.hopetopeople.org	
Часопис зареєстровано в Міністерстві юстиції України. Свідoctво про державну реєстрацію: серія KB № 12846-1730P від 27 червня 2007 р.	
Передплатний індекс — 99864.	
Пожертви на видання часопису просимо надсилати поштовим переказом на адресу МГО «Надія — людям» з позначкою: «Пожертви на часопис „Слово вчителю“», або на рахунок: МГО «Надія — людям», р/р 26005301588849, Промінвестбанк м. Рівне, МФО 333335, код 21081735 з позначкою: «Пожертви на часопис „Слово вчителю“».	
За умови передруку матеріалів посилання на часопис «Слово вчителю» обов'язкове.	
Рукописи не рецензуються і не повертаються. Редакція залишає за собою право редагувати і, за необхідності, скорочувати матеріали.	
Посилання на Біблію або цитування окремих біблійних текстів позначаються умовними скороченнями. Список скорочень назв книг зазвичай подається у виданнях Біблії. Посилання зазначаються з дотриманням принципу «книга-розділ-вірш» і розділяються знаками пунктуації. Наприклад: Ів. 19:6-11, 13-20, 25-28; 1 Кор. 1:18-24. Фрагменти з одного розділу розділяються комою (,), а різні книги або розділи відокремлюються крапкою з комою (;).	
Якщо в тексті не зазначено інше, усі біблійні посилання взято з Біблії в перекладі проф. Івана Огієнка.	
Фото на обкладинці Іллі Павлова.	
Надруковано: РТМКФ «Християнське життя», 43006, м. Луцьк, вул. В. Стуса, 3, тел. (0332) 71-08-74. Наклад 2000 прим.	
© «Слово вчителю» © МГО «Надія — людям»	

«Будуємо нову країну!» — стверджує й закликає гасло на рекламних щитах, які заповнили нині міста й села України. Яскраво й професійно зроблене, воно впадає у вічі, закарбовується в пам'яті і раптом... та це ж щось знайоме.

Мабуть, кожна людина, яка навчалася в школі в радянський період, згадає подібний заклик. Правда, там було не про одну країну, а про цілий світ: світ насилля планувалося зруйнувати, а новий, справедливий світ збудувати.

У християн, які досліджують Святе Письмо, виникає інша асоціація: «Я сьогодні призначив тебе над народами й царствами, щоб виривати та бурити, і щоб губити та руйнувати, щоб будувати й насаджувати!» — говорить Господь до Свого пророка (Єр. 1:10).

Отже, застосовується правильний Божий принцип: щоб збудувати щось нове, треба зруйнувати старе.

Не будемо поринати в далеке минуле. Життя останніх двох-трьох поколінь яскраво свідчить про те, що люди брали на озброєння цей принцип: руйнувати — руйнували, а от збудувати омріяну країну так і не змогли.

Чому? Відповідь очевидна: тому що робили це власними зусиллями, без Бога, без Його благословення.

Ось і зараз, можливо, слід починати не зі змін до Конституції, не з нового Податкового кодексу, і навіть не з нових кадрів, а з того, щоб через щире покаяння перед Богом зруйнувати гріховні твердині у власному серці: егоїзм, байдужість, лінь, невір'я, жорстокість, ідолопоклонство — і будувати життя на Божому Слові і Його заповідях: десяти старозавітних, які фокусуються у дві новозавітні: «Люби Господа Бога свого всім серцем своїм, і всією душею своєю, і всією силою своєю, і всім своїм розумом, і свого ближнього, як самого себе» (Лк. 10:27). А далі — «насаджувати» у серця людей прагнення до богопізнання й богопоклоніння.

Сподіваємося, матеріали випуску ХПДЧ «Слово вчителю» на тему «Чи є життя без поклоніння?» допоможуть нам у цьому.

Прислухаймося до Божих слів: «Так говорить Господь: «...ваші гріхи від вас стримали цеє добро... На дорогах спиніться та гляньте, і спитайте про давні стежки, де то рога добра, — то нею ідіть, і знайдете мир для своєї душі!» (Єр. 5:25, 6:16).

З повагою — редакційна колегія

4	ПОГЛЯД ФАХІВЦЯ
О. Бондарчук. «Мій шлях не був тернистим» (інтерв'ю з Галиною Докторович)	

	АКТУАЛЬНА ТЕМА	6
М. Дубовик. Романтична заповідь Р. Ковальчук. Що в імені тобі Моїм? А. Приступа. Історія божественної моральності		

16	СТУДІЇ БІБЛІЇ
Р. і Є. Сверлови. Третя й четверта Божі Заповіді Ю. Ліщинський. Хвалюсь Христом	

	ЗНАЙОМСТВО	23
Н. Доля. «Слава Богові за сум і за радість...» (інтерв'ю з Оксаною Косік)		

27	МЕТОДИКА І ДОСВІД
О. В'ялов. Кредо вчителя — бути учнем! І. Олійник. Заповіді Божі — життєвий дороговказ (урок для 3 класу) О. Косік. Не взивай намарне імені Господа Бога твого (урок для 8 класу) С. Міськова. Пам'ятай день суботній, щоб святити його (урок для 8 класу) Дидактичний матеріал	

	ХРИСТІЯНСТВО І МИСТЕЦТВО	46
О. Блощук. Натхнення Мендельсона		

48	МОЛОДЬ У ПОШУКУ
Н. Зайчук. Земне, що переходить у вічне	

	АСПЕКТИ ЗДОРОВ'Я	52
Н. Дубовик. Він приходить, тому що не може забути		

54	СПРАВИ СІМЕЙНІ
О. Смірнова. Підслухані думки	

	ВАРТО ПРОЧИТАТИ	55
О. Блощук. Різдвяні історії Ч. Діккенса Десять правил Іоанна Блаженного		

56	РОЗДУМИ ДУШІ
А. та О. Медведєви. Сонь — син Соняха Г. Левицька. Різдвяні сторінки зі щоденника	

«Мій шлях не був тернистим»

Інтерв'ю з Галиною Докторович



Галина Іванівна Докторович, методист навчально-методичного центру професійно-технічної освіти в Сумській області.

Освіта: 1980–1982 рр. — Путивльський педагогічний коледж ім. С. В. Руднева, учитель початкових класів; 1982–1987 рр. — історичний факультет Сумського державного педагогічного інституту, учитель історії та правознавства; 1992–1993 рр. — факультет практичної психології при Сумському державному педагогічному інституті, практичний психолог у системі освіти.

Життєве кредо: учитися, пізнавати щось нове, незвідане, передавати ці знання іншим.

— **Галино Іванівно, Ви все життя працюєте в системі освіти, наразі обіймаєте посаду в обласному управлінні освіти, розкажіть, будь ласка, яким був Ваш професійний шлях?**

— Не можу сказати, що мій шлях був тернистим. Ні, навпаки, цікавий. В освіті пройшла всі ступені розвитку: старша піонервожата (педагог-організатор), вихователь, учитель початкових класів, учитель правознавства, психолог. П'ять років працювала директором Улянівської спеціальної загальноосвітньої школи-інтернату для дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування. З березня 2003 р. працюю методистом навчально-методичного центру професійно-технічної освіти в Сумській області.

Завжди любила й прагнула вчитися. Освіту психолога здобула, коли вже виховувала трьох дітей. Було цікаво, перевертала гори різної літератури. Училася сама, учила інших. Працюючи з дітьми, часто вимушена була допомагати дорослим розібратися в проблемах особистих, у взаємовідно-

синах у сім'ї з близькими й рідними, коли вони заходили в глухий кут. Давала поради, розради, вислуховувала, намагалася обов'язково допомогти, розібратися, знайти правильні шляхи вирішення тих чи інших проблем. Не завжди було легко й просто, доводилося шукати, роздумувати, іноді ночами перебирати в думках події. Виходило... Дякували люди, приємно було самій. Траплялися й невдачі...

— **Яке у Вас у той час було ставлення до Бога, до Біблії?**

— У той час я майже не чула про Бога, Біблію, християнське життя. Усе вирішувалося з логічної точки зору. Мабуть, через те припускалася помилок. Мушу зізнатися, що не завжди мала слухність, коли відстоювала свою власну думку чи рішення.

— **А сьогодні чим для Вас є Біблія, Хто для Вас Ісус Христос?**

— Завдяки тому, що в 2008 р. волею Всевишнього потрапила до християнського табору-семінару, який проводила Міжнародна християнська організація «Надія — людям»,

познайомилася з християнами, доторкнулася до Святого Письма — Біблії. Тепер для мене це книга життя, порадник, наставник, підтримка в години смутку, розпачу, путівник у хвилини щастя та радості.

Ісус Христос — це мій Спаситель. Спаситель від моєї невіри в минулому, дороговказ у майбутньому, щоби донести Його діяння, Його помисли до своїх колег, земляків.

— **Отже, Ваше життя змінилося. Чи знаходите Ви розуміння у сім'ї, серед колег?**

— Щаслива, що зі мною проходив цей семінар мій чоловік. Він також освітянин, навчає професії молодих юнаків. У нас хороші стосунки. Колеги також поділяють мої погляди, хоч дехто, можливо, ще всього до кінця не розуміє.

— **Коли вперше Ви перейняли-ся духовними проблемами?**

— Проблеми духовності, а, швидше, я б сказала проблеми падіння моралі, занепаду духовності, уже трива-



На Всеукраїнському семінарі вчителів християнської етики, липень 2010 р.

лий час є надзвичайно актуальними. Ми перебуваємо в глибокій кризі. Це криза на порядність, чистоту стосунків, доброти, чесності. Молодь, підлітки дуже рано знайомляться з цигаркою, пивом, наркотиками. Як результат — наркоманія, алкоголізм, СНІД. Ця проблема мене хвилювала давно, ще коли я працювала психологом. Були внутрішні пошуки виходу із ситуацій. Сьогодні я знаю вихід. Не перебільшуючи, скажу, що знаю ту стежку, на яку нам потрібно стати, щоб ми самі, а також наші рідні діти й учні, яких нам довіряють на виховання батьки, стали кращими. Це знайомство з надбаннями, які пережили тисячі років, це — Слово Боже, Біблія.

— **Як психолог Ви допомагали людям, використовуючи свої фахові знання, тепер скеровуєте на дорогу слідування за Христом. На Вашу думку, це різні дороги чи пов'язані?**

— Переконана, що Бог вів мене в життя й тоді, коли я про Нього не знала. Усе, що відбувалося в моєму житті, має тепер для мене логічний зв'язок. Бог готував мене в інших сферах життя, щоб тепер використовувати на теренах християнського служіння.

Професійний досвід, який подавав мені Господь за всі ці роки, дає змогу знаходити відповіді на запитання, пов'язані з моєю трудовою діяльністю. Але тепер я знаю вихід із будь-якої життєвої ситуації — Бог і Біблія є відповіддю на всі земні питання.

— **Чи був у Вашому житті випадок, коли Ви явно бачили руку Божу?**

— Яскравим прикладом може бути проведення навесні цього року семінару-презентації «Викладання предметів та курсів духовно-морального спрямування в загальноосвітніх навчальних закладах» для директорів, заступників директорів і вчителів християнської етики загальноосвітніх шкіл Сумської області. Бог просто дивовижним чином влаштував приїзд колег з Рівненщини, які,

маючи досвід викладання християнської етики, надали нам методичну й практичну допомогу.

— **Наскільки важливим для Вас є Закон Божий?**

— У житті завжди намагалася й намагаюся чинити так, щоб не було соромно стати перед Богом і дати Йому звіт. Адже кого завгодно можна обдурити, але Бог бачить усе. Він знає про кожного з нас більше, ніж ми самі знаємо про себе.



Презентація методичної літератури з християнської етики

Але спостерігаю, що постійно виконувати всі Божі заповіді для людини не під силу. Взяти хоча б третю заповідь про вживання без потреби Божого імені. Це ж не лише богохульство, блюзнірство чи божба, але й ремствування на Бога, або скарги на Його Провидіння, або порушення обітниць, даних Богові. А ми ж усі винні в цьому...

Один лише Ісус Христос виконав увесь закон досконало. Вірю в Ісуса Христа й надіюсь на Його допомогу та заступництво.

— Ви згадали третю заповідь Декалога, а чи вдається виконувати четверту — виділити для поклоніння Богові сьомий день?

— Шість днів Бог працював, створюючи землю, моря, ліси, поля й усе, що в них, а сьомого дня спочив. Ось тому ми повинні в цей день іти до церкви, молитися й дякувати Богові за все, що маємо. Шість днів працюємо, займаємося тими справами, до яких покликані, а сьомий — відпочиваємо в молитві, у читанні Біблії та духовної літератури, що приносить користь для душі, допомагаємо близьким і рідним, відвідуємо хворих, проводимо час з дітьми, онуками, батьками. Важливо також у цей день не змушувати інших працювати на нас.

— Чи присутній Бог, думки про Нього впродовж тижня, чи лише в неділю?

— Маю тверді переконання в тому, що мене створив Бог, і Він залишив мені дороговказ — Біблію, тому за будь-яких обставин, під час прийняття кожного рішення я намагаюся зіставити своє бачення зі Словом Божим.

— Чи знайомі Ви з журналом «Слово вчителю»?

— Для мене журнал «Слово вчителю» — це помічник у підготовці

до уроків християнської етики, виховних годин, у проведенні батьківських зборів. Познайомила з ним ще у 2008 р., коли приїздила в Рівне для запозичення досвіду з викладання предмета «Основи християнської етики». Тоді я пересвідчилася, що на Рівненщині багато людей, зацікавлених у духовному вихованні молоді: влада, керівники на місцях, громадські організації, директори шкіл і вчителі. Нам ще до такого рівня рости й рости, але ми намагаємося, і є перші результати. По-перше, в Сумській області збільшилася кількість навчально-виховних закладів, у яких викладається предмет «Основи християнської етики». По-друге, зросла зацікавленість серед учителів, батьків і дітей. По-третє, саме завдяки вашому журналу й методичній літературі підвищився рівень викладання предметів морально-духовного спрямування.

— Чи бачите зміни в дітях, яким викладається християнська етика?

— Діти, що відвідують факультатив з основ християнської етики, просять, щоб це був урок у кожному класі. Як психолог я можу стверджувати, що діти змінюються на краще.

— Дякую, Галино Іванівно, за щирі й відверті відповіді. Наостанок, Ваше побажання читачам ХДПЧ «Слово вчителю».

— Користуючись нагодою, хочу найперше побажати творчого нахнення колективу журналу «Слово вчителю». Виходу кожного числа цього журналу з нетерпінням чекають педагоги Сумщини. Він допомагає нам пізнавати Боже Слово й удосконалювати свої практичні методичні навички у викладанні предметів морально-духовного спрямування.

Усім колегам бажаю Божого благословення.

Розмовляв **Олександр Бондарчук**

Олександр Бондарчук — завідувач відділу освіти МГО «Надія — людям», магістр богослов'я, відмінник народної освіти. Переможець конкурсу 2006 р. в номінації «Педагог — активний громадський діяч». Переможець конкурсу 2008 р. в номінації «Педагог — благодійник».



Романтична заповідь

«Пам'ятай день суботній, щоб святити його! Шість день працюй і роби всю працю свою, а день сьомий субота для Господа, Бога твого: не роби жодної праці ти й син твій, та дочка твоя, раб твій та невілля твоя, і худоба твоя, і прихोждько твій, що в брамах твоїх. Бо шість день творив Господь небо та землю, море та все, що в них, а дня сьомого спочив, тому поблагословив Господь день суботній і освятив його» (Вих. 20:8–11).

Ця Божа заповідь торкається чотирьох сфер нашого життя й говорить про час поклоніння Богові, час виконання роботи, час, присвячений сім'ї, і час для відпочинку. Практичне застосування можна сформулювати трьома фразами: виділи особливий час для поклоніння Богові, виділи особливий час для своєї сім'ї, виділи особливий час для відпочинку. Саме в контексті цих трьох повелінь ми залишатимемося під час вивчення цієї четвертої заповіді Декалогу.



Отже, ізраїльський народ виїшов із Єгипту, де на нього дуже сильно впливала єгипетська культура й релігія, під дією яких він і сфор-

мувався. Господь же почав говорити до євреїв біля гори Синай і встановив нові правила поклоніння живому Богові. Це було перше знайомство з Богом. Господь вивів Свій народ з Єгипту для того, щоб вступити з ним у завітні стосунки. І, крім того, що Він указав на Себе як єдиного Бога, наголосив, що Він не терпить ніяких інших богів. Ще Він призначив особливу заповідь, романтичну заповідь. Це заповідь про побачення з Богом. Для Нього важливі не просто релігійні обряди чи звичаї, а самі люди та стосунки з ними. Адже ми знаємо, що лише людина створена за образом та подобою Божою.

Сьомий день став особливим для Господа. Сам Бог так визначив: «І були скінчені небо й земля, і все воїнство їхнє. І скінчив Бог дня сьомого працю Свою, яку Він чинив. І Він відпочив у дні сьомім від усієї праці Своєї, яку був чинив. І поблагословив Бог день сьомий, і його освятив, бо в нім відпочив Він від усієї праці Своєї, яку, чинячи, Бог був створив» (Бут. 2:1–3). Описуючи Бога, автори Біблії використовували людські терміни. Тому сказано, що Бог відпочив. Для людей це зрозуміла річ. Для Бога ж відпо-

чинку не потрібно. Це не значить, що Бог, важко працюючи, втомився й вирішив трішки полежати, трішки подрімати, щоб краще Себе почувати. Бог не мав у цьому абсолютно ніякої потреби, але Мойсей, описуючи Бога, використав цей зрозумілий для людей термін — «відпочинок», тобто закінчення роботи й невиконання більше ніякої роботи. Бог закінчив справу творіння і встановив цей порядок, тому що Всесвіт — Його королівство і Він — Той, Хто встановлює правила.

Ізраїльський народ, який виїшов з Єгипту, не знав відпочинку. Для нього правила життя й поклоніння встановлювали люди. Тут же Господь говорить, що Ізраїль шість днів повинен працювати, а сьомий відпочивати, тому що Він так встановив. Господь навіть для цього подав нам приклад. Ми, люди, встановлюємо правила для інших, а на ознаку своєї влади їх порушуємо. Дуже часто батьки кажуть дитині: «Дивись, на червоне світло дорогу не переходи!», і раптом тато хапає сина за руку й зі словами «Побігли!» переходить на червоне світло. Часто ми поводимося подібним чином, але Бог так не робить. Він ніколи не порушує законів, які встановив.

Далі ми читаємо, що Господь благословив цей день. Зверніть увагу, тут слово «благословив» використовується втретє від початку творіння. Бог благословив живі істоти, Адама і Єву та сьомий день. Це свідчить про те, що Бог виділив особливий день для Свого образу й подоби. Слово «благословення» означає вияв Божої прихильності, підтримки і Його присутності. Саме тому Бог виділив спеціальний час для стосунків з Ним. Тому, не відділяючи особливого дня для Господа, ми втрачаємо благословення.

Також Бог освятив цей день. Тобто виділив цей день для Себе, заповнив цей день Собою. У керівників установ та організацій, як правило, є прийомний день. Усі знають, що можна прийти в цей день і мати особисту зустріч з керівником. Він присвячує себе людям, яким служить. Бог виділив цей день для Свого образу й подоби — Адама та Єви, для нас з вами.

Пригадую ситуації зі свого дитинства. У нас була велика сім'я, шестеро дітей. Я бачив, як мої молодші брати та сестри підходили до мами, коли вона готувала їсти, і казали: «Мамо, ну мамо...» і смикали її за фартух. Вона закінчувала роботу, вимикала

газову плиту, сідала на стілець, витирала руки, і це означало — «я належу вам». Тоді ми підходили й «мамкали», і вирішували всі свої дитячі питання.

Господь закінчив Свої справи, створивши цей світ, і сказав: «Я готовий з вами спілкуватися». Господь освятив цей день і по-особливому наповнив його. В цей день Бог по-особливому освячує Свою Церкву. Ми відкладаємо всі свої справи й разом концентруємо нашу увагу на тому, що Бог буде говорити нам через Своє Слово, аби виділити нас для Себе.

Для Бога важливі не релігійні обряди чи звичай, а самі люди й стосунки з ними.

«І Господь промовляв до Мойсея, говорячи: Промовляй до Ізраїлевих синів і скажеш їм: Свята Господні, що в них скликатимете святі збори, оце вони, свята Мої: Шість день буде робитись робота, а дня сьомого субота повного відпочинку, святі збори, жодної роботи не будете робити. Це субота відпочинку для Господа по всіх оселях ваших!» (Лев. 23:1–3).

Отже, три причини, чому цей день став важливим для Господа: Він відпочив у цей день, Він благословив цей день і Він освятив цей день.

Слово «субота» або єврейською «шабат» означає — припиняти будь-які дії, відпочивати від чогось. Для євреїв воно не могло мати якогось іншого значення. У наш же час слово «неділя» майже нікому нічого не говорить. Для багатьох це звичайний робочий день.

Заповідь про сьомий день розпочинається словом «пам'ятай». У наших сім'ях є особливі дати. Це дні народження, день одруження, але іноді ми забуваємо про ці дати. Господь запланував суботній день як пам'ятну дату про те, що люди вступили в завіт з Ним. Прийшовши у наше життя, Господь вступив з нами в завітні стосунки, а не просто заявив про Своє існування. Сьомий день — знак завітних стосунків.

«І промовив Господь до Мойсея, говорячи: А ти промовляй Ізраїлевим синам, говорячи: Тільки суботи Мої будете пильнувати, бо це знак поміж Мною та поміж вами для ваших поколінь, щоб ви познали, що Я Господь,

що освячує вас! І будете пильнувати суботу, бо вона святість для вас. Хто опоганить її, той конче буде забитий, бо кожен, хто робить у ній роботу, то буде стята душа та з-посеред народів її! Шість день буде робитися праця, а дня сьомого субота відпочинку від праці, святість для Господа. Кожен, хто робить роботу за суботнього дня, той конче буде забитий! І будуть Ізраїлеві сини додержувати суботу, щоб зробити суботу вічним заповітом для своїх поколінь. Це знак навіки поміж Мною та поміж Ізраїлевими синами, бо шість день творив Господь небо та землю, а дня сьомого перервав працю та спочив» (Вих. 31:12–17).

Господь нагадує, що субота — день відпочинку — є знаком завіту. Він говорить: «Пам'ятай, щоб святити його». Освятити сьомий день, Господь очікує тієї ж самої дії і від Свого народу. Якщо наречений призначив нареченій час побачення, він хоче бути переконаний, що вона не призначила ще комусь цей час.

Ми сьогодні не дотримуємо безпосередньо суботи як дня відпочинку, бо перші християни від початку святкували день Воскресіння нашого Господа і цей день до цього часу Церква Христа пронесла як особливий день поклоніння. Крім цього, у деяких перекладах написано, що цей день «відпочинковий». Досить важливо розуміти, що Господь не обтяжує наше життя. Часто людям здається, що стосунки з Богом — це повинність. Але насправді стосунки з Богом приносять відпочинок людині. З іншого боку, це не просто час, щоб розслабитися. Це день на честь Господа. Коли ми святимо цей день, ми виявляємо любов до Бога. «Слухай, Ізраїлю: Господь, Бог наш Господь один! І люби Господа, Бога твого, усім серцем своїм, і всією душею своєю, і всією силою своєю!» (Повт. Зак. 6:4).

Досить часто батьки думають, що любов виявляється до дітей у подарунках. Вони постійно заклопотані якимись справами і в них немає часу для дітей. Діти слово «любов» пере-

кладають як слово «час». Дружини і чоловіки мислять так само. Бог каже: «Як ти кажеш, що любиш Мене, але не виділяєш для Мене часу? Я приходжу й чекаю, а тебе нема». Колись псалмоспівець Давид сказав: «Ранком молитися буду до Тебе та буду чекати» (Пс. 5:4).

Зустріч з Господом — це не важка праця, а свято. Бог запланував 52 побачення на рік зі Своєю Церквою. Це справді романтична заповідь.

Минулого року в день мого народження троє різних людей побажали мені один і той же текст із Біблії. Він записаний у 36-му Псалмі в 4-му вірші: «Хай Господь буде розкіш твоя, і Він сповнить тобі твого серця бажання!» Я дуже добре знав цей вірш. Багато разів сам вітав таким побажанням. І тут я подумав: «Господи, що Ти хочеш цими словами мені сказати?» Я зрозумів, що в мене стільки бажань серця, що ніколи втішатися Господом, стільки роботи, що немає часу для Нього. Тут я пригадав ще один текст: «Радій через жінку твоїх юних літ» (Пр. 5:18). У перші дні одруження здається, що більше нікого не існує. Ми думаємо одне про одного, постійно розмовляємо... Бог ніби запитав: «Коли ти останній раз насолоджувався Мною?» Християни досить часто насолоджуються благословенням, здоров'ям, допомогою, вирішенням сімейних питань, погодою, фінансовим станом, а Господь каже: «Не це важливе в наших стосунках, а ти і Я. Я для цього покинув усе й виділив спеціальний день. Коли ти останній раз насолоджувався Мною? Коли зустріч зі Мною останній раз була для тебе святом? Коли ти прагнув Біблії і не міг відірватися від неї? Коли ти з жагою молився до Мене?» Господь сильно підбадьорив мене цими словами, і я вчуся втішатися моїм Господом.

На мою думку, ця заповідь напружено стосується сім'ї. Це мав бути особливий день для всієї сім'ї. Яким же чином поклонялася єврейська сім'я? По-перше, вони читали Тору й роздумували про Господа, про Творця, про великого Бога, Який відкрився їм. Крім того, вони разом молилися, а потім ішли на поклоніння у скинію, згодом у синагогу або в храм.

Цікаво, що Господь дав наказ про суботній шлях. Це спеціальна відстань, яку Бог дозволяв єврею пройти за день. Приблизно кілометр. Це дуже маленька відстань. Бог прив'язав кожну людину до своєї сім'ї, щоб у сім'ї проводити час на честь Господа. На жаль, євреї знаходили

Бог хоче, щоб сьомий день асоціювався з радістю і спокоєм, з миром і відпочинком.

«вихід», вони обмотували мотузкою один і другий бік вулиці, і тепер ходили більше, ніж один кілометр. Сьогодні ми теж знаємо, як обходити цю заповідь «суботнього шляху». Є мобільні телефони. Лежиш, відпочиваєш на честь Господа й вирішуєш проблему за проблемою. Господь у духовному значенні не відмінює «суботній шлях», Він не давав права в цей день працювати й вирішувати якісь справи. Господь обмежив нас у наших сім'ях, щоб ми слідували, щоб не відбувалася ніяка робота, але щоб увесь час, усі думки присвячували Господу. Поклоніння в храмі, читання Біблії, обговорення, спілкування про великого Бога Творця — ті речі, якими Господь хоче, щоб ми займалися у цей особливий день.

На чію честь ми проводимо неділю? На чію честь ми проводимо час, коли повертаємося з богослужіння? Чи вчимо ми наших дітей проводити день на честь Господа?

Це день спілкування. І центром спілкування має бути Бог. Це не значить просто сісти й пограти в карти, доміно чи ще щось. Це день на честь Господа й спілкуватися треба про Господа.

Я звернув увагу на те, що в християнських сім'ях досить нелегко спілкуватися про Господа. Говорять про порядок, про те, які речі не варто робити християнам, але говорити про Бога навіть чоловікові з дружиною — непроста справа.

Я часом думаю про те, що мої діти винесуть з дитинства? Чи справді, коли вони виростуть, будуть пам'ятати, що їхні мама й тато в неділю завжди проводили час у поклонінні Богові? Читали Слово, християнську літературу? Чи, може, вони будуть пригадувати щось інше: як цілий день бубнів телевизор, наприклад. Мені довелося бути в сім'ях, де телевизор — член сім'ї. Тому що тільки прокинулися і вже вмикають, а вимикають, коли лягають спати. Дивляться всі програми підряд. І про розвиток хімічної промисловості, і спортивні новини, і про те, як Хуліо з Барбарою помирилися чи посва-

рилися. Такий собі найвідповідальніший член сім'ї, бо говорить весь час. Але не він повинен говорити, а ми — чоловіки й дружини — повинні говорити з нашими дітьми про Господа.

Просто провалитися в ліжку — це не є відпочинок на честь Господа. Господь дає нам завдання, щоб ми святкували наші стосунки з Ним і створювали свято для наших дітей.

«І кожного дня перебували вони однодушно у храмі, і, ломлячи хліб по домах, поживу приймали із радістю та в сердечній простоті, вихваляючи Бога та маючи ласку в усього народу» (Дії 2:46). Перша церква щодня так проводила свій час. А у сучасних християн дуже часто немає навіть одного дня для того, щоб мати стосунки з Господом.



І останнє, четвертою заповіддю Бог говорить нам про важливість відпочинку. По-перше, це день обмеження навантаження. Євреї, які вийшли з Єгипту, такого дня не знали. Люди, які перебувають у рабстві, не знають дня відпочинку. Єгипет, як прообраз світу, був безжалісним до ізраїльського народу. А Бог хоче, щоб цей день асоціювався з радістю і спокоєм, з миром і відпочинком.

Цей світ не дає відпочинку своїм рабам. Неділя стає дуже вигідним днем для торгівлі. Досить багато людей саме в цей день працюють, бо кажуть, що великий виторг, дуже багато грошей можна заробити. За дослідженнями, сьогодні час, проведений у супермаркеті, дорівнює часу, який люди раніше проводили в церкві.

Бог не є рабовласником. Він є Тим, Хто любить Свій народ, і так Він турбується навіть про наші моральні та фізичні сили. Він бажає, щоб ми відпочили в спілкуванні з Ним.

По-друге, це день обмеження можливостей. Людина думає, що вона багато може, а Бог, таким чином, хоче нагадати, що Він — Бог, а не ми, що ми абсолютно залежимо від Нього. Це можливість нам довіряти Богові. Тоді, коли ми не будемо над бізнесом «нависати», тоді, коли

ми не будемо збирати на городі жуків, а довіримося Господу, Який каже: «Я керую цим усім. Я даю і покупця, і продавця, і гроші тому й іншому».

«Отже, не журіться, кажучи: Що ми будемо їсти, чи: Що будемо пити, або: У що ми зодягнемось? Бо ж усього того погани шукають; але знає Отець ваш Небесний, що всього того вам потрібно. Шукайте ж найперше Царства Божого й правди Його, а все це вам додасться» (Мт. 6:31–33).

По-третє, це день обмеження пожедань. Гонитва за усяким «добром» увесь час провокує бажання християн. Щоб задовольнити ці бажання, потрібно багато грошей, але Бог Собою захищає нас від цього Єгипту. Коли ми не слухаємо Бога, не виділяємо час для Нього, Господь знає, як повернути цей час для Себе. Наприклад, багато християн, потрапивши до лікарні, кажуть: «Я оце все бігав-бігав, а тепер лежу й стільки розділів з Біблії прочитав!».

Отже, четверта заповідь нагадує нам про завіт з Господом. Господь каже: «Залиши все заради Мене. Я гідний цього, тому що все залишив заради тебе. Зійшов на цю землю, жив у твоєму тілі й помер за твої гріхи. Невже цього недостатньо? Невже ще щось потрібно для того, щоб ти прагнув стосунків зі Мною?».

Поклоняйся, підкорюйся, прославляй, пізнавай, навчайся, думай, втішайся, радій, насолоджуйся у цей день Господом, спілкуйся з сім'єю на честь Господа, відпочивай.

Я хочу звернутися зараз ще до тих людей, у кого ніколи не було цієї завітної зустрічі з Господом. Вам незрозуміло, яким чином можна радіти Господом. Вам, можливо, незрозуміло, чому цей день стає святом, відпочинком, але Господь і для вас має повеління. Він говорить: «Покайтеся! І тоді ви зможете насолоджуватися всім тим, чим насолоджується Моя Наречена, Моя Церква». Це не Богові потрібно. Це потрібно тобі, дорогої друже, якщо ти не знаєш Господа. Нехай буде прославлено ім'я Отця, Сина і Святого Духа. Амінь.

Михайло Дубовик

Михайло Дубовик народився 1967 р. в Харкові. Закінчив місіонерське відділення Донецького біблійного коледжу, понад два роки був місіонером у Калмикії. Закінчив Українську біблійну семінарію, магістр богослов'я. Директор Міжнародної громадської організації «Надія — людям», місіонерський пастор церкви «Община Доброго Пастиря» м. Рівне. Одружений. Батько трьох дітей.



Що в імені тобі Моїм?

З юного віку я знала, що є Бог-Отець, Бог-Син, Бог-Дух Святий, але що Він має ще інші імена, через які виявляє Свою сутність, я не знала й навіть про це ніколи не замислювалася. Але в якийсь момент Господь звернув мою увагу на те, що люди по-різному звертаються до Бога, хтось називає Його Бог-Творець, хтось Всевишній, Адонай, Єгова тощо. Мені стало цікаво, чому вони Його так називають і звідки вони знають стільки імен Бога?

Господь допоміг мені дослідити це питання, і не лише теоретично. У різних життєвих ситуаціях, особливо в труднощах, невдачах, хворобах, складних випробуваннях, Він відкривався мені в різних Своїх якостях. І тепер на запитання: до кого звернутися за допомогою? — я можу впевнено сказати: «Господне ім'я — сильна башта: до неї втече справедливий і буде безпечний» (Пр. 18:10).

Творець (Елохім)

У біблійні часи ім'я було відображенням характеру людини. Боже ім'я відображає Божий характер, Його сутність, Його природу. Знати Його ім'я — значить знати Його. Хвалитися Його іменем — значить бути впевненим у Ньому.

Коли я прийшла до Бога, Він мені відкрився як Елохім — Творець. Це одне з імен Бога в Старому Завіті: «Бо Господь, Бог (Елохім) ваш — Він Бог богів і Пан панів. Бог великий, сильний та страшний, що не подивиться на обличчя, і підкупу не візьме» (Повт. Зак. 10:17). Закінчення імені Елохім — «хім» має важливе значення. В єврейській мові воно означає множину: три або більше. Бог-Отець, Бог-Син, Бог-Дух Святий — благословенна Трійця, яка створила небо і землю. По суті та за характером — Один, насправді — три Особи, об'єднані в одне.

Бог відкрився мені як Творець з перших сторінок Біблії: «І сказав Бог (Елохім): Створімо людину за образом Нашим, за подобою Нашою...» (Бут. 1:26). Я також була вражена тим, що кожен із нас — унікальне Боже творіння, неповторне, створене для слави Божої. «Бо Ти вчинив нирки мої, Ти виткав мене в утробі матері моєї. Прославляю Тебе, що я дивно утворений! Дивні діла Твої, і душа моя відає вельми про це!» (Пс. 138:13–14). І зараз, коли задумуюся над цими словами, моє серце переповнює вдячність Богові й бажання славити Його.

Всевишній (Ель Еліон)

Наступне ім'я Бога, з яким я хочу вас познайомити, це — Ель Еліон — Бог Всевишній, Вседержитель. Це ім'я характеризує Бога як Владику Всесвіту, нічого не може статися в нашому житті без Його відома. Ель Еліон панує над усім. Наведу лише декілька уривків із Слова Божого, які показують, над чим панує Ель Еліон:

«Він змінює часи та пори року, скидає царів і настановляє царів, дає мудрість мудрим, і пізнання розумним. Він відкриває глибоке та сховане, знає те, що в темряві, а світло спочиває з Ним» (Дан. 2:21–22) — над змінами пір року, над царями;

«Пам'ятайте про давнє, відвічне, бо Я Бог, і немає більш Бога, й нікого, як Я, що звіщаю кінець від початку, і наперед що не сталося ще, і що говорю: Мій замір відбудеться, і всяке жадання Своє Я вчиню, що хижого птаха зо сходу прикликую, з краю далекого мужа Своєї поради! Так, Я сказав — те й спроваджу, що Я задумав був — теє зроблю!» (Іс. 46:9–11) — над історією, над часом, над подіями від початку й до кінця;

«Побачте тепер, що Я є Той, і Бога немає крім Мене. Побиваю й оживлюю Я, і не врятує ніхто від Моєї руки» (Повт. Зак. 32:39) — над життям та смертю;

«...Анні давав частину подвійну, бо любив її. Та Господь замкнув її утробу. А її суперниця розпалювала їй гнів, щоб докучати їй, бо Господь замкнув її утробу» (1 Сам. 1:5–7) — над дітонародженням;

«...щоб дізналися зо сходу сонця й з заходу, що крім Мене немає нічого; Я Господь, і нема вже нікого, Я, що світло формує та темність творю, чиню мир і недолю творю, Я Господь, Який робить це все!» (Іс. 45:6–7) — над стихіями, над світлом та темрявою.

Ще можна навести багато уривків із Божого Слова, які розкривають те, що Він є Вседержитель усього видимого й невидимого, а якщо це так, то ми повинні зрозуміти й прийняти, що «...тим, хто любить Бога, хто покликаний Його постановою, усе допомагає на добре» (Рим. 8:28), і за будь-яких обставин дякувати Богові.

Всебдячий (Ель Рої)

Трапляється, що з нами поводяться несправедливо або нас обманюють люди, яких ми любимо. Ми намагаємося подолати в собі негативні емоції і заспокоюємо себе, що, мовляв, нічого страшного, все з часом минеться й владнається.

Але наша пам'ять, на жаль, має здатність дуже довго зберігати весь той біль та страждання, які завдали нам люди. Ми ховаємо їх десь глибоко в нашому серці, щоб ніколи про них не згадувати, але як тільки виникає якась стресова ситуація, у нашій пам'яті відразу спливають ті неприємні моменти, образи й приниження, які ми переживали, — адже їх так багато. Як можна звільнитися від цього та отримати зцілення? Та й чи можливе таке зцілення взагалі? — запитаєте ви. Так. Я можу ствердно відповісти, що можливе! Але людина не здатна сама собі допомогти. Це може зробити лише Ель Рої — Бог Всевидячий.

Ім'я Ель Рої вперше в Біблії зустрічається, коли Бог повеліває Агарі повернутися в дім її господарів та залишитися там (прочитайте цю драматичну й повчальну історію в 16-му розділі книги Буття). Бог бачить усе. Ми повинні знати Його, вірити Йому та надіятися на Його ім'я, тому що Він не залишає тих, хто шукає Його: «І на Тебе надіятись будуть усі, що Ім'я Твоє знають, бо не кинув Ти, Господи, тих, хто шукає Тебе!» (Пс. 9:11).

Доки Бог не відкрився мені як Всезнаючий, як Той, Хто все передбачив, мені ніколи й на думку не спадало, що з Богом потрібно ділитися навіть дрібничками свого життя. Я завжди розділяла Божі справи та свої справи, а зараз я прошу пробачення в Нього за це й хочу навчитися довіряти Йому повністю все своє життя.

Всемогутній (Ель Шаддай)

Коли в моєму житті настають важкі моменти і здається, що вже немає виходу (не виплатили зарплати, звільнили з роботи, загрожує небезпека для життя, трапився нещасний випадок...) і земля втікає з-під ніг, тоді я звертаюся до мого Ель Шаддая — Бога Заступника. Це Він підтримував мене, коли мене зрадили найближчі люди, допомагав ростити донечку, завжди був і є моїм Порадником. Він підбадьорює мене, коли я занепадаю духом та втрачаю надію. Не залишає мене ніколи. Коли б я не прийшла до свого Ель Шаддая, я завжди знаходжу в Ньому втіху та спокій.

Чи зустріли ви свого Ель Шаддая? Якщо ні, знайте — Він чекає на вас і розкрив для вас Свої люблячі, турботливі обійми. Поспішіть до Нього, не запізнитесь.

Суть, яка закладена в імені Шаддай, говорить нам про силу, але не про жорстоку, деспотичну силу, а про багату щедротами. Найперше значення слова Шаддай — «повногрудий», Той, Хто виливає з надлишком (маються на увазі благословення як повсякденні, матеріальні й фізичні, так і духовні).

Ель Шаддай — Бог, Який виливає Себе на Своє творіння та наділяє Своім Духом, говорить: «Прийдіть до Мене та пийте», і ще «Відкрийте уста і Я наповню їх». Той, Хто пожертвував Собою, роздає Себе та Своє сокровенне тим, котрі готові прийняти Його, щоб таким чином здійснилася Його досконала воля.

Благословенне Таїнство Христового Тіла та Крові залишає нам на свідчення для того, щоб ми пам'ятали, що Він постійно віддає нам Себе. Коли «...споживаємо тіло Його, що за нас лопилося... та п'ємо кров, що за нас проливалася...» (1 Кор. 11:24–25), ми «перебуваємо в Ньому, а Він в нас».

Тільки тоді, коли ми абсолютно зрікаємося себе та своєї волі, у нашому житті стає можлива влада Всесильного Бога над нами, і тоді немінні стають сильними, відмова від усього заради Нього повертається повною компенсацією з Його боку. Знання Бога Ель Шаддая допомагає нам сильніше проинятися словами апостола Павла: «І сказав Він мені: Досить тобі Моєї благодаті, бо сила Моя здійснюється в немочі. Отож, краще я буду хвалитись своїми немочами, щоб сила Христова вселилася в мене. Тому люблю мені перебувати в недугах, у прикростях, у бідах, у переслідуваннях, в утисках через Христа. Коли бо я слабкий, тоді я сильний» (2 Кор. 12:9–10). Це важко пояснити словами, але я можу засвідчити, що Божі слова правдиві, бо переконалася в цьому на власному досвіді.

Подібно як Бог говорив з Авраамом тисячі років тому, так Він говорить і з нами: «...Я Бог Всемогутній (Ель Шаддай)! Ходи перед лицем Моїм, і будь непорочний!» (Бут. 17:1).

Суций (Єгова)

У багатьох людей, які чують ім'я Бога — Єгова, виникає настороженість, але коли розглянути детально значення цього прекрасного імені, то зникають усякі сумніви й острахи. Із усіх існуючих імен Бога, Єгова — найбільш вживане в Старому Завіті. Ім'я Єгова походить від «хава», що означає «існувати», «ставати». Відповідно, ім'я Єгова говорить про Боже існування та сутність.

Єгова є Суций — «...Я Той, що є... Суций...» (Вих. 3:13–14). Він — вічне «Я Є», Альфа й Омега, Той Самий, що вчора, сьогодні та повіки вічні. У Ньому джерело життя. Він Бог, Який зберігає Свій завіт. «А Господь (Єгова) зійшов у хмарі, і став там із ним, та й покликав Ім'ям Господа (Єгова). І перейшов Господь (Єгова) перед лицем його, та й викликнув: Господь (Єгова), Господь (Єгова), Бог милосердний, і милостивий, довготерпеливий, і багатомилолюбивий та правдивий, що дотримує милість для тисяч, що вибачає провину й переступ та гріх, та певне не вважає чистим винуватого, бо карає провину батьків на дітях, і на дітях дітей, і на третіх, і на четвертих поколіннях» (Вих. 34:5–7). Коли читаєш ці рядки з Біблії, то по тілі пробігають «мурашки» від того, настільки великий Господь і наскільки ми мізерні.

Єгова — Суций, у Ньому джерело життя, але Він також і Єгова-Іре, Єгова-Цидкейну, Єгова-Ніссі, Єгова-Раах, Єгова-Рафа, Єгова-Шалом, Єгова-Саваоф, Єгова-Шамма, Єгова-Мекаддишкем. Що означають ці імена? Кожне з них поєднується з іменем Єгова і показує, що закладено в самій Його природі.

«Господь наглядить» (Єгова-Іре)

Єгова-Іре — «Господь наглядить». Часто в Старому Завіті «Іре» означало «бачити», «передбачати», але з давньогрецької мови означає «забезпечувати». Він — Бог, а якщо Він бачить, значить Він і передбачить, і забезпечить. Це ім'я Бога мало важливе значення в житті Авраама тоді, коли Господь звелів Авраамові принести в жертву єдиного сина Ісака на горі Морія (Бут. 22:1–19). Читаючи цей уривок Слова Божого, ми можемо простежити, як усе

починалося, як Господь говорив до Авраама і якою була відповідь Авраама. Мене вражає слухняність Авраама, він любить свого одинака, але коли Господь дає йому повеління, він його виконує без жодних сумнівів і нарікань. Тут показана довіра Авраама Богові та те, що Авраам знає Бога, бо коли вони підіймалися з Ісаком на гору, де мало відбутися жертвоприношення, Авраам на запитання сина, де жертвне ягня, з впевненістю відповів: «...Бог нагледить ягня Собі на цілопалення, сину мій!» (Бут. 22:8).

Так любов, поклоніння та слухняність стають одним цілим!

Гора Морія стала знаменитою не тільки через те, що там Аврааму потрібно було принести в жертву свого сина Ісака, але й тому, що багато років потому Соломон збудував на ній храм Господній (2 Хр. 3:1). Кожне ягня, кожне теля чи інша тварина, яка приносилася в жертву в цьому храмі, символізувала головну та остаточну жертву. Яку саме?

Оскільки кров биків та телят не могла змити гріхи людей, Бог передбачив для цієї мети Тіло Свого Сина (Євр. 10:4–5). Призначеного часу, в день Пасхи Єгова взяв Свого Єдинородного Сина, Якого Він безмірно любив, і повів Його на гору, яка зветься Голгофа. Тут Він поклав Його на хрест. Цього разу не було голосу з неба, щоб зупинити руку смерті, не було й заплутаного в куцах барана, щоб зайняти Його місце. Цей Агнець був передбачений *Єговою-Іре* як жертва за людські гріхи.

Живучи на землі, ми здатні певною мірою забезпечити себе всім необхідним, але не можемо гарантувати собі вічне життя з Богом. Це за нас може зробити *Єгова-Іре*, адже Він єдиний, Хто дає нам, грішникам, можливість жити. Він довів це, коли передбачив: «Оце Агнець Божий, що на Себе гріх світу бере!» (Ів. 1:29).

Чи прийшли ви до свого *Єгова-Іре*, щоб вірою придбати спасіння від гріхів та визволення від смерті? Адже смерть будь-кого з нас неминуча, але «хто вірує в Сина, той має вічне життя; а хто в Сина не вірує, той життя не побачить, а гнів Божий на нім перебуває» (Ів. 3:36).

Єгова-Іре, наш вічний Бог, всевидящий, всюдисущий, знає від самого початку, що нас чекає в кінці нашого життя. Він — Бог, Він — за нас, а не проти нас. При будь-яких випробовуваннях без сумніву біжіть до Бога, із смиренням схиліть коліна в молитві перед *Єговою-Іре*, знаючи, що Він передбачить усе.

Господь Цілитель (Єгова-Рафа)

Ми з вами маємо великі гріховні рани! Всі люди страждають від них із покоління в покоління. Немає кому їх утішити. Ніхто не може їм допомогти, крім *Єгови-Рафи* — Господа Цілителя.

Читаючи Біблію, ми знаходимо прекрасні слова в книзі пророка Єремії, 8 розділ, 22 вірш: «Чи немає бальзаму в Гілеаді? Чи ж немає там лікаря? Чому нема вилікування для доньки народу Мого?» Звісно, є і бальзам в Гілеаді, є там і лікар. Його ім'я *Єгова-Рафа* — Господь Цілитель. Я була просто щаслива, коли дізналася про цього Лікаря. Я зрозуміла, що в своєму житті багато разів зверталася до багатьох лікарів, а до Головного Лікаря забувала звертатися. Тепер дякую Богові за просвітлення розуму й серця.

Чи знаєте ви про Нього? Що в дійсності означає це ім'я? Що Він лікує?

У Біблії розповідається про те, що *Єгова-Рафа* зцілює:

- землю, на якій живуть люди (2 Хр. 7:14);
- недуги людей (Іс. 19:22; Пс. 102:1–3);
- розбиті серця (Пс. 146:3);
- зруйновані гріхом душі (1 Петр. 2:24–25).

Дорогий читачу, якщо в тебе є скорботи, переживання, недуги як фізичні, так і духовні, тобі особисто потрібен лікар. Знай, є бальзам у Гілеаді, є Лікар, Який може тебе зцілити. Ім'я Йому — *Єгова-Рафа*, Господь Цілитель. Він вірний та праведний, і якщо Він обіцяє, то завжди виконує. «І сказав Він: Коли дійсно будеш ти слухати голосу Господа, Бога твого, і будеш робити слушне в очах Його, і будеш слухатися заповідей Його, і будеш виконувати всі постанови Його, то всю хворобу, що Я поклав був на Єгипет, не покладу на тебе, бо Я Господь, Лікар твій!» (Вих. 15:26).

Господь Миру (Єгова-Шалом)

Зрозуміти це ім'я Бога *Єгова-Шалом* мені допомогла історія Гедеона. Ви теж можете прочитати її в Біблії — у Книзі суддів, 6–7 розділи. У важкі часи історії ізраїльського народу Бог відкрився Гедеону як Господь Миру.

Гедеон, молодий чоловік, належав до найменшого ізраїльського племені — племені Манасії. У той час справи ізраїльтян були надто поганими, вороги повністю спустошили їхню землю. У час, коли стає невимовно важко, коли скоує страх перед тим, що буде далі, як жити, де шукати виходу із ситуації, люди згадують про Бога. На щирі молитви Господь завжди відповідає. Гедеонові з'явився ангел Господній і сказав: «Мир тобі, не бійся, не помреш!» На тому місці Гедеон збудував жертовника й назвав його *Єгова-Шалом*. А далі через Гедеона Бог послав визволення ізраїльському народові, і на землі запанував мир.

Ми ніде не можемо знайти миру, лише у спілкуванні з Господом нашим Ісусом Христом. Він є наш Мир, що зруйнує будь-який мур.

Він дає мир, незалежно від обставин, оскільки мир цей перебуває в Ньому Самому. Він пообіцяв: «Я тебе не покину, ані не відступлюся від тебе! Тому-то ми сміливо говоримо: Господь мені помічник, і я не злякаюсь нікого: що зробить людина мені?» (Євр. 13:5–6).

Куди ви направляєте свої кроки, коли вам потрібен мир? Ви можете його мати лише в *Єгові-Шалом*. Він забезпечить вам повний мир, якого ви ніде не знайдете, і ніщо й ніхто не зможе замінити його. Шукайте Його! Захуйте в Ньому! Надійтеся на Нього! Нехай Бог миру буде з усіма вами. Амінь.

Руслана Ковальчук

Руслана Ковальчук має вищу педагогічну освіту, закінчила Рівненський державний педагогічний інститут та Національний університет «Острозька академія», викладає християнську етику в Рівненській українській гімназії і Клеванській школі-інтернаті № 1. Працівник відділу освіти МГО «Надія — людям». Має доньку.



Історія божественної МОРАЛЬНОСТІ

Кожному (чи майже кожному) з нас у дитинстві доводилося чути: «Не лізь. Не чіпай. Стій. Не заважай. Не роби цього». У відповідь на запитання: «Чому?», чули: «Бо так правильно. Бо так треба. Бо я сказав». Так навчали в сім'ї, у дитячому садочку, у школі. І навіть коли аргументи були переконливими, ми часто залишалися без внутрішньої впевненості, що потрібно чинити саме так, а не інакше.

Таким методом люди намагаються виховати майбутнє покоління хорошим і добрим. Однак, якщо комусь у такий спосіб вдасться виховати зовнішню моральну людину, то внутрішня її природа від цього аж ніяк не зміниться. Мабуть, і вам доводилося зустрічати людей, які чемно себе поводять, усе правильно говорять і, навіть, на словах шанують Бога, але в серці зраджують, заздять, ненавидять, обманюють тощо.

Прикро зізнаватися, але я сам пам'ятаю, якою злістю наповнювалося все моє єство, коли доводилося робити те, чого не хочеш і не розумієш чому це потрібно. Все твоє «я» не погоджується з тим, що каже вчитель чи батьки, хоча зовні це не проявляється і ти просто прекрасна дитина. Згодом, коли тиск гордості «зашкалює», з уст виривається цілий потік обурення, незгоди, грубих слів, «серце... плекає злочинні думки, ноги... сквапно біжать на лихе» (Пр. 6:18).

А далі — у кого як. Одні стають на шлях відвертого бунту й перетворюються на кримінальних авторитетів, хуліганів, бомжів (кому як «пощастить»), а інші успішно засвоюють політику фарисеїв, про яких Ісус Христос сказав: «Тож усе, що вони скажуть вам, — робіть і виконуйте; та за вчинками їхніми не робіть, бо говорять вони — та не роблять того!» (Мт. 23:3), або запасуються «масками» на всі випадки життя.

Для того щоб з'ясувати, якою ж є істинна моральність, що веде до формування справді сильного, благочестивого характеру особистості, що принесе безліч благословень, в першу чергу для душі і, неодмінно, для тіла, варто розглянути питання походження, історії і природи моральності через призму Біблії.

Отож, близько 7000 років тому Бог вдихнув у ніздрі людини дихання життя, і вона стала душею живою. Та форма, яку зліпив Творець із земного пороку, була абсолютно безпомічна, нерухома й нежива, доки Він не наділив її частиною Себе Самого. Отець всього живого надав Своєму образу таких якостей, які відрізняють його від усього іншого творива.

Людина з Божим подихом отримала розум, почуття, волю, здатність до комунікації, самоусвідомлення та праведність. Отець, Син і Дух Святий Своєю безмежною владою вирішили створити таку істоту, яка буде віддзеркалювати Їх, Їхні атрибути, Їхні стосунки. А Господь Бог за Своєю природою абсолютно Святий, абсолютно Праведний, абсолютно Благий, абсолютно Справедливий, абсолютно Вседержитель, абсолютна Любов... У Ньому не було ні крихти гріха, жодної краплини неправди.

Тому моральність, про яку ми говоримо, має божественне походження — вона вилилася через Божий подих. І якщо розуміти її як відповідність поведінки людини до норми моралі, а мораль — як систему норм і принципів поведінки людей у ставленні один до одного та до суспільства (згідно з тлумачним словником), то можна сказати, що створена Богом людина у своїй поведінці, стосунках, діяльності була здатна орієнтуватися на найвищі, універсальні, божественні цінності.

На перших сторінках Біблії ми читаємо, що Бог дав людям можливість проявляти внутрішню моральність на практиці. Він сказав: «Із кожного дерева в раю ти можеш їсти. Але з дерева знання добра й зла не їж від нього, бо в день їди твоєї від нього ти напевно помреш!» (Бут. 2:16–17). Бог цим самим застеріг, що вони можуть втратити свою природну моральність (праведність), своє вічне життя, якщо скуштують плід з дерева пізнання добра і зла.

Отож перші люди, перша сім'я жили в повному мирі один з одним, бо мали безперервний зв'язок з Богом. Вони бажали один одному тільки блага, бо не мали в собі жодної вади, жодного гріха, вони навіть не знали, що це таке. Вони не боялися, що можуть бути враженими, а тому були повністю відкритими, голими, й не тільки буквально, своїми тілами, але й серцями. Вони нічого не приховували, не мали ніяких таємниць, бо були сповнені тільки правдою — два рівні між собою Божі творіння.

Але райська ідилія все ж була порушена. Смерть, про яку попереджав Бог у разі непослуху, відбулася. Втрата насолоди, втрата миру, спотворення розуму, почуттів, волі та совісті й, так само, вродженої моральності. Зараз це виглядає справді безглуздо: створені люди відрубали гілку, на якій сиділи, від'єдали себе від джерела живлення — Самого Бога, бо повірили в обман, ніби самі зможуть стати самодостатніми джерелами слави та сили, влади та святості.

Одразу після гріхопадання прийшла ворожнеча. Вони прикрили свою наготу листям, а коли почули голос Бога, що ходив по раю, сховалися серед дерев. Той, Хто був їхнім найбільшим задоволенням, став ворогом. Та система законів (система моралі), що відповідала стосункам між Особами Трійці й була дарована людям, витерлася з людської душі.



Сини Адама та Єви отримали в спадок природу саме своїх батьків, а не Бога. Каїн був не просто безсовісним, глухим до Божого застереження, але мертвим морально. Його аморальність убила молодшого брата й не могла покаятися, коли Господь уже вдруге звернувся до нього. Авель, на відміну від старшого брата, був праведним, тому що ввірував у Бога, як про нього написано в Новому Завіті (Євр. 11:4).

Як не прикро, я і ви, дорогий читачу, жнемо те, що колись посіяли наші прабабки. Та милість Бога просто вражає! Творець не залишив пропаще творіння, бо мав план відновлення.

Минав час, люди наповнювали землю, а разом з тим і гріх у геометричній прогресії виливався з мертвих для Бога людських сердець. Написано, що всі їхні думки були «тільки зло повсякденно» (Бут. 6:5). Вся їхня могутність застосовувалася для пошуку задоволення плоті. Їхня аморальність досягла апогею, і чаша Божого гніву вилилася на них нестримним

потокм води. Вода покрила всю землю і спасла лише родину праведного Ноя від цього розбещеного роду.

Незважаючи на потоп, аморальність не вмерла, мораль не воскресла. Праведний Ной був спасений не тому, що був бездоганним, без плями й вади, але через благодать Божу. Незадовго після виходу з ковчега він так напився вина, що не міг контролювати своє зовнішнє благочестя. Хам побачив наготу батька й висміяв його перед лицем братів, що ще раз свідчить нам про глибину Адамового падіння й потребу в реальних внутрішніх змінах.

Вавилонська вежа. Тут грішники спробували довести свою, насправді, химерну міць. Вони вирішили достукатися до небес, завітати до Царя царів «на прийом», щоб заявити про свою самодостатність. Скажіть, ну навіщо будувати велетенську вежу, коли крім них більш нікого на землі не існує? Річ у тому, що до цього Бог велів наповнювати всю землю, а Німрод (ініціатор будівництва) зі своїм людом, наперекір цьому, по-

чали здійснювати свій проект, щоб не розходитися по землі. Чому? За біблійною статистикою, — чим більше людей разом, тим легше, скоріше і більше можна грішити. Такий собі розсадник аморальності.

Кумедно, та написано, що Бог ЗІЙШОВ подивитися на те, що вони затіяли. І Він знов у Своему суді являє милість — змішання мов розсіяло боготворивників.

Невдовзі Небесний Батько вибрав серед світу ідопоклонників Авраама і встановив з ним вічний, нерозривний завіт. Причому пообіцяв бути вірним у будь-якому випадку, навіть якщо невірність проявить Аврам. Яків, син Ісаака, сина Авраама, стає родоначальником Ізраїлю. Протягом їхнього життя Господь з'являвся до них, спілкувався, встановлював завіт і благословляв.

Життя отців Ізраїлю відрізнялося від усіх, хто жив навколо, і все ж вони не були бездоганними. Авраам скористався послугами, за висловом сьогодення, сурогатної матері, хоча нащадок мав народитися від його за-

конної дружини. Ісак любив вельми добре попоїсти, що аж був готовий порушити Божі Слова — «старший служитиме меншому» — і передати своє благословення Ісаву. Яків (значить — брехун): і ім'я, як для отця Божого народу, правду кажучи, не підхоже, і частина життя, відповідна імені, не вражає.

Та вірний завіту Бог продовжував здійснювати Свій план. Через єврейський народ мав прийти Визволитель, Той, Хто дасть свободу, свободу людині від самої себе...

Читаючи П'ятикнижжя Мойсея, розумієш, що таке мораль, яка вона за природою, які правила в собі містить і, нарешті, доходиш висновку: Десять заповідей, а ще коротше — «люби Бога і люби ближнього», і є відображенням сутності моралі. Сам Бог промовив їх. Це значить — Його постанови мають Його природу, а оскільки мораль виходить тільки з Божої праведності, то Адам з Євою мали у серцях закладену Богом мораль, яка відповідала заповідям, даним Ізраїлю в пустелі.

У перших людей до гріхопадіння і думки не виникало, щоб не любити Бога, чи не любити одне одного. У них не було ніякого потягу до зла. Прочитайте ще раз уважно Десять заповідей і ви побачите, що вони складаються з 8 заборон («не робіть») та 2 повелінь («робіть»). Відповідно, грішники схильні скоріше творити зло, ніж добро; знайти ідола, а не вклонитися Богові; не працювати шість днів, а в сьомий чомусь обов'язково це зробити; шанувати всіх, а не батьків; вбивати, а не лікувати; чинити перелюб, а не бути вірним; красти, а не віддавати; свідкувати неправдиво, а не вихвалити; жадати всього, що є у ближнього, а не бути задоволеним тим, що є.

Частіше під мораллю розуміють певну порядність, увічливість, доброту тощо. Та істинна зовнішня моральність має виходити з внутрішньої, тобто, з духовності.

Духовність, у свою чергу, неможлива без Божого Духа. Закон, даний євреям, ще раз показав людську неспроможність самостійно повернутися у стан праведностворених, а не народжених людей. Бог саме для цього й давав закон. Новий Завіт говорить, що закон — «виховник», який приводить до Христа, щоб людина могла виправдатися вірою. Тобто його завданням було привести, наче батько сина за руку, до жертви Ісуса.



Ще за декілька тисяч років до приходу Ісуса Христа через пророків було сказано: «І дам вам нове серце, і нового духа дам у ваше нутро, і викину камінне серце з вашого тіла, і дам вам серце із плоті. І духа Свого дам Я до вашого нутра, і зроблю Я те, що уставами Моїми будете ходити, а постанови Мої будете стерегти та виконувати» (Єз. 36:26–27). А коли Ісус прийшов і навчав, то мав зустріч з Никодимом (одним з начальників Ізраїлю) і пояснював ту ж саму ідею: «Поправді, поправді кажу Я тобі: Коли хто не родиться з води й Духа, той не може увійти в Царство Боже. Що вродилося з тіла є тілом, що ж уродилося з Духа є дух. Не дивуйся тому, що сказав Я тобі: Вам необхідно родитись згори. Дух дихає, де хоче, і його голос ти чуєш, та не відаєш, звідкіля він приходить, і куди він іде. Так буває і з кожним, хто від Духа народжений» (Ів. 3:5–8). Так і ми — не бачимо Духа, але спостерігаємо ті зміни, які він робить з людиною, що і впливає на її поведінку.

Це справді здійснилося. Бог дотримав обіцянки й у смерті та воскресінні Ісуса Христа реалізував Свій бездоганний задум. Тільки ті, хто ві-

рує у Христову жертву за власні гріхи, мають Духа Святого, що поступово робить їх справді моральними, Божими світочами, які розганяють морок світської, безбожної «моральності».

Р. С. Ми можемо й мусимо виховувати зовнішньо моральних людей, але їхня моральність буде схожа на паперовий кораблик, який при першій бурі зникне в темноті гріховної безодні. Фундаментальні ж зміни приходять лише з покайням перед Богом, коли людина визнає свою неспроможність змінити себе самотужки.

Найбільша втіха — знати, що у тобі живе Дух, Який є завдатком того спадку, що чекає Божих дітей на небесах. Безмежну радість можуть мати тільки ті люди, серце яких віддане Богові в усій повноті.

О, Ісусе, Твоє ім'я
Понад усе кохаю я.
Воно дорожче за життя,
Святе ім'я Ісуса.

Артем Приступа

Артем Приступа, 1991 р.н., — навчається на факультеті журналістики Міжнародного економіко-гуманітарного університету в м. Рівне, працює в МГО «Надія — людям».



ДЕКАЛОГ.

Третя заповідь

I. Формулювання заповіді

Вих. 20:7: «Не призывай Імення Господа, Бога твого, надаремно, бо не помилує Господь того, хто призиватиме Його Імення надаремно».

Повт. Зак. 5:11: «Не присягай Іменем Господа, Бога твого, надаремно, бо не помилує Господь того, хто присягає Його Ім'ям надаремно».

II. Як розуміти Третю Заповідь?

1. Визначення у словнику.

У словнику слово «надаремно» тлумачиться: непотрібно, марно, безрезультатно, безуспішно.

2. Перефразування Третьої Заповіді.

Не потрібно прикликати Ім'я Господа надаремно, даремно й безуспішно, як щось непотрібне й безрезультатне.

3. Позитивне сприйняття Третьої Заповіді.

Якщо використати метод «від протилежного», то Третю Заповідь можна перефразувати так: вимовляй Ім'я Господнє тільки обдуманно, зі щирими намірами, лише в позитивному контексті, для хорошої цілі. Ми повинні говорити ім'я Господнє з любов'ю й трепетною повагою: возвеличувати й славити Ім'я Господа (це святе шанування, преклоніння перед Богом). Пс. 66:4: «Хай Тебе вихваляють народи, о Боже, хай славлять Тебе всі народи!». Пс. 73:21: «Нехай не відходить пригноблений посоромлений, бідний та вбогий нехай прославляють Імення Твоє!»

III. «Не призывай Імення Господа надаремно»

1. Що означає недотримання Третьої Заповіді?

♦ **Недоречно призивати Ім'я Господнє**, проклинаючи Ним будь-кого або ж бажати комусь зла.

♦ **Неправдива клятва Іменем Бога**, тобто клятва Господом з метою обману, введення в оману, перекручування дійсності, — це спекуляція Ім'ям Господнім.

У старозавітні часи вважалося богобоязністю, коли людина давала клятву Господнім Ім'ям, оскільки подібна присяга була гарантією правдомовності людини, яка дає клятву. Про це Бог говорить у Повт. Зак., 10:20: «Господа, Бога свого, будеш любити, Йому будеш служити, і до Нього будеш горнутись, а Іменням Його будеш присягати».

Ісус Христос у Новому Завіті багато розповідав про Заповіді, пояснюючи глибинне значення кожної з них. Так, про Третю Заповідь Він сказав наступне: «Ще ви чули, що було стародавнім наказане: «Не клянись неправдиво», але «виконуй клятви свої перед Господом». А Я вам кажу не клястися зовсім: ані небом, бо воно престол Божий; ні землею, бо підніжок для ніг Його це; ані Єрусалимом, бо він місто Царя Великого; не клянись головою своєю, — бо навіть однієї волосинки ти не можеш учинити білою чи чорною. Ваше слово хай буде: «так-так», «ні-ні». А що більше над це, то те від лукавого» (Мт. 5:33–37). Отже, Новий Завіт закликає нас не клястися взагалі, про це ж читаємо й у посланні апостола Якова, 5:12: «А найперше, браття мої, не клянись ні небом, ані землею, і ніякою іншою клятвою! Слово ж ваше хай буде: «Так, так» та «Ні, ні», щоб не впасти вам в осуд».

♦ **Недотримання обітниці, даної Богові**: «Коли зробиш обітницю Богові, то не зволькай її виповнити, бо в Нього нема уподобання до нерозумних, а що ти обітуєш, сповни! Краще не дати обіту, ніж дати обіт — і не сповнити!» (Екл. 5:3–4).

♦ **Неправдиве пророцтво** — висловлення надуманих ідей, авторство яких приписують Богові. Чому це недотримання Третьої Заповіді? Тому що Богові та Його Святому Імені приписують неправдомовство, брехню.

♦ **Релігійне пустослів'я**, тобто рефлекторне вимовлення Імені Господа без духовного таїнства й посвячення себе Господу. Це говоріння Господнього Імені в значенні слова-паразита або ж для емоційної зв'язки слів у реченні. Наприклад, вигуки: «Боже мій!», «О Боже!», «О, Господи!».

♦ **Безчесне використання Імені Господнього** (наприклад, при магічних заклинаннях, окультних діях, при ворожінні).

♦ **Богохульство**, тобто паплюження, зневаження Господа. Юдеї навмисно намагалися звинуватити Ісуса в богохульстві, щоб віддати Його на смерть. Про це написано в Мт. 26:65–66: «Тоді первосвященик роздер одежу свою та й сказав: «Він богозневажив! Нащо нам іще свідки потріб-

ні? Ось ви чули тепер Його богозневагу! Як вам здається?» Вони ж відповіли та сказали: «Повинен умерти!».

Неправдиве обвинувачення було пред'явлено й дякону Степану, про це ми читаємо в Дії 6:11: «Тоді вони підмовили людей, що казали, ніби чули, як він (Степан) богозневажні слова говорив на Мойсея та Бога».

♦ **Пустослів'я у молитві**. У своїх молитвах ми звертаємося до Господа, до Його Святого Імені, возвеличуючи Бога і Його Ім'я. Щоб не порушувати Третьої Заповіді, ми повинні звертатися до Господа лише з відвертим і чистим серцем. Наші молитви не повинні бути лицемірними, завченими й автоматично висловленими. У молитві неприпустимі загальні фрази й «марне базікання» (див. 2 Петр. 2:18; Юди 1:16).

Господь проти лицемірного поклоніння. «І промовив Господь: За те, що народ цей устами своїми наближується, і губами своїми шанує Мене, але серце своє віддалив він від Мене, а страх їхній до Мене — заучена заповідь людська, тому Я ось ізнову предивне вчиню з цим народом, вчиню чудо й диво, і загине мудрість премудрих його, а розум розумних його заховається» (Іс. 29:13–14).

2. Чому так важливо зберігати Третю Заповідь?

Ім'я Господнє відображає Його сутність і характер. Господь і Його святе Ім'я — єдині й нероздільні. Коли ми надаремно прикликаємо Боже Ім'я, ми тим самим зневажаємо, понижуємо Самого Бога й те, Ким Він є.

Господь святий і Ім'я Його святе, про це написано в багатьох біблійних текстах, наприклад, Пс. 102:1: «Благослови, душе моя, Господа, і все нутро моє — святе Імення Його!». Святий — означає відокремлений для особливої мети. Бог несумісний із гріхом і повсякденною метушнею. Коли людина згадує Ім'я Господнє у своїх клопотах, вона, цим самим, поєднує Святого Бога й гріховні турботи.

Ім'я Господнє — це наближення до Бога й до Його милості, благодаті й благословення. Ісус залишив нам Своє Ім'я, сказавши: «І коли що просити ви будете в Імення Моє, те вчиню, щоб у Сині прославивсь Отець. Коли будете в Мене просити чого в Моє Імення, то вчиню» (Ів. 14:13–14).

Коли ми бездумно прикликаємо Ім'я Господнє у своїх турботах, ми втрачаємо всі ті благословення, до яких маємо доступ в Імені нашого Господа Бога.

IV. «Бог не залишить без покарання»

У другій частині заповіді написано: «...бо не помилує Господь того, хто призиватиме Його Імення надаремно». Це означає, що Господь обов'язково покарає тих, хто не дотримується цієї заповіді.

Прикликання Імені Бога надаремно, на перший погляд, може здатись і звичним щоденним висловлюванням. Мовляв, що тут такого? Невже від Бога буде покарання, якщо ми зайвий раз пригадаємо Його Ім'я під час розмови або суперечки? Насправді, якщо задуматися, то даремне призивання Імені Божого...

...Може образити Господа.

У Новому Завіті Ісус Христос пояснив учням, що підсумком для Десяти Заповідей є дві: «Люби Господа Бога свого всім серцем своїм, і всією душею своєю, і всією своєю думкою» (Мт. 22:37) і «Люби свого ближнього, як самого себе» (Мт. 22:39). Третя Заповідь є доказом любові до Бога. Людина, яка всім серцем любить Господа Бога, не буде прикликати Імені Господнього в повсякденній метушні. Це те ж саме, як закоханий юнак не буде сам і не дозволить нікому зневажливо говорити й використовувати в негативному контексті імені своєї коханої. Призивання Господнього Імені у повсякденних клопотах є приниження і зневаження Бога.

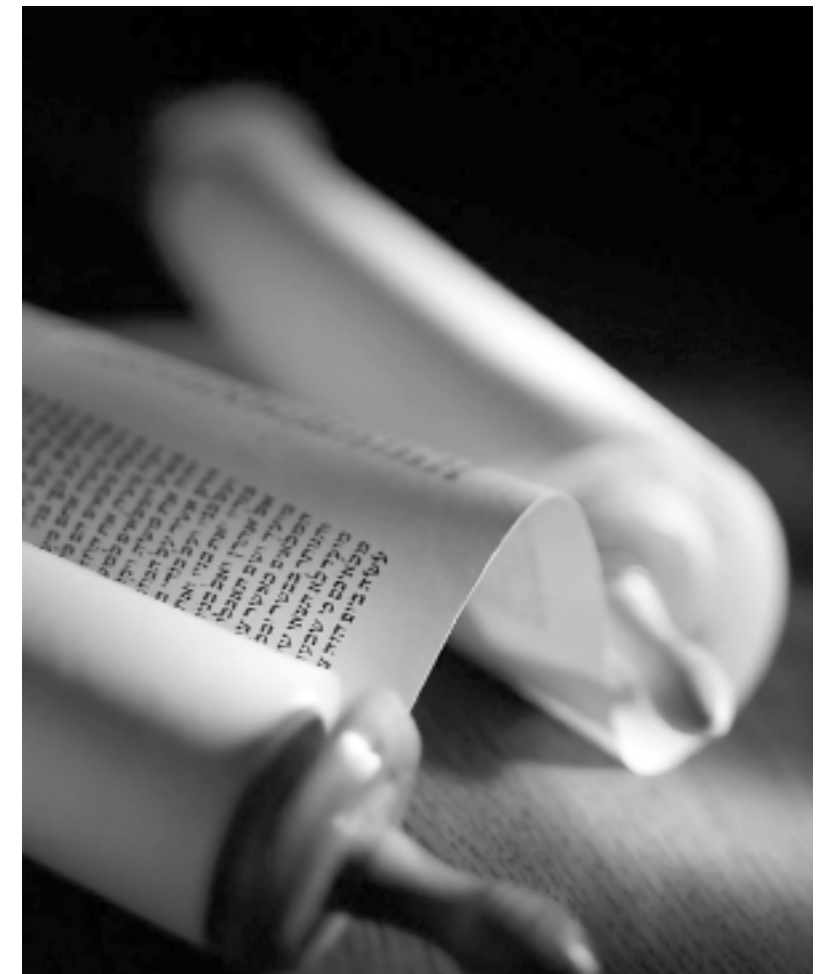
...Може зіпсувати наші стосунки з Богом.

«Вони називають підступно Тебе, Твої вороги на марноту опускаються!» (Пс. 138:20). Господь називає ворогами тих, хто ображає й безчестить Його Ім'я: «... ворог знущується з Господа, а народ нерозумний зневажує Імення Твоє!» (Пс. 73:18).

...Може зіпсувати репутацію Бога в очах оточуючих:

«Бо «через вас зневажається Боже Імення в поган» (Рим. 2:24). Господь дав повеління, щоб святе Ім'я Його святилось: «Ви ж молитесь отак: «Отче наш, що єси на небесах! Нехай святиться Ім'я Твоє...» (Мт. 6:9).

Покликання християн — звіщати Ім'я Господнє по всій землі, тобто бути свідками Христа: «Та ви приймете силу, як Дух Святий злине на вас, і Моїми ви свідками будете в Єрусалимі, і в усій Юдеї та в Самарії, та аж до останнього краю землі» (Дії 1:8). Це і є виконання Третьої Заповіді!



Четверта заповідь

I. Огляд Четвертої Заповіді

1. Формулювання Заповіді:

Вих. 20:8–11: «Пам'ятай день суботній, щоб святити його! Шість день праці і роби всю працю свою, а день сьомий субота для Господа, Бога твого: не роби жодної праці ти й син твій, та дочка твоя, раб твій та невольниця твоя, і худоба твоя, і прихोцько твій, що в брамах твоїх. Бо шість день творив Господь небо та землю, море та все, що в них, а дня сьомого спочив, тому поблагословив Господь день суботній і освятив його».

Повт. Зак. 5:13–15: «Пильнуй дня суботнього, щоб святити його, як наказав тобі Господь, Бог твій. Шість день праці, і роби всю працю свою, а день сьомий субота для Господа, Бога твого; не роби жодної праці ти й син твій та дочка твоя, і раб твій та невольниця твоя, і віл твій, і осел твій, і всяка худоба твоя, і прихोцько твій, що в брамах твоїх, щоб відпочив раб твій і невольниця твоя, як і ти. І будеш пам'ятати, що був ти рабом в єгипетському краї, і вивів тебе Господь, Бог твій, звідти сильною рукою та витягненим плечем, тому наказав тобі Господь, Бог твій, святкувати суботній день».

2. Божі обітніці, пов'язані з Четвертою Заповіддю:

Іс. 58:13–14: «Якщо ради суботи ти стримаєш ногу свою, щоб не чинити своїх забаганок у день Мій святий, і будеш звати суботу приємністю, днем Господнім святим та шанованим, і її пошануєш, не підеш своїми дорогами, діла свого не шукатимеш та не будеш казати даремні слова, тоді в Господі розкошувати ти будеш, і Він посадовить тебе на висотах землі, та зробить, що будеш ти споживати спадщину Якова, батька твого, бо уста Господні сказали оце!»

Звернемо увагу на декілька моментів:

Як Господь називає суботній день:

- день Мій святий;
- приємність;
- день Господній святий;
- шанований день.

Як, на думку Господа, людина може вшанувати суботній день:

- ставлячись до суботи, як до святого дня Божого;
- відклавши в цей день свої звичні справи;

- не догоджаючи в цей день своїм примхам;
- не займаючись у цей день марнослов'ям.

Які обітніці дав Господь євреям, які шанують суботній день:

- Господь обіцяв дарувати такій людині розкіш у Господі;
- Господь обіцяв посадити таку людину на висотах землі;
- Господь обіцяв такій людині спадщину Якова, батька його.

3. Структура Четвертої Заповіді:

Повеління:

- пам'ятай, пильнуй;
- святкуй.

Деталі:

- шість днів є робочими днями;
- сьомий день — закінчення/зупинка роботи для всіх і кожного.

Чому сьомий день є днем спокою:

- тому що Господь спочив у сьомий день (і за Його прикладом ми повинні відпочивати один день на тиждень);
- тому що Господь звільнив Свій народ від єгипетського рабства (і хоче, щоб ми у день відпочинку звільнилися від усяких робіт).

4. Що значить «пам'ятати»?

Слово «пам'ятати» означає набагато більше, ніж просто властивість розуму щось запам'ятовувати або згадувати. Заповідь закликає до активного виконання Божого повеління, яке вимагає від людини повної самовіддачі в процесі виконання цієї заповіді, а не лише розумової активності.

Субота — день пам'яті про створення і про Бога-Творця, тому дотримання суботи є визнанням того, що світ не є нашою власністю, Бог є Творцем і Господом Всесвіту, а ми повинні підкорятися й служити Господу Богам.

Субота — день пам'яті про вихід з Єгипту, тому дотримання суботи передбачає усвідомлення паралелі між єгипетським рабством і рабством гріха, згадку про нашого Спасителя Ісуса Христа.

II. Роздуми про суботу

Субота — це Божий подарунок. Субота є благодаттю, вилитою Господом на Його твориво. Субота була створена для людини: «І сказав Він (Ісус) до них: «Субота постала для чоловіка, а не чоловік для суботи» (Мк. 2:27).

Згідно з вченням Нового Завіту, Суботою Спокою є Сам Христос, а взаємини з Небесним Батьком за допомогою жертви Ісуса Христа на хресті є виконанням суботи. Кожний, хто приймає жертву Господа Ісуса Христа, входить у спокій Христа.

Про духовний зміст суботи спокою читаємо в Євр. 4:1–11: «Отже, біймося, коли зостається обітниця входу до Його відпочинку, щоб не виявилось, що хтось із вас опізнився. Бо Євангелія була звіщена нам, як і тим. Але не принесло пожитку їм слово почуте, бо воно не злучилося з вірою слухачів. Бо до Його відпочинку входимо ми, що вірували, як Він провістив: Я присяг був у гніві Своїм, що до місця Мого відпочинку не ввійдуть вони, хоч діла Його були вчинені від закладин світу. Бо колись про день сьомий сказав Він отак: І Бог відпочив сьомого дня від усієї праці Своєї. А ще тут: До Мого відпочинку не ввійдуть вони! Коли ж залишається ото, що деякі ввійдуть до нього, а ті, кому Євангелія була перше звіщена, не ввійшли за непослух, то ще призначає Він деякий день, сьогодні, бо через Давида говорить по таким довгим часі, як вище вже сказано: Сьогодні, як голос Його ви почуєте, не робіть за тверділими ваших сердець! Бо коли б Ісус Навин дав їм відпочинок, то про інший день не казав би по цьому. Отож, людові Божому залишається суботство, спочинок. Хто бо ввійшов був у Його відпочинок, то й той відпочив від учинків своїх, як і Бог від Своїх. Отож, попилюймо ввійти до того відпочинку, щоб ніхто не потрапив у непослух за прикладом тим».

Запитання 1: Про кого сказано, що «людові Божому залишається суботство»?

Відповідь: Про народ Божий — євреїв, яким був даний Закон Божий як обов'язкова умова Завіту, що Господь Бог уклав із євреями після їхнього виходу з Єгипту. Дехто сьогодні помилково думає, що в даному вірші під народом Божим маються на увазі всі віруючі в Ісуса Христа. Але контекст вірша свідчить про те, що в ньому йдеться саме про євреїв. Якби в посланні, зверненому до євреїв, мова йшла про віруючих в Ісуса Христа, то вони були б названі християнами або учнями, як це було прийнято в ті часи.

Запитання 2: Що значить фраза: для євреїв «залишається суботство»?

Відповідь: Це означає, що вони ще виконують суботу.

Запитання 3: Чому ж для євреїв дотепер залишається суботство?

Відповідь: Тому що вони не ввійшли в спокій Божий через непослух (Євр. 4:6) і невірство (Євр. 3:18–19).

Запитання 4: Коли ж суботство для євреїв закінчиться, і чи закінчиться воно взагалі?

Відповідь: Субота — це спокій Божий. Євреї, які не прийняли жертви Ісуса Христа на хресті, ще не ввійшли в спокій Божий, тому що ввійти в нього й знайти його (Божий спокій) можна лише вірою в Христа Ісуса (Мт. 11:28). Синонімом Божого спокою є спасіння та вічне життя. Протилежністю Божому спокою є вічні муки в аду (Об. 14:10–11).

Запитання 5: Якщо правдива Субота Спокою можлива тільки в Христі, то чим є субота, що її Господь у Своему законі повелів дотримувати ізраїльському народу?

Відповідь: Старозавітна субота є прообразом Суботи Спокою в Христі, тому що старозавітний Закон має «тільки тінь майбутнього добра, а не самий образ речей» (Євр. 10:1а).

III. Субота чи неділя?

Дотепер багато християн сперечаються з приводу того, який день є святим: субота чи неділя, і в який день нам варто поклонятися Господу й збиратися в храмах на богослужіння.

♦ **Заповідь про суботу дана була Ізраїльському народу, а не язичникам.** Саме тому у Повторенні Закону ця заповідь посилається на вихід євреїв із Єгипту.

♦ **Ми, християни, уже ввійшли в спокій Божий через жертву Ісуса Христа.** Виконанням старозавітної суботи неможливо заслужити спасіння й прощення гріхів. Господь нас спасає благодаттю через віру в жертву Ісуса Христа, а не завдяки ділам (Еф. 2:8–9).

♦ **Ми проводимо богослужіння у неділю — день воскресіння Христа.** Є дві вагомі причини, чому християни, починаючи з першого століття нашої ери, збиралися й продовжують збиратися на богослужіння не в суботу, а в неділю:

Ісус воскрес першого дня тижня. Про це можна прочитати в 28-му розділі Євангелія від Матвія, у 16-му розділі Євангелія від Марка, у 24-му розділі Євангелія від Луки і в 20-му розділі Євангелія від Івана.

Учні Христа збиралися в перший день тижня: Ів. 20:19; Дії 20:7; 1 Кор. 16:1–2.

♦ **День спокою і день спасіння.** День спасіння розпочався з того моменту, коли Ісус Христос умер на хресті за наші гріхи й воскрес у третій день згідно з Писанням. Із цього моменту для людини відкрився прямий доступ до Бога. Цей день уже триває близько 2000 років. І кожний, хто приймає жертву Ісуса Христа, кожний, хто визнає Ісуса Христа Богом, входить у Божий спокій. Слово Боже проголошує: «Ось тепер час приємний, ось тепер день спасіння!» (2 Кор. 6:26). Отже, наш день спокою вже почався й триває щодня протягом 2000 років, а не тільки по суботах чи неділях.

«Бог є Дух, і ті, що Йому вклоняються, повинні в душі та в правді вклонятися» (Ін. 4:24). Це означає, що ми повинні поклонятися Богові не в якомусь певним місці й не в якийсь певний день, а повсякчас на всякому місці.

Під час дискусії про свята й особливі дні апостол Павло не сказав, що необхідно дотримуватися суботи. Навпаки, він сказав: «Один вирізняє день від дня, інший же про кожен день судить однаково. Нехай кожен за власною думкою тримається свого переконання» (Рим. 14:5–6а).

Отже, сьогодні нас повинно більше хвилювати не питання «Який день святкувати: суботу чи неділю?», а «Чи ввійшли ми в спокій Божий через жертву Ісуса Христа?».

Роман і Євгенія Сверлови

Із сайту Біблійного дискусійного клубу (<http://cogmtl.net>)

Хвалюсь Христом

Людина часто відчуває себе зламаною. Нам буває тяжко на душі, хоча все йде начебто за планом. Ми можемо все робити правильно, але відчувати, що щось не так... Багато галасу, метушні, справ, обов'язків і... порожнеча. Що є по-справжньому цінним? Чим я можу похвалитися? Подібні запитання інколи виникають у кожного.

Відкриємо книгу Єремії, 9:22–23, і прочитаємо: **«Так говорить Господь: Хай не хвалиться мудрий своєю премудрістю, і хай не хвалиться лицар своєю хоробрістю, багатий багатством своїм хай не хвалиться! Бо хто буде хвалитись, хай хвалиться тільки оцим: що він розуміє та знає Мене, що Я — то Господь, Який на землі чинить милість, правосуддя та правду, бо в цьому Мої уподобання, каже Господь!»**

Насамперед, кілька пояснень, що стосуються культурно-історичного аспекту.

Читаючи цей текст, ми повинні розуміти, що входимо у світ розгніваних пророків, розпач яких був актуальним під час так званого періоду урбанізації. Це період, коли ізраїльтяни сформувалися як народ, коли вони звикли до того, що бачать Бога-Царя присутнім у храмі, — і в цей час у Єрусалимі настає нова криза. Вона названа «кризою урбанізації», тому що пов'язана зі зміцненням та розквітом міст і всім, що з ними пов'язано. Люди, яких можна описати словами «мудрі, сильні, багаті», жили в містах, а за стінами — ті, які не мали іншого вибору, як служити першим. Маніпуляції були пов'язані з вірою простих людей у те, що Єрусалим — істинно Боже місто, цар — істинно Божий представник, а храм — істинно місце поклоніння. Тому треба віддати найкраще, інакше вас покарає Бог. Коли припинилося служіння царя і його дому народу, тоді припинили турбуватися про бідних, виник клас же-

браків. Соціальна несправедливість, жорстокість, експлуатація, які протиставлені «милості, правосуддю та правді», були наслідком відступлення від Господа, від Якого насправді ми всі залежимо.

У давнину послання царів приносили вісники, яких тримали при дворі. Уміння писати й читати надзвичайно цінували. Від цих людей багато залежало, адже вони були грамотні й могли впливати на події. Відтак, такий вісник завжди починав і закінчував своє послання вказівкою на того, кому воно належить. Така обережність зрозуміла, тому що послання від царя не завжди було радісним. Ось у такій ролі бачить себе й пророк у Старому Завіті. Бог — це Цар, пророк — це вісник.

Культура Середземномор'я у спілкуванні великого значення надає похвалі. Подібні традиції поширені на Сході й сьогодні. Співрозмовник не забуде похвалити вас у процесі спілкування, він висловить захоплення тим, якою ви є людиною. Я сам переко-

нувався в цьому під час спілкування з узбеками й індусами. На тлі цих традицій подивимось на текст, що розглядається. Уявімо, що мудрий, сильний і багатий співрозмовник нічого не говорить про свою мудрість, силу й багатство, а тільки підкреслює, як для нього важливо знати й розуміти когось. Образами, зрозумілими для людей того часу й культури, Біблія вчить нас хвалити Господа й виражати цінність стосунків із Ним.

Важливо зазначити, що в словах Господа, переданих через уста пророка, відображене ставлення, приたまанне людям Середземномор'я: вони шанобливо ставляться один до одного, ніби приховуючи свої взаємини. Хоча в тексті Бог однозначно проголошує Свою волю, ми не бачимо прямого звернення, характерного саме для нашої культури. Яскраво виражене бажання Господа, проголошено волю Царя, але представлено це не прямо, не «в лоб». Нам дають судити про Господа з того, що Він робить: чинить милість, правосуддя та

правду на землі. З боку побудови взаємин важливо те, що Бог розповідає історію про Себе, про Свої справи, щоб люди могли повірити й виявили бажання відновити стосунки.

Зобразивши текст у вигляді схеми, ми чітко бачимо в центрі фразу: «Я то Господь», що надає тексту особливої глибини, пов'язаної із взаєминами. Адже слово **יְהוָה** (ЯХВЕ-Господь)¹ вживалося лише тоді, коли стосувалося Бога Ізраїлю, Господа Завіту, й означало близькість Бога до нас, до нашого світу, нашого життя, наших проблем. Використовуючи образи побутового життя древніх ізраїльтян, можна уявити, як до нас звертається Господар намету, в якому ми — гості. Він розділяє з нами спілкування й захистить у разі небезпеки.

Також ця схема показує, як пов'язані слова другої частини вірша із запереченнями першої частини.

חָכָם (ХАХАМ-мудрий) — уживання цього слова наводить на думку про єгипетську мудрість. З іншого боку слово **יָרֵחַ** (ГІБОР-сильний воїн) наводить на думку про культ сили, який сповідували в Месопотамії. Слово **שֵׁיטִי** (АШЕР-багатий) теж повинно було викликати в Ізраїлі певні асоціації. Корінь цього слова утворив ім'я богині Ашері й Астарті. Відомо, що у Фінікії та Ханаані Астарті поклонялися, перш за все, як богині кохання й родючості². Виходить, що всі три слова були пов'язані з богами Єгипту, Месопотамії й самої Палестини. Отже, за тим, чим хвалилися люди, до яких звертається Єремія, стоять ідоли, а по тому, чим ти хвалишся, про що говориш, чому надаєш значення, можна судити про ідолопоклонство або поклоніння Єдиному Богу.

Ідоли Єгипту спокушали Ізраїль. Життя в Єгипті обіцяло достаток, спокій і безтурботність. Єгиптяни вважали фараона богом, себе — особливим народом, а всіх інших — за нечисть. Мудрість єгипетська згадується в Біблії, про гордість і почуття зверхності над усім світом, яке було

у фараона, ми теж знаємо з Писання³. Життя в Єгипті обіцяло блага цивілізації, жити там було легко, тільки для цього потрібно було стати єгиптянином: одягатися так як вони, поклонятися єгипетським богам і ніби з жалем ставитися до всіх інших жителів на землі. Розташування Єгипту поряд з річкою, яка розливається, дає великі можливості для землеробства. Єгиптянам рай ніби й не потрібен, у них рай на землі. Отже, єгиптяни вихвалялися своєю мудрістю.

З іншого боку, життя в Месопотамії приваблювало стабільністю. «Прогрес і процвітання» було написано на грудях вавилонського бога Мардука й царів Вавилону, яких вважали його синами. Тут сповідували культ сили, і ми знаємо, що Навуходоносор, один з месопотамських правителів, претендував на панування над цілим світом⁴. Водночас життя у Месопотамії сприймали як проблему, яку потрібно постійно вирішувати. Тут річки затоплюють, і вороги з гір нападають на вас, щоб відібрати ваш спожиток і майно. Світ наповнений духами зла, і ви звертаєтесь за допомогою до богів, які нібито здатні їх контролювати. Місто стає тоді притулком для людей, їхнім захисником, його значення росте. Власне ідея імперії виникла в Месопотамії. Для розширення імперії та підтримки життя в містах потрібна сила, вплив, а коли вони з'являються, як тоді не хвалитися?

Текст наводить на думку й про хананейських богів, поклоніння яким було поширено серед народу Божого. Мабуть, пророк звертається до людей, що живуть у землі меду,⁵ тому що поклоніння Астарті було пов'язано із землеробством, родючістю, а значить — і з багатством. У землі меду тобі не потрібно важко працювати або зберігати взаємини підтримки, без яких не вижити в малородючій землі молока. Ти можеш найняти працівників і відносини будуєш за ієрархічною моделлю. Коли врожай збирають кілька разів на рік, починає домінувати матеріальне. Багатий може все собі дозволити,

життя стає керованим, наповненим різними задоволеннями й земними радощами. Ця спокуса, в першу чергу, стосується людського прагнення до багатства. Людина починає хвалитися багатством.

На противагу всьому цьому наш Господь, Який безмірно багатий, — багатий милістю, істинно сильний — сильний бути справедливим, і мудрість Господа виявляється в Його праведних вчинках.

חֶסֶד (ХЕСЕТ-милість) — уживання цього слова вказує на завітні відносини з Богом. Милість, яку дає нам Бог, ми передаємо далі, поширюємо її на відносини з людьми. Він дає нам доказ Своєї любові в завіті, і наш обов'язок — милувати один одного.

מִשְׁפָּט (МІШПАТ-правосуддя) — вказівка на динаміку суспільних відносин. Сила спілкування в єдності, що виходить від Бога, виражена в Старому Завіті в образі води, яка дощем проливається на землю. З цим пов'язано протистояння своїм внутрішнім імпульсам, які підштовхують до невірності. Вірність Богові виражена в справедливому ставленні один до одного.

צְדָקָה (ЦАДАКА-права) — спонтанні дії, які виявляють правосуддя. Ти в спілкуванні з ким-небудь і поводишся відповідально, тобто поводишся по правді.

Практичне застосування тексту в нашому житті

1. Слова, сказані пророком, який був вісником Небесного Царя, Господа завіту, були вимовлені ним під час кризи урбанізації і звернені до людей, що жили в землі меду. Багато хто з нас живе в подібній ситуації сьогодні. Перед нами відкриті великі можливості. З'являється доступ до ресурсів, життя в достатку, про який наші батьки могли тільки мріяти. Уже зараз багаті багатішають, але навіть для тих, хто ніколи не стане заможним, гроші стали цінністю номер один. Люди вихваляються своїми зарплатами, речами. З цим пов'язаний статус у суспільстві. Люди на периферії й сьогодні прагнуть стати жителями міст, а життя в столиці, як життя в Єгипті, вважається привілеєм. Ставлення до провінціалів у таких людей дещо зверхне, поблажливо жалісливе. Чи будемо ми рівнятися на такі цінності й чи станемо подібними до таких людей?

Так говорить Господь:



¹ Написане ЯХВЕ («Я є, де я є» — саме такий переклад запропоновано сучасними вченими) читалось «Адонай» (Господь).

² Ассирійці та филистимляни вважали її богинею війни (1 Сам. 31:10). У Палестині було знайдено безліч оголених жіночих фігурок, які прийнято вважати зображеннями Астарті. Велика кількість знайдених фігурок, що відносяться до періоду Ізраїльського царства, підтверджує свідчення Біблії про поширення культу богині Астарті в Ізраїлі.

³ Дії 7:22; Вих. 1–15.

⁴ Дан. 2:37–38; 3:4–7.

⁵ Землю меду називається вузька смужка землі на узбережжі Середземного моря і в Галілеї. Назва пов'язана з виробництвом фініків, з яких робили сироп (мед). Вживалася, щоб сказати про територію, на якій жили від сільського господарства. У землі молока (решта території Ізраїлю) жили від скотарства.

2. Володіння матеріальними ресурсами, як правило, веде до певного способу життя, якому притаманне прагнення до збагачення на землі. Багато хто й сьогодні підтвердить, що коли ми були біднішими, то цінували дружбу, простоту тощо. Як тільки тришки «піднялися», треба змінювати друзів і спосіб життя. Розмови про речі, гроші й «що нового на базарі чи в магазинах» свідчать, що ми хвалимося своїми ресурсами не тільки на словах, але й ведемо певний спосіб життя, накопичуємо майно, і за цим усім забуваємо про Бога. Це призводить і до нехтування іншими людьми. Милість тоді взагалі непотрібна, тому що тобі ніколи думати про щось інше, окрім збагачення.

3. Люди, до яких звертається Єрмія, жили між двох імперій, про цінності яких написано в тексті. Сила, вплив, могутність — цінність месопотамська. Єгипетська цінність — мудрість, знання. Сьогодні внаслідок глобалізації ми теж стаємо все відкритіші до різних традицій і цінностей. Інтернет дає доступ до інформації та знань, яких не мали єгиптяни. А як я використовую те, що знаю? Чи усвідомлюю я відповідальність, накладену освітою? «Кому багато дано, з того багато спитають»⁶. А вплив... Це дуже цінують у нашому світі на всіх рівнях. Іноді, судячи з того як ми живемо, можна сказати, що знання, вплив і доступ до матеріального притягує нас більше, ніж можливість поглиблювати взаємини з Господом і Його людьми.

4. Пророк проголошує цінність, відмінну від хананейської, єгипетської та месопотамської. Це цінність взаємин із Богом. Оскільки в тексті вживається два слова, що описують стосунки з Господом, вони доповнюють одне одного. Справді, «розуміти» та «знати» наводять на думку про близькість, щирість і постійність взаємин із Господом. Це називають вірністю. Але ще важливішим є те, як

я розумію Господа й стосунки з Ним. Чи шукаю я з Ним зустрічі, чи хвалюся Ним?

5. Одній із традицій, похвалі, пророк надає особливого значення, описуючи цінності ідолопоклонників і цінність взаємин з Господом завіту, Господарем намету. Нещодавно мій друг запитав мене, чим я можу похвалитись. Я відповів, що не думав про це, але цей текст змушує задуматися. Хоча в нас прийнято не хвалити, а швидше дякувати, ми теж постійно чимось хвалимося, коли спілкуємося, коли віддаємо перевагу певному способу життя. Чи думаємо ми про Господа, чи носимо в серці любов до Нього, чи пишаємося стосунками з Ним?

6. Характер Господа розкривається у тому, що Він робить на землі. Хоча для наближення до Бога потрібно витратити багато часу й сил, це просто вираження того, чого ти шукаєш, чого сильно прагнеш. Коли це мета, цінність — усе підкорюється досягненню цієї мети. Неймовірно, але Господь приваблює нас, являючи те, Ким Він є, ми просто починаємо бачити Його руку у своєму житті та житті оточуючих. Тоді ти сам цінуєш ці взаємини й робиш усе, щоб їх зберегти. Тоді ми не прагнути мемо до збагачення на землі, а осягнемо багатство Його милості. Не будемо шукати можливостей посилення свого впливу, а справедливо і з повагою ставитимемося до всіх людей. Не будемо накопичувати знання, які приємні лише нам, які не застосуєш у житті, а пізнаватимемо Бога. Ми відцураємося від світської мудрості й будемо наближатися до Нього день за днем, поглиблюватимемо взаємини, слухатимемо Його, говоритимемо з Ним, «щоб було, як написано: Хто хвалиться, нехай хвалиться Господом!» (1 Кор. 1:31).

Юрій Ліщинський



Юрій Ліщинський народився 1974 р. в м. Рівне.

Магістр мистецтв за спеціалізацією «Міжкультурні дослідження». Викладач біблійних дисциплін.

Одружений. Батько трьох дітей.

Без Тебе...

Без Тебе, наш Творець,
нема життя,
Без Тебе ми лиш порох —
не людина,
А світло, наче темінь забуття,
Стає без Тебе,
о Першопричино!

Твоя величність понад небеса,
Ти світ тримаєш, наче
на долоні.
І барви квітів — то Твоя краса,
Й Твоя задумка — розум
в нашій скроні.

Під керівництвом люблячим
Твоїм
Усе живе і дихає, й існує,
І незбагненне розумом моїм
Натхнення й радість для душі
дарує.

Ти так любив, що Сина нам
послав,
Німіє все єство перед Тобою.
Найкраще, найдорожче в світ
віддав.
Ісус за нас пожертвував
Собою.

Як нам вмістити все оце
знання?
Ти — Цар світів, Ти — вічність,
Іегова
Залишив трон небес,
Своє звання,
Щоб зруйнувати темряви
основу.

Пролив за мене кров святую
Свою,
Тепер я знаю: Ти до мене
близько,
Любов'ю душу обновиш мою,
Схилю в пошані голову
я низько.

Віра Муляр

Слава Богові за сум і за радість...

Інтерв'ю з Оксаною Косік

Із задоволенням пригадую нашу недавню зустріч. Оксана Володимирівна, дуже мила й привітна жінка середнього віку, просто й щиро розповідає про своє життя, про сім'ю, про радощі й труднощі, про успіхи дітей та онуків і неминучі хвороби, про плани і мрії. Від неї віє миром, спокоєм і лагідністю. У цій розмові (як і постійно в житті) вона йде назустріч, не просто відгукуючись, а ніби намагаючись випередити прохання чи потребу, наразі — запитання. У результаті склалося так, що під час розмови я навіть не зазирнула в блокнот, але на всі (!) завчасно приготовані запитання отримала відповідь. Можливо, хтось подумає, що я забагато на себе беру, але скажу, що під час нашого спілкування відчувалася незрима присутність третього — Божого Духа, Який благословляв і скеровував нашу бесіду. І, зустрівшись як малознайомі люди, ми прощалися як сестри, які відчували реальну духовну єдність і насолоду від спілкування.

Якщо відкинути містичні переживання, а поглянути на нашу розмову з наукової точки зору, наприклад, використовуючи індуктивний метод¹, то можна виділити два ключові слова, які найчастіше лунали з уст Оксани Володимирівни і, безперечно, є визначальними в її особистому житті й у житті їхньої родини. Це слова «храм» і «служити».

Храм... Звучить урочисто, велично й багатогранно. Найперше, це місце поклоніння Богові в серці кожного члена родини Миколи Миколайовича й Оксани Володимирівни Косік. Відтак, це православні приходи у с. Рудя-Красна Рівненського р-ну, де служить митрофорний протоієрей Микола Косік, у с. Людинь Дубровицького р-ну, де служить їхній зять ієрей Петро Удодік, у с. Антопіль, де дочка Ірина несе служіння регента. Зрештою, це церковні будівлі, над зведенням яких обидва священики зараз працюють (і не лише в плані організації роботи, але часто й власними руками).

А почалося все із здобуття нашої незалежності, коли відродилася Українська Автокефальна Церква й було обмалювано священиків, які б несли служіння українською мовою. Тоді Микола Миколайович сказав своїй дружині, що вирішив іти навчатися на пастирські курси при Рівненській єпархії УПЦ КП, а вона з радістю погодилася, хоча й мала певні хвилювання з огляду на недалеку історію.

¹ Індуктивний метод — засіб дослідження, при якому від спостереження окремих фактів і явищ переходять до встановлення загальних правил і законів.



«Храм». Анастасія Косік, 12 років



Микола Миколайович і Оксана Миколаївна Косік з онуком Тарасиком



Перший випуск недільної школи Свято-Покровського кафедрального собору м. Рівне, 2006 р.



Хор Покровського храму с. Антопіль Рівненського р-ну Рівненської обл.

По-різному люди приймають у своєму житті доленосні рішення, одним вибір дається легко, напрошується сам собою, у інших — є глибоко пережитим і вистражданим. Після того як почало скорочуватись виробництво на Рівненському тракторному заводі, Микола Миколайович, як висококласний спеціаліст, мав вибір: міг піти в приватну фірму, знайти високооплачувану роботу за кордоном тощо. Але в серці загорівся вогонь ревності за Богом, з'явилося непереборне бажання вчитися на священика і служити Богові й людям. Після навчання на пастирських курсах він вступив до Волинської духовної семінарії, яку закінчив 1998 р.

Особливо цікавим є те, що одночасно таке ж бажання з'явилося у Оксани. Однак її шлях до служіння був дещо іншим. За фахом музикант і педагог (1976 р. закінчила музично-педагогічний факультет Рівненського педагогічного інституту) Оксана Миколаївна стала регентом хору в церкві с. Білів, де після висвячення служив чоловік. У НВК № 12 м. Рівне, де працювала вчителем музичного мистецтва, — організувала ансамбль «Осанна» духовного спрямування (цей ансамбль неодноразово ставав переможцем різноманітних міських і обласних конкурсів; зараз Оксана Володимирівна навчає й виховує уже третій склад ансамблю). А з 2001 р. викладає уроки християнської етики (у 2006 р. закінчила факультет релігієзнавства НУ «Острозька академія» за магістерською програмою) у школі, а ще займалася з дітками в недільній школі при Свято-Покровському соборі в Рівному, проводила уроки християнської етики в притулку для дітей ССД Рівненської ОДА.

Ставлю своїй співрозмовниці запитання стосовно того, чи не було користі в цих рішеннях. Адже з'явився новий предмет, можливість отримати додаткові години... Та й священницьку парафію вважають дохідним місцем.

— Ще до того, як почала викладати християнську етику в школі, я мала повну ставку, тому річ не в годинах, а в бажанні донести дітям Боже слово, привести їх до пізнання Бога. Я готова це робити безкоштовно.

Якби мій чоловік дбав радше про матеріальне становище, а не про Бога, то працював би на заводі, куди його вже неодноразово запрошували повернутись і де заробітна плата в 6–8 разів більша, ніж у священика.

Ми ніколи не прагнули збагачення. Коли до нас додому хтось приходить, то нерідко з сусіднім будинком сплутує, бо по нашій хаті не скажеш, що там два священики живуть (сміється).

Почуваю себе не дуже зручно, що поставила таке запитання, тому переводжу розмову на дітей. Про них, а також про онуків, мама й бабуся може розповідати безупинно.

— Наймолодшій Марії у вересні виповнилося 4 роки. Вона із задоволенням ходить до храму, вчить віршики й потішно розмахує рученятами, повторюючи рухи регента — мами й бабусі.

Тарасику вже пішов дев'ятий рік, дуже жвавий хлопчик, йому важко всидіти на місці, спробував художню школу, захопився шахами, але зупинився на музиці (Рівненська ДМШ № 2) і спортивно-бальних танцях (Палац дітей та молоді, спортивно-бальні танці «Ритм»). Іздить з мамою в Антопіль, прислуговує у Свято-Покровському храмі.

Анастасія, синова донька, разом із татом і мамою відвідує Свято-Георгіївський храм у Рівному, ходить у недільну школу, допомагає монахиням. Дівчинка дуже любить малювати, навчається в музичній школі грі на фортепіано.

У сина Андрія знову ж таки своя дорога до Бога і служіння. Свого часу він вступив до духовної семінарії, але покинув, пояснив, що духовно ще не доріс до такого служіння. Поїхав на заробітки. Пройшов митарства в Чехії, Росії, Італії. Розповідає, що були моменти, коли лише віра в Бога допомагала йому вижити. І зараз знову подав документи для вступу в духовну семінарію. Мабуть, Богові було до вподоби саме таким шляхом провести свого майбутнього служителя, адже тепер проблеми прихожан будуть йому набагато зрозумілішими та ближчими.

— Як Ви виховували своїх дітей, виховуєте онуків, що вони не уявляють свого життя поза Церквою, що їм не важко вистояти службу, що вони із задоволенням допомагають батькам?

— Нічого особливого. Завжди водили з собою до храму, вчили бути слухняними, богобоязливими, вчили давати милостиню. Зайву одягу віддавали в притулок. Чим могли, тим допомагали нужденним. У кожному храмі є скринька пожертв — для сиріт, для розбудови храму, для духовної семінарії, то ми завжди намагаємось чимось пожертвувати. І діти вчатьсь цього.

Коли мої діти росли, то в нас не було Біблії, такий був час, потім бабуся купила на церковно-слов'янській мові. То ми всі читали, багато чого не розуміли, намагалися розібратися. Тепер маємо Святе Письмо і українською, і російською, і церковно-слов'янською мовами. Часто сідаємо всі разом, і якщо комусь щось незрозуміло, разом досліджуємо. Наш зять також із християнської родини, з дитинства прислуговував у церкві, закінчив Рівненську духовну семінарію.

Коли в сім'ї траплялося якесь непорозуміння, завжди намагалися спокійно розібратися, брати приклад з життя тих людей, які вже мали певний досвід служіння Богу, з життя тих святих, які переборювали труднощі, намагалися всі питання узгоджувати між собою без конфліктів і сварок.

— А що для Вас означає недільний день? Як Ви його проводите?

— Це для нас — святий день, як мала Пасха, як святе воскресіння Христове, всі на службі, потім намагаємось когось провідати, поговорити про Слово Боже. Тарасика заохочуємо, щоб він читав Біблію для дітей, у нього завжди виникають запитання, спілкуємося. Діти переглядають християнські мультфільми. Хоча в нас кожен день починається з молитви, читання Писання, але в неділю — особливо.

Чоловіки перечитують Євангеліє, готуються до проповіді, адже проповідь повинна бути як висічення вогню, щоб запалити людей до віри, щоб люди зрозуміли Боже Слово, ходили до храму, робили добрі справи, були милосердні, побожні.

У Біблії описана історія, коли диявол зробив Богові закид стосовно праведного Йова, мовляв, йому неважко праведно жити й славити Бога, коли все добре й він користується всіма Божими благословеннями. А от забори від нього його статки, дітей, здоров'я, чи прославить він тоді Бога? Відтоді минули тисячоліття. Але й у наш час можна почути подібне висловлювання. Тому дуже цінно, коли люди не лише в добробуті, але й у труднощах продовжують жити свято і славити Бога.



На Всеукраїнському семінарі «Практика впровадження навчального курсу «Етика: духовні засади» в навчальних закладах України» в м. Києві, 2004 р.



Оксана Миколаївна Косік на уроці християнської етики, НВК № 12 м. Рівне



«Vivant membra quaelibet! Semper sint in flore!»



Ансамбль «Осанна», НВК № 12 м. Рівне

Не минуло лихо й сім'ю Косіків. Оксана Володимирівна важко захворіла. Довго не могли встановити діагноз, довелося їхати в столичну клініку. Прогноз виявився невтішним. Вилікувати неможливо, для підтримки організму необхідні дорогі ліки.

— Як Ви пережили таке потрясіння? Як Вам вдається бути такою спокійною та життєрадісною?

— Це триває вже три роки. Спочатку було дуже важко через невідомість. Але я до бабок не ходила, а просила Бога, щоб Він відкрив лікарям мою хворобу, щоб можна було її лікувати, і я могла далі служити Йому. І Бог зробив це через молодого лікаря у нашому місті, у Рівному, а в Києві лише підтвердили діагноз. Мушу зізнатися, що спочатку це була душевна трагедія, і я ставила запитання: чому це так зі мною сталося? Потім перестала. Вирішила, що я повинна набратися терпіння, що в цьому є воля Божа, дякувати Богу, що я ходжу, що я ще можу працювати, не лише в школі, але й вдома. Змирилася, набралася терпіння і почала дякувати за все, що Бог посилав. Коли лежала в Києві, я постійно читала Святе Письмо, прокидалася рано, молилася і читала. І день так закінчувала. Це мені давало сили для боротьби з моєю хворобою.

Моя сім'я спочатку дивувалася, що зі мною. Вони звикли, що я постійно рухаюся, а тепер вже не така поворотка стала. Інколи шкодують. Чому інколи? Тому що я прошу, щоб не шкодували, щоб давали мені все робити, що я можу. До храму ходжу, стояти — вистою, рідко коли сідаю. Намагаюся часто ходити до храму. Це мене укріплює. Там я відживляюся, набираюся терпіння, наче воскресаю.

Хвороба дає мені шанс глибше пізнати Бога, укріпитися у вірі. Можливо, це випробування, яке я повинна пережити. Кожна людина повинна за будь-яких обставин славити Бога, якщо не вголос, то в думках, а найкраще співом, — бо тоді людина по-дійно славить Бога. Важливо не нарікати на Бога ні в якому разі, і на людей, нікому не казати: якби тобі так було.

У палаті зі мною лежали дві старші жіночки, їм обом уже за 70, але вони не знають Бога. Ми багато спілкувалися, але вони так і не ходять до храму. Дивуюся й шкодую їх, бо лише віра в Бога по-справжньому допомагає долати труднощі.



Спортивно-бальні танці — одне із захоплень Тараса Удодіка

Коли я запитала Оксану Володимирівну про її мрії, вона відповіла:

— Мені б хотілося, щоб була єдина помісна церква, щоб усі вірили в Бога, щоб ми жили краще, щоб наші діти жили краще — не про матеріальне кажу, а про духовне. Щоб не робили зла.

Я б хотіла, щоб мої онуки продовжували цей нелегкий, але благословенний шлях служіння Богові. Хотіла видати книжечку сценаріїв християнських свят для онуків, частину вже впорядкувала, але хвороба завадила. Та я вірю, що Бог усе може. Він може звершити чудо, якщо захоче. Я сама була свідком не одного чуда.

Наостанок я попросила Миколу Миколайовича Косіка сказати кілька слів духовної настанови для читачів часопису.

— Що можна побажати викладачам християнської етики? Перш за все любові до свого предмета. Висвітлювати теми уроків так, щоб діти слухали з цікавістю й активно брали участь на уроках. Прищеплювати учням християнські цінності, віру в Бога, від Якого залежить усе життя людини, її духовний і моральний світогляд. Навчити дітей двох головних заповідей Божих: любити Господа Бога всім серцем, душею, думкою і любити ближнього, як самого себе. Бо коли ми будемо дотримуватися цих заповідей, то будемо поважати одні одних, поважати свою сім'ю, свій народ, свою державу, усіх людей, і навіть своїх ворогів. Ми виявлятимемо милосердя до скривджених і пригноблених.

Бажаю, щоб усі вчителі постійно й повсякчас зміцнювалися у вірі, любили й поважали своїх учнів, постійно перебували в молитві. І, як пише Святе Письмо: «...все, що тільки робите словом чи ділом, — усе робіть в ім'я Господа Ісуса, дякуючи через Нього Богові й Отцеві» (Кол. 3:17).

Нехай Боже благословення завжди перебуває з вами.

Розмовляла **Надія Доля**

Надія Доля народилася 1964 р. у Львові. 1987 р. закінчила Львівський державний університет ім. І. Франка, факультет прикладної математики і механіки. Понад десять років працювала в інформаційному відділі МГО «Надія — людям» у м. Рівне. З 2007 р. — відповідальний редактор ХДПЧ «Слово вчителю».

Заміжня. Має трьох дітей.



Кредо вчителя — бути учнем!

Нащо ми «цю кашу заварили»?

Ми живемо в час звучних слів. Багато з них існують лише для того, аби підкреслити непересічність, значущість, обдарованість тих, хто ними називається: «президент», «топ-менеджер», «VIP-клієнт», «генеральний директор», «експерт», «лауреат», «дипломант», «професіонал», «заслужений учитель»... Але є одне слово, не схоже на згадані. Втім, саме його Христос обрав для того, щоб охарактеризувати сутність найважливішого життєвого процесу й підкреслити статус, що відповідає цьому процесу. Це слово — УЧЕНЬ. Послідовники Христа, починаючи з апостолів, називалися учнями. Більше того, вони продовжували називатися цим іменем навіть тоді, коли самі вчили інших, виконуючи обов'язки вчителів...

Бути учнем у найвищому значенні цього слова — учнем Христа — нелегка справа. Багатьом вона коштувала життя... Ось чому, коли після арешту Христа апостол Петро прокрався в двір першосвященника, де був запитаний служницею: «Чи й ти не з учнів Його?», то, пригнічений страхом, «Він відрікся й сказав: Ні!» (Ів. 18:25). Не будемо суворо судити його за виявлену слабкість (чи не виявлену сміливість) — хтозна, як би ми повелися в подібній ситуації... Важливішим буде звернути увагу на те, що в той час, як Петро сказав «ні», правильною відповіддю на поставлене питання було «так». Сучасні ж люди (в тому числі — ми з вами, читачу) наражаються на іншу «заміну тверджень»... Захоплені релігійною свободою в суспільстві, поринаючи в розмаїття вікових духовних традицій і церковних обрядів нашого народу, відчувачи неабияке піднесення під час святкування Пасхи чи Різдва, уважаючи себе не такими ж і поганими людьми, на аналогічне питання, поставлене нам без будь-якого загрозового підтексту, можемо без довгих вагань відповісти «Так»... Проте, зробивши більш-менш ґрунтовний самоаналіз, дослідивши євангельські критерії, що доводять справжнє учнівство, варто було б сказати «Ні!». Ось чому в декількох статтях ми здійснюємо дослідження питання: «Як стати і бути учнями Христа?». Не претендуючи на вичерпність відповідей, хоча заохотити вас до власного пошуку, аби через пізнання глибин учнівства піднятися на висоти учительства... Нещодавно я запитав себе: «Що взагалі є девізом мого життя? Яка моя життєва місія, моє покликання?». На власний подив, відповідь вишла більш, ніж стислою: «Бути учнем. Зростити учнів». У будь-якій сфері мого життя (як чоловіка, батька, учителя, керівника, священнослужителя), у будь-який час (на роботі, на відпочинку, удома й у дорозі) цей спосіб життя допомагає мені одночасно працювати над собою й допо-

магати оточуючим. Перед тим, як продовжити розмову про учнівство, розпочату в попередньому числі часопису, хочу зауважити, що сам формат цих статей має вигляд «розгорнутого конспекту уроку», але для того, щоб урок вийшов удалим, застосуємо його, перш за все, до себе! Отже, рушаймо далі!

Частина 1. Як стати учнем? (Євангеліє від Івана 3:1–21)

Усе в житті і, власне, саме життя має свій початок. Як дім починається з першої цеглини, ріка — зі струмочка, подорож — з першого кроку, книга — з першого слова, мелодія — з першої ноти, так і учнівство в Христа має свій початок — зустріч з Учителем. Без цієї особистої зустрічі, без її перетворюючого ефекту учнівство помирає, не встигнувши народитись. Ось чому від початку нам слід відкласти притаманні багатьом банальні стереотипи, нібито «християнство — це:

- ♦ вступ до партії, до організації (навіть церковної),
- ♦ культурно-розважальна активність (навіть з елементами релігії),
- ♦ механічне дотримання церковних обрядів і традицій (навіть правильних),
- ♦ національна (народна) релігія, яку ми автоматично успадковуємо від батьків (навіть віруючих),
- ♦ святкування великих свят — Різдва, Пасхи та інших (хоч це повчально й корисно),
- ♦ містичні чи емоційні явища й переживання (хоч без почуттів не може бути справжньої віри)».

Забігаючи наперед, визначимо сутність відповіді буквально однією фразою: «Християнство — це нове життя, яке ми отримуємо від Бога, від Христа і яким живемо (після отримання) щодня, і якого вчимося, щоб жити ним дедалі краще».

Євангеліє від Івана (до речі, усі уроки про учнівство ми побудуємо саме на цій книзі) змальовує історію однієї зустрічі (Ів. 3:1–21), яка допоможе нам відповісти на три ключові питання:

1. Абітурієнт: кому потрібно ставати учнем Христа?
2. Результат: для чого треба ставати учнем Христа?
3. Процедура: як же стати учнем Христа?

1. Абітурієнт: кому це потрібно?

Цей гість був особливим, несхожим на інших. Він нічого не просив собі (ані зцілення, ані допомоги рідним, ані поради). Більше того, він мав таку солідну репутацію й таку низку очевидних життєвих переваг, що найкращі з нас (в тому числі з освітан — учителів, вихователів) не стануть поруч із ним і, тим більше, не випередять його. Він — представник столичної еліти. Він — з Єрусалима, де перебувають «вершки суспільства», до яких і сам він належить:

«Був один чоловік із фарисеїв Никодим на ім'я, начальник юдейський. Він до Нього [до Христа] прийшов уночі, та й промовив Йому: Учителю, знаємо ми, що прийшов Ти від Бога, як Учитель, бо не може ніхто таких чуд учинити, які чиниш Ти, коли Бог із ним не буде» (Ів. 3:1-2).

Никодим — ідеальний кандидат хоч на посаду вчителя, хоч директора школи, хоч священника, хоч президента. Для таких, як він, здається, мають відчинятися без вагань навіть небесні брами... Погляньте:

1) Він має першокласну **освіту**. Він — відмінник, бо належить до начальників юдейських, що свідчить про досконале знання закону Мойсея, вміння його тлумачити й застосовувати в будь-яких життєвих ситуаціях.

2) Він — **моральна** особистість, взірець духовності, оскільки лише найкращі не лише за рівнем знань, а й за своєю репутацією люди мали змогу «пройти» в синагогу — найвищий орган юдейської суспільно-політичної й релігійної влади.

3) Він — **популярна** особистість, оскільки вибори відбуваються за участю людей, які або віддадуть за тебе свій голос, або ні.

4) Він — **значима** особа. Його статус дозволяє діяти з владою й приймати рішення, що визначатимуть не лише долю окремих людей, а всього суспільства.

5) Він — **заможна** людина, якій не бракує **щедрості**: пізніше, коли Христа буде страчено на хресті, він купить коштовні парфуми для бальзамування Його тіла перед похованням (Ів. 19:39).

6) Він — **ініціативний і сміливий**. Буквально напередодні Христос, зайшовши до храму й побачивши там ринок, де робили бізнес продавці худоби та грошоміни, учинив там «акцію очищення», поперекидавши столи грошомінів та порозганявши худобу з продавцями. І, хоч мотиви Христа були абсолютно благородними (Він ревнував за честю Отцівського дому), релігійні можновладці — колеги Никодима — розлютились й занесли Христа до «чорного списку». За таких обставин візит Никодима до Христа говорить про мужність та чесність людини, яка готова піти проти «корпоративних інтересів» верхівки.

7) Він — **самокритичний**. Уміння шукати істину, навіть коли вона непопулярна і, можливо, уразить самого шукача, неспростовно свідчить про зрілість, мудрість та красу душі «начальника юдейського».

8) Він — **вихований і тактовний**, що помітно з манери його звертання до Христа: «Учителю...» Так (по-єврейськи «равві») зверталися до шанованого мудреця, виявляючи повагу та визнання його авторитету.

9) Він — **спостережливий**, оскільки з його звертання ми дізнаємося про чудеса Христа, які не просто були відомі Никодиму, а служили підставою для таких висновків: «Учителю, знаємо ми, що прийшов Ти від Бога, як Учитель, бо не може ніхто таких чуд учинити, які чиниш Ти, коли Бог із ним не буде».

10) Він користується **довірою** однодумців і тому говорить не «я знаю», а «ми знаємо». Навіть серед кращих із кращих він має заслужений авторитет...

Проте, як би не було важко знайти чесноти, яких бракувало б цій чудовій людині, у душі Никодима існувала пороженча, яка дошкуляла й позбавляла його внутрішнього спокою... Саме тому він і прийшов до Христа вночі... І по тому, як несподівано Христос повертає розмову з ним у незаплановане Никодимом русло, ми бачимо його справжню, не усвідомлену до кінця ним самим потребу. Добре, якщо подібне усвідомлення великої потреби душі відбувається й у нас — сучасних Никодимах — освічених, культурних, зразково-показових...

2. Результат: для чого це потрібно?

До чого ж спрямовує розмову Вчитель? Що можна сказати учневі, який і так усе (майже все) знає? У чому ж ця потреба «практично ідеальної людини»?

«Ісус відповів і до нього сказав: Поправді, поправді кажу Я тобі: Коли хто не народиться згори, то не може побачити Божого Царства» (Ів. 3:3).

Вісім разів у короткій промові Христос звертається до слів «народитися, народжений, родитись, уродилося» (у віршах 3–8) і двічі — до слова «життя» (у віршах 15–16). Оскільки народження — це початок життя, то можна сказати, що впродовж усієї розмови з «містером досконалість» Христос говорить про те, що йому потрібне життя.

Це означає дві речі. По-перше, що без Бога людини (навіть така, як Никодим) — духовно НЕЖИВА, тобто МЕРТВА (через гріх). По-друге, що спінням для мертвої людини є перехід до життя — оживлення, воскресіння, а наслідком — саме нове життя:

«І вас, що мертві були через ваші провини й гріхи, в яких ви колись проживали за звичаєм віку цього, за волею князя, що панує в повітрі, духа, що працює тепер у неслухняних, між якими й усі ми проживали колись у пожадливостях нашого тіла, як чинили волю тіла й думок, і з природи були дітьми гніву, як і інші, Бог же, багатий на милосердя, через Свою превелику любов, що нею Він нас полюбив, і нас, що мертві були через прогріхи, оживив разом із Христом, спасені ви благодаттю, і разом із Ним воскресив...» (Еф. 2:1–6).

У розмові з Никодимом Христос розкриває сутність цього надприродного, незнайомого, духовного життя, за яким спрагнула Никодимова душа. Ось про що ми чуємо тут:

- 1) Це — надприродне життя (3:3–4).
- 2) Це життя, що починається з народження згори, від води¹ і Духа (3:3–8).
- 3) Це — життя в Божому Царстві, тобто в покорі до Бога (3:3, 5).
- 4) Це — життя, ціна якого — жертва Христа (3:14–16).
- 5) Це — життя віри в Христа (3:15–18).
- 6) Це — вічне життя, тобто нескінченне за часом і неземного ґатунку (3:15–16).
- 7) Це — праведне життя (3:17–21).

¹ Вода — символ Божого Слова, євангельського вчення (1 Петр. 1:23, Як. 1:18, Еф. 5:26).

Таке життя не є результатом людських зусиль, його не впадковують від батьків, не отримують як нагороду за особливі успіхи чи таланти, у ньому мають потребу всі люди, навіть найкращі, the best of the best...

3. Процедура: як це відбувається?

Після того, як ми окреслили коло людей, які мають потребу стати учнями Христа (100 % усіх «homo sapiens»), зрозумівши, у чому ж сутність першого кроку учнівства (подолання духовної смерті, духовне воскресіння, перехід із темряви до світла, від смерті до життя), слід зупинитися на ще одному питанні — як практично це здійснити? Тут є один нюанс: ми неспроможні до самонародження (ані фізично, ані духовно). Ось чому Никодим не може ніяк збагнути, «в'їхати в тему»:

«Никодим Йому каже: Як може людина родитися, будучи старою? Хіба може вона ввійти до утроби своїй матері знову й родитись?» (Ів. 3:4).

І в тому, і в іншому випадку життя нам дає Бог. Якщо Він не воскресить, то не буде воскресіння. Якщо Він не народить, не буде народження. Утім, хоч усе й залежить від Нього, Він покладає на нас серйозне завдання — покаяння. Цей крок, як мінімум, має три ключові аспекти:

А. Оновлення МИСЛЕННЯ

Христос питає Никодима, який цілком зняковів від концепції «другого народження»:

«Ти учитель ізраїльський, то чи ж цього не знаєш?» (Ів. 3:10).

Сама форма питання нашоухує на висновок, що Никодим повинен був розуміти сказане Христом, користуючись доступною на той час частиною Біблії — Старим Заповітом. Часто буває так, що ми вже чули те, що нам треба зараз, але через брак уваги та розуміння не перейняли цим як слід... У Старому Завіті неодноразово згадується про необхідність оновлення серця, що є синонімом духовного народження:

- 1) лише з новим серцем можливо любити Бога (Повт. Зак. 30:6),
- 2) лише з новим серцем можливо слухатися Бога (Єз. 36:25–28),
- 3) лише з новим серцем можливо пізнавати Бога (Єр. 31:33–34),
- 4) лише з новим серцем можливо шанувати Бога (Єр. 32:39–40).

По-новому зрозуміти старі істини — ось що потрібно нам, Никодимам ХХІ століття. Нам потрібні не нові, інноваційні ідеї, не останні докази вчених, а оновлене Божою благодаттю розуміння стародавніх біблійних істин.

Б. Оновлення ПЕРЕКОНАНЬ

Наступний момент покаяння — оновлення переконань. Ось чому Христос каже:

«Поправді, поправді кажу Я тобі: Ми говоримо те, що ми знаємо, а свідчимо про те, що ми бачили, але свідчення нашого ви не приймаєте» (Ів. 3:11).

Слово «приймати», яке тут вжито, можна також перекласти як «брати, хапати, обіймати». Це — не просто теоретичні знання, ерудованість, начитаність... Це — свідоме й практичне застосування знання. Більше того, це — персональне застосування. Саме це підкреслює Христос тричі: «кажу Я тобі...» (3:3), «кажу Я тобі...» (3:5) і «кажу Я тобі» (3:7). Нам, учителям, притаманно спонукати інших до застосування знань, а тут необхідно самим «зарахувати знання на власний рахунок», схопити, обійняти істину, проковтнути її й перетравити, всмоктавши в «плоть і кров». Проблема сьогodнішньої школи — теоретичних знань багато, а практичних навичок-переконань мало. Проте, самі по собі знання, хоча й цінні, але не спасають. Тому-то поспішімо до переконань!

В. Оновлення ДОВІРИ

Переконання — проміжний етап між знанням і вчинком. Учинки показують, у чому ми переконані, а переконання стають видимі з наших учинків. Учинок, до якого закликає тут Христос, — це довіра (або просто «віра»), заснована на переконанні в істині:

«Так бо Бог полюбив світ, що дав Сина Свого Однородженого, щоб кожен, хто вірує в Нього, не згинув, але мав життя вічне» (Ів. 3:16).

Ми довіряємо водієві, сідаючи в автобус, кухарю — з'їдаючи куплений в кафе обід, мапі — обираючи маршрут, прогнозу погоди — беручи парасольку на випадок дощу. Але найбільший і найважливіший крок довіри — це покладання всіх життєвих сподівань на Христа, підкорення свого життя (думок, емоцій, бажань, рішень) Його задуму, Його волі. Допоки ми намагаємось урятувати себе самі (хоча б якоюсь мірою, хоча б і не на 100 %), допоки живемо за гаслом «на Бога покладайся, але сам не спи», доти залишаємось, у ліпшому разі, як Никодим — урочисто й достойно позуючими «духовними мерццями», без духовного життя, без нового серця, рабами гріховних примх, далекими від Христової школи.

Ось чому варто сьогodні замислитися над простими, але важливими питаннями. Їхня важливість зважається на терезах життя і смерті, спасіння і загибелі, учнівства і невігластва:

- 1) Якими перевагами сьогodні пишаюсь я?
- 2) Чи можу я сказати про себе, що я народився/народилася згори?
- 3) На якому етапі я сьогodні перебуваю — знання, переконання, довіри — і як сягнути наступної висоти?

Успіхів вам! До нової зустрічі!

Олександр В'ялов

Олександр В'ялов — чоловік і батько, священнослужитель, засновник та директор приватної школи «Початок мудрості», м. Харків.





ЗАПОВІДІ БОЖІ — ЖИТТЄВИЙ ДОРОГОВКАЗ*

Урок для 3 класу

автор Інна Олійник, учитель християнської етики
Боремельського НВК «ЗОШ I–II ступенів-колегіум»

Мета

Освітня: розкрити зміст поняття «заповідь» як основи християнської моралі; показати спорідненість правил повсякденного життя й Божих Заповідей.

Розвиваюча: спонукати дітей до дотримання Божих Заповідей.

Виховна: виховувати в учнів любов і повагу до Божого Слова, формувати вміння й навички підтримки та збереження міжособистісної злагоди.

Біблійна основа: Десять Заповідей Божих (Вих. 20).

Ключовий вірш: «Якщо ви Мене любите, — Мої заповіді зберігайте» (Ів. 14:15).

Словник понять і термінів: скрижалі, заповідь.

Обладнання: Біблія, робочі картки для кожного учня, розмальовки, плакати до гри «Займи позицію».

Міжпредметні зв'язки: читання, художня праця, основи здоров'я.

Література до уроку:

1. Біблія або книги Святого Письма Старого й Нового Заповіту. — К.: Українське Біблійне Товариство, 2002. — 1375 с.
2. Новий тлумачний словник української мови, т. 1–3. — К.: Аконт, 2001.
3. Основи християнської етики. 5 клас: Навчальний посібник. — К.: Літера ЛТД, 2007. — 224 с.
4. Уроки з християнської етики для школярів: Навчально-методичний посібник. — Острог, 2003. — С. 119–132.
5. Християнська етика: Посібник для вч., 3 (4) клас. / За ред. Б. Г. Скоморського. — Снятин: Прут Принт, 1999. — С. 33–37.
6. <http://www.coloring.ws/christian.htm> [Розмальовки на біблійну тематику].

ХІД УРОКУ

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Привітання, налагодження контакту з дітьми.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Перевірка домашнього завдання. Актуалізація знань.

Захист проєктів: попередньо учні були об'єднані в групи, кожній із них дано завдання: пояснити зображене

на розмальовках (див. додатки) відповідно до прочитаних розділів книги Вихід:

1 група — 2–4 розділи: народження Мойсея, втеча до мідіянського краю, з'явлення Бога Мойсееві на Хориві, повернення пророка до Єгипту;

2 група — 6–11 розділи: Мойсей постає перед фараоном, десять кар Господніх;

3 група — 12–14 розділи: вихід євреїв із Єгипту.

Учитель. Діти, ви — молодці, чудово впорались із завданням! Але є ще одна подія в житті пророка Мойсея, найважливіша, про яку не сказав жоден із вас. Ось погляньте на цей малюнок (*учитель демонструє малюнок, на якому зображений Мойсей зі скрижалями в руках*). Цікаво, що у нього в руках? Хочете дізнатися? Саме про це ми поговоримо на сьогоднішньому уроці.

2. Оголошення теми та мети уроку. Виклад нового матеріалу.

Бесіда

- Діти, чи знаєте ви гру, у якій були б відсутні будь-які правила?
- А для чого нам потрібні правила?
- Як називаються діти, які дотримують правил?

Гра «Займи позицію»

На дошці прикріплені плакати «ТАК», «НІ», «НЕ ЗНАЮ». Учитель називає проблемне питання, а діти стають біля того плаката, напис на якому збігається з їхньою думкою.

Учитель. Чи можемо ми обійтися без правил? (*Діти займають відповідні позиції.*) Поясніть, будь ласка, чому ви зробили саме такий вибір? (*Пояснення учнів.*)

Я вам хочу розповісти історію про те, як люди спробували обійтися без правил, а наприкінці уроку ми знову повернемося до наших плакатів. Хтозна, можливо, ваші думки дещо зміняться. (*Під час розповіді учитель прикріплює на дошці такі ключові слова: «крадіжка», «лінь», «обман», «убивство», «непослух батькам», «безлад».*)

Оповідання

В одному селі людям набридли всілякі правила.

— Усе обмежене правилами, — нарікали вони, — коли потрібно вставати, коли йти на роботу, коли припадає неділя, а коли — робочий день.

* Навчальна програма для загальноосвітніх навчальних закладів. Основи християнської етики. 1–11 класи. — Острог: Видавництво Національного університету «Острозька академія», 2010. — С. 43.

Діти висловлювали незадоволення, що, згідно з правилами, у школах розпочинається навчання, вони повинні носити в наплечниках підручники й виконувати домашні завдання, а вдома чистити зуби й мити руки.

Одного дня мешканці села сказали:

— Досить!

Того ж дня урочисто проголосили: «Відсьогодні немає жодних законів і правил. Розпочинаємо нове, щасливе життя».

Зрозуміло, що школа відразу спорожніла, бо діти не мали бажання вчитися. Люди повиставляли столи посеред вулиць, бо там було найбільш сонячно. Молоді люди ввімкнули приймачі й магнітофони, сиділи перед будинками й слухали голосну музику двадцять чотири години на добу. А коли після купання в річці Петрик вийшов на берег і хотів одягнутися, то не знайшов своїх штанів. Виявилось, що їх одягнув Андрій.

— Немає жодних правил! — вигукнув злодюжка й чкурнув додому.

Галинка повернулася додому й застала у своїй кімнаті Марійку, сусідську дівчинку, яка саме робила лезом операцію її улюбленій ляльці Мальвіні.

— Що ти робиш? — обурено запитала Галинка.

— Немає жодних правил! — відповіла Марійка, а потім поклати Мальвіну до своєї торбинки й пішла.

В іншому будинку розсерджені батьки запитували в сина, де він вештався цілісінний день.

— Я був у школі, — виправдовувався Марко.

— Не обманюй! — гримнув тато. Він знав, що син, виходячи з дому, навіть не взяв із собою наплечника.

— Але ж немає жодних правил! — нахабно відповів син. — А тому я не роблю нічого поганого, коли кажу неправду.

Настав вечір. Люди полягали спати, але приймачі, увімкнені на повну гучність, не давали змоги заснути. У багатьох мешканців почали зникати гроші, а діти не поверталися додому. На дорогах постійно сигналізували авто, бо водіям перешкоджали столи, що стояли посеред вулиць. Дедалі частіше можна було почути, як хтось гукав:

— Де діти?

— Хто зіпсував мій улюблений стіл?

— Куди поділися мої гроші?

— Де поліція?

Однак у відділенні поліції ніхто не чергував і нікому було приймати телефонні дзвінки. Поліціанти переселилися до іншої місцевості. Коли немає правил, то не потрібні ті, хто стежить за порядком.

Наступної ночі якийсь хуліган шарпнув за мотузку — і на церковній дзвіниці забили дзвони. У нічній тиші їхній звук лунав доволі грізно. Люди зірвалися з ліжок. Коли зібралися всі разом, один із мешканців вигукнув:

— Це неможливо витримати!

— Так далі жити не можна! — підхопили інші.

— Ми повинні ввести якісь правила, щоб у нашому селі знову запанував лад!

Так повернулися правила. Діти знову слухалися батьків, а батьки піклувалися про своїх дітей. Заборонено було кривдити один одного, а також говорити неправду.

Так, ці правила нам потрібні. Вони справді добрі.

Бесіда

— Що не так робили мешканці цього села, коли відмінили правила?

— Чому ж людям погано жилося без правил?

— Чи варто було відмінити правила?

— Що сталося з мешканцями села?

— Чи можна обійтися без правил?

У нашому житті є чимало правил, яких ми намагаємося дотримуватися повсякчас. На дорозі дотримуємося яких правил? (*Правил дорожнього руху.*)

— А які правила дорожнього руху вам відомі?

— Як називаються правила, які слід виконувати, щоб не виникла пожежа? (*Правила протипожежної безпеки.*)

— А в школі, удома, у будь-яких громадських місцях, у транспорті яких правил потрібно дотримуватися? (*Правил поведінки.*)

Господь Бог дав Мойсееві найважливіші правила — це правила життя, на них базуються всі правила поведінки, які вам уже відомі. Пропоную вам подивитися фрагмент мультфільму про Мойсея (*перегляд фрагменту мультфільму*).

Учитель. (*Демонструє картинку «Мойсей зі скрижалями».*) Отже, яка ж важлива подія у житті Мойсея зображена на цьому малюнку? (*Відповіді дітей.*)

Цілком слушно, Господь дав Мойсееві скрижалі із Заповідями. Як ви думаєте, а що таке заповідь? Щоб дати відповідь на це запитання, звернімося до наших словничків християнських понять.

Робота зі словниками

Гра «Хто швидше». Учитель об'єднує дітей у дві групи. Одна шукає значення слова «заповідь», інша — «скрижалі».

Заповідь — правило морального життя, угода Бога з людиною, укладена на горі Синай.

Скрижалі — кам'яні плити, на яких Бог написав Заповіді.

Учитель роздає дітям картки «Десять Божих Заповідей», учні вклеюють їх у зошити.

Робота з ключовим віршем

Учитель. Господь через пророків закликає кожного з нас дотримуватися Божих Заповідей, бути чемним, тоді наше життя на землі буде добрим. Саме про це говорить апостол Іван. Його слова є ключовими на сьогоднішньому уроці, але щоби прочитати ключовий вірш, його потрібно спершу скласти.

Гра «Пазли».

Учитель пропонує скласти ключовий вірш і записати його в зошити.

«Якщо любите Мене, то виконуйте заповіді Мої» (Ів. 14:15).

3. Закріплення знань.

Учитель. Пригадайте оповідання про життя без правил. Чому ж у селі чинився безлад, крадіжки, обман, непослух? (*Відповіді дітей.*)

— Чого нас навчають Божі Заповіді? (Очікувана відповідь: шануй батька і матір, не вбивай, не кради, не заздри, не кажи неправди на ближнього твого.)

— Отже, чи перечать Божі Заповіді правилам життя? (Очікувана відповідь: ні.)

— Як ви думаєте, для чого потрібно дотримуватися Заповідей і бути слухняним перед Богом? (Відповіді дітей.)

Отже, давайте підб'ємо підсумки уроку.

III. ПІДСУМОК УРОКУ

Бесіда

— Назвіть ім'я пророка, який отримав Божі Заповіді. (Мойсей.)

— Де відбулася ця подія? (На горі Синай.)

— Хто дав людям Заповіді? (Бог.)

— На чому були написані правила життя? (На скрижалях.)

— Назвіть Заповіді, які вам найбільше запам'яталися.

— Хто з апостолів закликає дотримуватися Божих Заповідей? (Апостол Іван.)

— Прочитайте ключовий вірш уроку.

Учитель. На початку уроку кожен із вас мав змогу висловити свою думку, зайнявши відповідну позицію «ТАК», «НІ», «НЕ ЗНАЮ». Чи змінилися ваші погляди? Отож, чи можемо ми обійтися без правил? (Діти займають відповідні позиції, хто змінив вибір позиції — пояснює чому.)

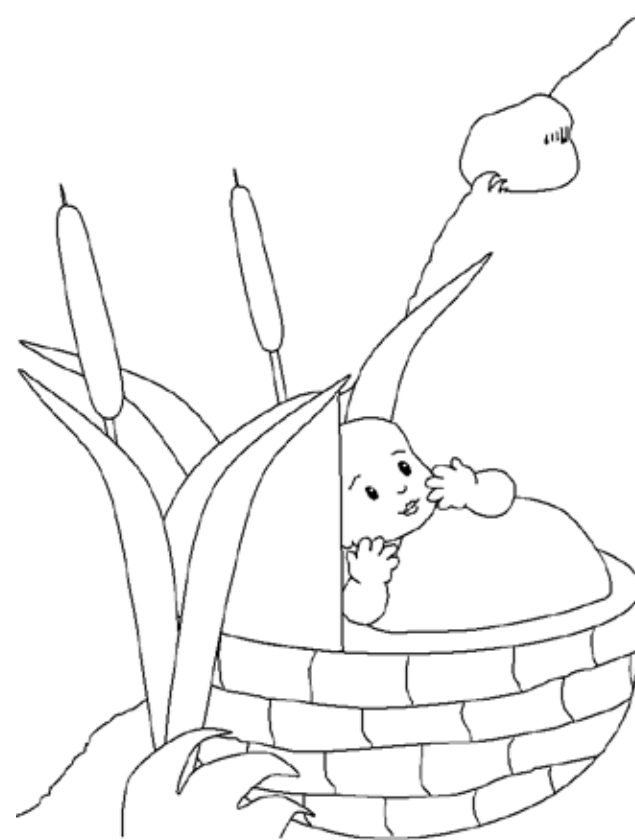
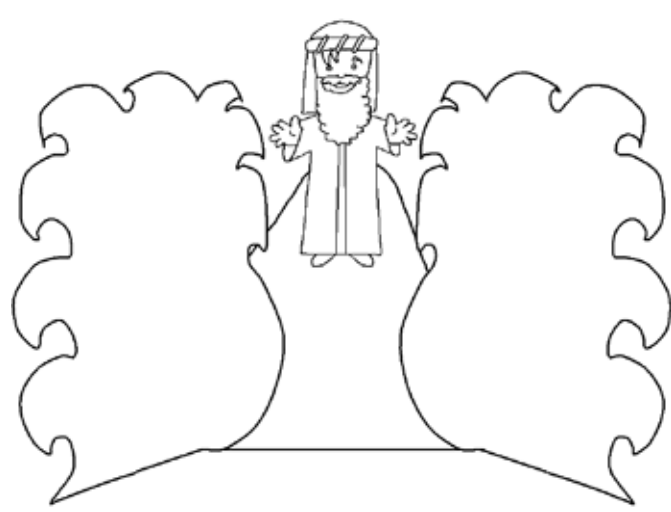
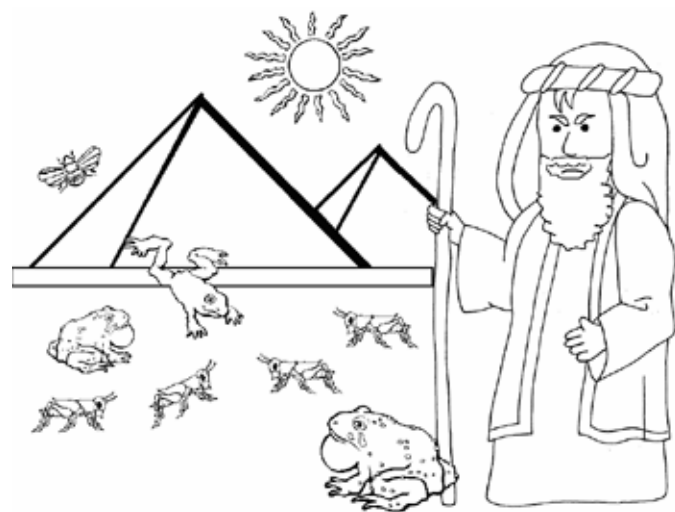
Учитель. Божих Заповідей потрібно дотримуватися і дорослим, і дітям. Адже це — основні правила поведінки стосовно Бога та інших людей. Не забувайте цього, тоді ваше життя буде щасливим.

IV. ДОМАШНЄ ЗАВДАННЯ

Розфарбувати розмальовку «Мойсей зі скрижалями», вивчити Десять Божих Заповідей.

Додатки до уроку

Картки-розмальовки «Історія Мойсея»





НЕ ВЗИВАЙ НАМАРНЕ ІМЕНІ ГОСПОДА БОГА ТВОГО*

Урок для 8 класу

автор Оксана Косік, учитель музичного мистецтва
та християнської етики НВК № 12 м. Рівне

Мета

Освітня: продовжувати розкривати зміст Божих Заповідей як основи християнського життя.

Виховна: виховувати в учнів любов до Бога, до свого ближнього, а також бажання виконувати правила, записані Богом у Його Слові.

Розвиваюча: розвивати пам'ять та духовно-моральне мислення учнів.

Біблійна основа: Вих. 20:7; Лев. 24:16; 2 Цар. 19:28; Пс. 62:2–3; 68:10; Єр. 52:1–11; Мт. 5:34, 37; 18:19–20; 26:41; Мк. 1:35; 11:24; Лк. 10:27; 18:1; Ів. 14:15; Рим. 15:3; Еф. 6:18; 1 Сол. 5:17–18; 1 Тим. 2:1; 6:1; Як. 5:16; 1 Петр. 2:1–3; Об. 16:9, 21.

Ключовий вірш: «Якщо ви Мене любите, — Мої заповіді зберігайте» (Ів. 14:15).

Інші вислови:

Як тіло через недугу втрачає бажання й смак до страви, так і душа через гріхи стає байдужа й ослабла до Божих справ. Ревність у виконанні Закону народжується в душі з глибокого переконання, що Заповідь Бога — це вічне життя, а Божі обітніці для тих, хто зберігає Закон.

Нехай Божа Заповідь буде тобі за дорадника й постійно дає тобі світло до розуміння речей.

Св. Василій Великий

Обладнання: стенд із Десятьма Божими Заповідями, вислови видатних людей про Заповіді Божі, ключовий вірш, кросворд «Декалог».

Технічне обладнання уроку: магнітофон, аудіокасети.

Міжпредметні зв'язки: музика, література, образотворче мистецтво.

Випереджувальне завдання: група учнів (науковців, філософів, психологів, дослідників), які підготували самостійні завдання щодо третьої Заповіді й гріхів проти неї.

Література до уроку:

- Біблія /пер. проф. І. Огієнка — К.: УТБ, 2002.
- Християнський катехізис для сім'ї і школи. — Рівне: ХБВФ «Живе слово» — С. 56–57.
- Календар православного християнина. Січень — лютий — березень. — Луцьк, 2003. — 80 с.

4. Кислашко О. Уроки для спасіння — К.: Грамота. — С. 88–105.

5. Газета «Вісник» №47 (555), 23 листопада 2006. — С. 18.

ХІД УРОКУ

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Вітання («Слава Богу!» — «Навіки слава!»)

Учитель. Сьогодні ми продовжимо розкривати зміст Божих Заповідей, і перш, ніж ми приступимо до головної теми нашого уроку, розв'яжемо кросворд, ключовим словом якого є те, яким ми називаємо Десять Божих Заповідей (див. Додаток 1).

Коли учні розв'язали кросворд «Декалог», де останнім словом є «орган», починає тихо звучати фрагмент музики Й. С. Баха — «Токата і фуга ре мінор»; у цей час учитель говорить:

Орган, орган... Як гарно ти звучиш,
Немовби висловити хочеш
Ту Заповідь, в душі моїй яка бринить,
Про «Десять Заповідей Божих».

Органна музика продовжує звучати, учень читає вірш «Десять Заповідей Божих».

Десять Заповідей Божих

Що робити, щоб прожити
Добре вік свій на землі,
Щоб були усі щасливі,
Старі люди і малі?

Бог потреби наші знає —
Дав Закон Свій в давнину,
Треба Заповіді Божі
Шанувати, як одну.

Господь каже — живи так, то
Довго вік свій проживеш.
І по смерті, хоч помреш ти,
В воскресінні оживеш.

Не взивай даремно ім'я
Бога Господа свого.
Не божись на кожнім кроці,
Не клянись ім'ям Його.

* Навчальна програма для загальноосвітніх навчальних закладів. Основи християнської етики. 1–11 класи. — Острого: Видавництво Національного університету «Острозька академія», 2010. — С. 95.

Ім'я Божее старанно,
Свято, мирно призивай.
Лиш в молитві й величаво
Христа Бога прославляй.

Не роби собі кумирів,
Всяких ідолів-божків.
Не вклоняйся ти творінню,
Що на небі й на землі.

І не думай, що кумири —
Це лиш дерево чи звір.
Це і пристрасті у тебе,
Все, що прагне слух і зір.

Це твої забави, гроші,
Це твоя любов до благ.
Не ліпись до них душею,
Перед Богом — усе прах.

День недільний святкуй свято,
Не працюй у день святый,
Можеш почитати з татком
Про життя святих людей.

Хворим й бідним допомогу
У цей день подать спіши.
Не забудь — зі служби Богу
День недільний розпочни.

Свого батька й свою неньку
Ти вшановуй все життя,
Бо немає більш святого,
Аніж дружная сім'я.

В старості своїх рідненьких
Доглядай, люби, лілей.
Коли сумно їм — утіш їх,
Нагодуй ти і зігрієш.

«Не вбивай, — Господь нам каже,
Не кради і не блуди».
Будь уважний, милий друже,
Заповіти ці люби.

І не заздри з того всього,
Що є в ближнього твого.
Не бажай нікому злого,
Роби людям лиш добро.

Поділися з ближнім своїм
Поки тут ще на землі
Радістю, добром, любов'ю.
Бог поверне все тобі.

Будеш Господа любити,
Щиро вірити в Христа
І для ближнього служити,
То ввійдеш у небеса.

Повторення

Учитель:

— Про що розповідається в цьому вірші? (Відповіді дітей.)

— Коли й де люди отримали Десять Заповідей? (Відповіді дітей.)

— Де у Святому Письмі ми про це можемо прочитати? (Відповіді дітей.)

Біблійні постанови є стислою концепцією Світу, Людини й Життя. Божі Заповіді — непорушний фундамент щастя й ладу. Вони є для людства тим, чим є фундамент для дому, мотор для машини, повітря для легень, крила для птаха.

Це моральні Божі закони, згідно з якими повинен жити кожен християнин, вони є найвірнішим дороговказом до Христа, до Божого Царства, до щасливої вічності. І хоча вони були дані в старозавітні часи єврейському народу через Мойсея, але знайшли підтвердження в Новому Завіті, коли Ісус Христос сказав: «Не подумайте, ніби Я руйнувати Закон чи Пророків прийшов, Я не руйнувати прийшов, але виконати» (Мт. 5:17), а також: «Якщо любите Мене, то дотримуйтесь Моїх заповідей» (Ів. 14:15).

Помолимося молитвою «Отче наш» і попросимо Бога, щоб Він благословив наш урок і допоміг нам зрозуміти Його науку.

Молитва

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

Оголошення теми та завдання уроку

Учитель. Сьогодні ми поговоримо про третю Заповідь Божу «Не призивай намарне Імені Господа Бога твого» (Вих. 20:7). Порушення цієї заповіді — легковажне вимовлення Божого імені, прокльони, лихослів'я, богохульство. Невиконання людьми цієї заповіді призводить до марнослів'я, побутового ставлення до святинь, до духовної розпусти, занепаду й виродження української нації.

Досліджували цей матеріал групи науковців, філософів, психологів, дослідників. Послухаймо їх.

Свої розповіді учні готують заздалегідь, а на уроці вразно читають або розповідають напам'ять.

Філософ. Ми вже знаємо, що Бог має різні імена, наприклад: Господь, Творець, Свята Трійця, Святий Дух, Ісус Христос, Всевишній, Спаситель тощо. Третя Заповідь забороняє легковажне ставлення до будь-якого імені Божого й до всього, що безпосередньо з Ним пов'язано, — Його якостей і справ.

Науковець. Ім'я, в розумінні давніх ізраїльтян, отожнювало все єство когось чи чогось. Бог Сам Себе назвав «Я є Суущий (Ягве)». Отже, ім'я Бога означає те, що можна сказати про Бога. Ізраїльтяни так боялися порушити цю заповідь, що вони взагалі не вимовляли слово Бог (Ягве) й заміняли його різними синонімами, як: Господь, Вседержитель тощо.

Дослідник. Третя Божа Заповідь — «Не взивай намарне імені Господа Бога твого» — вимагає від нас уважності та серйозності в розмовах з Богом і про Бога. Не можна цього робити з хихиканням чи з лайкою, чи з прокльonom, чи просто поспіхом, щоб швидше звільнитися. Ісус сказав: «Я ж кажу вам: не кляниться зовсім... слово ваше нехай буде: так — так; ні — ні, а що більше того, те від лукавого» (Мт. 5:34, 37).

Психолог. Вам, напевно, доводилося чути, як негарно, буває, сваряться на вулиці хлопчики: «Ось тобі істинний хрест — я твій самокат таки поламаю!» Або: «Їй Богу, ти ще від мене діждешся!» Або насміхаються: «Ну-ну, хай тобі Боженька допомагає!» Або просять у Бога чогось поганого: «Зроби, Боже, так, щоб Сашко двійку отримав!» Або, що частіше за все буває, говорять усякі погані, брудні слова, іноді навіть поряд з іменем Господа чи Його Матері.

Щоб не образити Господа й не забруднити совість порушенням Заповіді, слід говорити про Бога та про священні речі з належною повагою: ні в якому разі не у сварці, не в насмішку, не недбало...

Ім'я Боже годиться промовляти тихо, щиро, вдячно, поштиво. Тож пильнуймо за собою.

Учитель. Однак не тільки це є порушенням третьої Заповіді. Якщо ти, наприклад, з батьками молишся в церкві або вдома, а при цьому думаєш про все, що завгодно, тільки не про Бога (про забавки, про друзів, про мультики); якщо ти «тарабаниш» молитву (скоріше б скінчити!); якщо ти погано поводишся в храмі — ти теж порушуєш третю Божу Заповідь.

Пам'ятай, Бог завжди поряд і все бачить, про все знає. Бійся образити Його своєю недбалістю, неуважністю, глупством. Ім'я Боже — наша велика святиня, пам'ятай про це та поведься так, щоб люди й без божби вірили тобі.

Філософ. Про Бога і Його святість, про Премудрість і Любов Божу, про Його благу Волю, яка відкривається в Законі Життя, не можеш говорити, якщо твоє особисте життя не відповідає і не узгоджується з цими вічними висотами духа; якщо розуміння духовних принципів не стало перетворюючим, спасаючим чинником у тобі самому, не є твоїм життям; якщо сам не живеш цими, доступними твоїй свідомості духовними принципами. Молитва тільки тоді буде щирим і правомірним зверненням до Бога, коли воля людини переповнюється прагненням виконати Його волю. Святість імені Бога принижується, коли духовне, правдиве поклоніння підміняють релігійними обрядовими культами, ритуалами й формами; коли Його іменем люди клянуться в повсякденному житті, у побуті, у міжособистих відносинах; клянуться в судах, в державних установах. Переступають цю святую Заповідь, коли іменем Бога освячують предмети культу, побутового вжитку, знаряддя вбивства, військові арсенали, присуджують до страти, ведуть міжрелігійну ворожнечу, проклинають іновірців, єретиків, благословляють насильство, лицемірять, блюзнірствують. Наслідком порушення її є все те горе й трагедії, що випадають на долю окремих людей і народів, які чинять переступ цієї Божої Заповіді.

Учитель:

«Не взивай ім'я Господа твого» — Під ноги Боже Слово не кидай,
Не насміхайся ти над ім'ям Бога!
Діла Господні ти не зневажай,
З погордою не говори про Бога,
Фальшивої присяги не давай,
З прокльоном, гнівом не роби нічого.
Намарне ім'я Боже не взивай, дитино,
Нехай святиться це ім'я в душі твоїй,
Лихі слова, злі помисли як гріх-провину
Ти не плекай ніколи в серденьку своїм.

Діти, що корисного ви взяли для себе, прослухавши ці розповіді та вірш? *(Відповіді дітей.)*

А тому, задля почесті Бога, християни повинні остерігатися таких гріхів:

Блюзнірство — це коли ми паплюжимо Бога, зневажаємо все високе, духовне.

Запишемо у зошиті посилання з Біблії, які ми зможемо вдома прочитати: Мт. 12:31–32.

Богохульство — зухвалі слова проти Бога: Пс. 68:10; Рим. 15:3; 1 Тим. 6:1; 2 Петр. 2:1–3; Об. 16:9.

Як саме ми повинні остерігатися цього, нам розкажуть учні-дослідники.

Дослідник. У Старому Завіті можна знайти приклади, як Господь карає за богохульство. Так Він покарав асирійського царя Санхериба, який хотів знищити Єрусалим. «За те, що ти біснувався на Мене, та що твоє зухвальство вразило Мої вуха, я тобі запровадлю Моє кільце у ноздри, Мої вудила — у твій рот, і заверну тебе тією дорогою, якою ти прийшов» (2 Цар. 19:28).

Психолог. Нам слід остерігатися нарікання на Бога та волю Божу. Слово Боже пише: «Не нарікайте, як деякі з них нарікали і загинули від погубителя» (1 Кор. 10:10).

Забороняється нарікати:

- на Господа (Пр. 19:3; Рим. 9:20);
- проти правди Божої (Рим. 3:5-6);
- проти служіння Богові (Мал. 3:13-14).

Учитель. Ось послухайте такий життєвий приклад.

Учениця. Іде бідний чоловік у палючий сонячний день кам'яною стежиною та нарікає на Бога: «Чому я народився таким нещасним і бідним, що не маю навіть грошей купити взуття, зовсім покалічив собі ноги?» Після довгої дороги він дістався до міста й побачив там бідного каліку, якого возили в спеціальному візку і який у всіх просив милостиню. Бідняк глибоко замислився: «Невже цьому каліці краще, ніж мені? — сказав він сам собі. — Він без допомоги інших не може рухатись, а я який довгий шлях до міста пройшов своїми ногами». Він одразу пішов у церкву, став на коліна й просив Господа, щоб Він простив йому ці нарікання. Бідняк почувався щасливим, оскільки мав ноги, і більше ніколи не нарікав на Бога.

Учитель. А як ви думаєте, діти, неувaga в молитві може бути гріхом проти цієї Заповіді? *(Відповіді дітей.)* Послухаймо учня, який досліджував це питання.

Науковець. Молитва — це наша бесіда чи розмова з Богом. Вона необхідна нам, як повітря і їжа. Усе, що ми маємо, — від Бога, у нас немає нічого свого: життя, здібності, здоров'я, їжа — усе дається нам Богом. Тому і в радості, і в журбі, або коли нам щось потрібно, треба звертатися до Бога в молитві. І якщо ми від щирого серця, з вірою й ревністю проситимемо Його про свої потреби, Він неодмінно виконає наші бажання й дасть усе те, що нам насправді необхідно, з волі Своєї.

Учитель. У Святому Письмі є дуже багато текстів, які говорять про молитву: Пс. 62:2–3; Мт. 18:19–20; 26:41; 17:21; Мк. 1:35; 11:24; Лк. 18:1; Еф. 6:18; 1 Сол. 5:17–18; 1 Тим. 2:1; Як. 5:16.

Учні записують біблійні посилання в зошити.

Науковець. Але є й такі люди, які моляться, не помирившись із ближнім, поспіхом, під час загальноцерковної молитви розмовляють або сміються. Вони моляться з обов'язку і в душі незадоволені молитвою взагалі. Такої молитви Бог не буде слухати: це гріх неуваги в молитві.

Учитель. А як ви думаєте, чи маємо ми право порушувати обітницю, дані Богові чи перед Богом? *(Відповіді дітей.)*

Філософ. Якщо дав клятву або обітницю Господеві, то не порушуй їх — це гріх. Господь карає за порушення клятви. Ось один із прикладів. Вавилонський цар Навуходоносор, завоювавши Ізраїль, призначив у ньому царем Седекію. Седекія на той час мав 21 рік, і він царював одинадцять років у Єрусалімі, давши клятву вірності вавилонському правителеві. Утім, це не завадило Седекії укласти угоду з єгипетським царем проти Навуходоносора, порушивши таким чином клятву. За це Бог суворо покарав Седекію. Невдовзі Навуходоносор завоював Єрусалим і повелів убити синів Седекії перед його очима. Самому Седекії він виколов очі, закував у кайдани, вивіз у Вавилон і посадив у в'язницю, де той помер. Ось так був покараний Седекія за порушення клятви.

IV. ПІДСУМОК УРОКУ

Учитель. Ось і закінчилося наше знайомство з третьою Божою Заповіддю. Як бачимо, наслідки гріхів, якими люди порушують Заповіді Божі, є болючими й руйнівними. Тож будьмо вдячними Богові за Його Сина Ісуса Христа, Який узав на Себе наші провини, наш сором, нашу неспроможність виконати Божі Заповіді й бути доскона-

Над усе, що лише стережеться,
Своє серце найбільш стережи,
Адже з нього життя наше ллється,
В Ньому справжність твоєї душі.

Стежку ніг порівняй ти на Бога,
Не бажай ти чужих манівців,
І зміцнить Він життєву дорогу
Та врятує від зла і від бід.

Ти на Бога надійся всім серцем,
А на розум надій не клади,
Бо із серця
В уста наші рветься,
Чим насправді наповнений ти.

Олег Блощук

лими і, розп'явши їх на голгофському хресті, здобув нам спасіння й свободу від влади гріха. Людина, яка вірить у Ісуса Христа всім своїм серцем, навмисне не порушуватиме жодної Божої Заповіді, однак їй все ж потрібно бути пильною й стерегти своє серце від спокус.

Учитель разом із учнями зачитує ключовий вірш та вислови видатних людей.

Домашнє завдання

Вивчити напам'ять Десять Заповідей Божих. Перечитати всі записані вірші зі Святого Письма та пороздумувати над ними.

Додаток 1

Кросворд									
				1Д	А	В	И	Д	
2С	В	Я	Т	Е					
			3С	К	Р	И	Ж	А	Л
	4П	О	К	А	Я	Н	Н	Я	
	5В	І	Ф	Л	Е	Є	М		
			6Б	О	Г				
		7О	Р	Г	А	Н			

1. Батько Ісуса за Матвієм.
2. Якість Божого Письма.
3. Кам'яні плити, на яких Сам Бог написав Десять Заповідей.
4. Добровільне зізнання у вчиненні поганої дії, у помилці.

5. Місто, де народився Ісус Христос.
6. Надприродна Істота, наділена вищим розумом, абсолютною досконалістю та всемогутністю.
7. Музичний інструмент.

Додаток 2

Поради батькам

ЯК БОРОТИСЯ З ЛАЙКОЮ?

♦ Як суворо карати, так й ігнорувати лайку не можна, бо це призведе до закріплення такої форми поведінки. Найправильніше — добитися, щоб дитина розуміла, чому так не можна робити.

♦ Якщо ви караєте дитину, то «штрафні санкції» повинні йти відразу за провинною, але не принижувати гідності. Дитина повинна боятися не покарання, а можливості засмутити батьків, Бога.

♦ Якщо у вас удома вживають принизливі прізвиська, образливі вислови стосовно членів сім'ї, матюки, то ваш приклад може бути причиною того, що дитина говорить «погані» слова. Задумайтеся над цим. Говорити про те, що лихословити заборонено, і самому це робити — значить, завдавати серйозної шкоди вихованню дитини.

♦ Знайдіть причину — виявляйте більше уваги до дитини, давайте деяку свободу, зніміть певні обмеження, що вже не відповідають віку. Створіть хорошу атмосферу в домі, розвивайте в дитині почуття впевненості, допоможіть досягти якогось успіху й покажіть, що бути сильним та дорослим можна й без лайки.

ЯКІ СЛОВА — «ПОГАНІ»?

Які ж слова називаються «поганими»? Безумовно, це нецензурна лексика, грубі й лайливі слова, вислови, які принижують і ображають людину. Є ще й жаргонні слова, які не можна віднести до лайливих, проте вони засмічують нашу мову. Боротися з такими словами чи ні — вирішують батьки.

У ранньому віці (до 4–5 років) вживання лайливих слів може бути несвідомим, тобто дитина просто не знає, що це погано. Тут найголовніше — первинна реакція батьків, щоб ці слова не увійшли у звичку. Від дитячої лайки ви можете зашарітися й отримати шок, але намагайтеся не реагувати надто гостро. Краще спокійно й твердо сказати

дитині, яка зробила це вперше: «У нашій сім'ї такі слова не говорять, це неправильно», і запропонувати інший варіант.

Діти з 5 років, порушуючи правила, починають відчувати вину. І якщо 5–7-річна дитина вимовляє лайливі слова, знаючи, що це неправильно й погано, потрібно зробити зауваження: «Ти знаєш, що ти сказав погано. Я не хочу більше цього чути». Але якщо це повторюється знову і лайка стає звичкою, треба з'ясувати причину.

ЧОМУ ДИТИНА ЛИХОСЛОВИТЬ?

♦ Перш за все тому, що грішна, у гріхах народжена.

♦ Це спосіб привернути увагу, якщо дитина не отримує достатньо любові, ласки, турботи дорослих.

♦ Через наслідування й намагання бути на когось схожою, що асоціюється з силою й хоробрістю, бажання здаватися дорослою, самостійною, серйозною.

♦ Запозичує вислови з телепередач, кінофільмів або мультиків, що не відповідають віку дитини, зі сценами насилля, з агресією й участю «колеритних» негативних персонажів.

♦ Компенсація неуспішності, коли дитина переживає якісь невдачі (не складаються стосунки з однолітками, не виходить гра у футбол). Дитина чує докори й критику, тому й каже лайливі слова, сама собі пояснюючи: «Усі кажуть, що я погана, і я буду поганою».

♦ Надмірна батьківська опіка. Якщо зауваження й поради надто часті, накази та критика надто різкі, а побоювання надто перебільшені, то дитина повстає.

♦ Бажання помститися. Діти можуть бути на когось ображені: з'явився маленький братик чи сестричка, розлучилися батьки, не купили іграшку, несправедливо покарали тощо.

♦ Вплив «вулиці». Це стосується дітей старшого віку. Якщо «новенький» потрапляє в уже сформований колектив, то сліпо копіює поведінку й манеру спілкування інших.

ПАМ'ЯТАЙ ДЕНЬ СУБОТНІЙ,
ЩОБ СВЯТИТИ ЙОГО*

Урок для 8 класу

автор Софія Міськова, учитель християнської етики й музики
ЗОШ № 6 м. Рівне



Мета

Освітня: допомогти дітям усвідомити необхідність виконання Божих Заповідей.

Розвиваюча: розвивати мислення; плекати відповідальність за правильне й неадаремне використання часу.

Виховна: виховувати в учнів християнське розуміння свята і його проведення, прищеплювати любов до українських християнських свят.

Біблійна основа: Вих. 20:8–11; Пс. 118:103, 105, 127, 154; 126:2; 134:15; 137:2; 146:1; Пр. 3:3–5; 6:6–8; 17:1; Мт. 6:24; Ів. 14:15; 2 Кор. 5:15.

Ключовий вірш: «Якщо ви Мене любите, — Мої заповіді зберігайте!» (Ів. 14:15).

Обладнання: нотний запис і текст пісні «Зійшла зоря, вставайте, люди», роздатковий матеріал із Псалмів.

Міжпредметні зв'язки: музика, українська література, образотворче мистецтво.

Література:

1. Біблія. Книги Священного Писання Старого та Нового Завіту. / Переклад Патріарха Філарета (Денисенка). — К.: Видання Київської Патріархії УПЦ КП, 2004. — 1416 с.
2. Боряк О. Додатки до уроків з народознавства в початкових класах. — Заліщицький рай. друк, 1992. — С. 20–22.
3. Заповіді Божі в оповіданнях. — 33 с.
4. Ієрей Климук В., ієрей Гришук Р. Пустіть дітей приходити до Мене: Благодатний вогонь. — Глибока, 2005. — С. 81–91.
5. Калашник А. Педагогічно-методичні підходи та дидактичний матеріал до уроків християнської етики. — Тернопіль: Астон, 2007. — С. 89–92.
6. Лавриненко Н. Н., Крищенко В. Д. Десять заповідей добра. — Острого, 2007. — С. 25–29
7. Міськова С. Дитині про святі сповідь та причастя. Парафія Мчч. Віри, Надії, Любові та матері їх Софії УПЦ КП. — Рівне, 2008.
8. Міськова С. Тобі, християнська дитино. Парафія Мчч. Віри, Надії, Любові та матері їх Софії УПЦ КП. — Рівне, 2006.
9. Огірко. О. Християнська етика. Навчальний посібник, 8 клас. — Львів: Свічадо, 2001. — С. 22–25.
10. Слово Любові. Листівка Здолбунівської Свято-Успенської парафії УПЦ КП. — С. 5.

ХІД УРОКУ

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Християнське вітання.

— Христос посеред нас!

— Був, є і буде!

2. Господня молитва «Отче наш».

II. МОТИВАЦІЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Учитель. Діти, я запропоную вашій увазі оповідання. Подумайте, події якого століття описані в ньому. Обґрунтуйте відповідь.

ЧОМУ ХРАМИ ПЕРЕПОВНЕНІ?

Храмів є достатньо. Я не знаю нікого зі свого оточення, хто б радо не відвідував храм. Ціла родина у святковому вбранні вирушає в неділю до свого улюбленого храму, щоб творити спільноту не лише з іншими віруючими, а, головне, зі своїм богом. Відвідування храму в останні роки навіть замінило сімейні виїзди на природу.

Рух людей біля храму значно поживавлюється у святкові дні. Навіть непосвячений у справу (якщо такий взагалі є) зауважує, що тут щось відбувається. Транспорт заповнився усі під'їзди до храму. Одне велике богослужіння триває з ранку до вечора. Літургія має свої приписи. Багатьом хочеться неодмінно взяти в ній участь.

Усередині храм оздоблений так, щоб віруючі під впливом його краси, світлових ефектів і привабливої музики забули про свої щоденні обов'язки й віддали себе Богові, щоб ясно зрозуміли, що їм потрібно в їхньому повсякденному житті, а також що та як саме вони можуть від нього отримати.

Ті, хто прислуговує в храмі, віддаються своїй справі до кінця, аби придбати для свого бога якомога більше душ. Вони допомагають віруючим, які необізнані з правилами поведінки в храмі, віднайти своє місце у святковій літургії. Для дітей, які ще не розуміють віровчення, яке розділяють їхні батьки, тут приготовлений дитячий куточок. Та й тут дітей не залишають самих на себе, але вже від малечку пояснюють, чого вони будуть потребувати в майбутньому.

* Навчальна програма для загальноосвітніх навчальних закладів. Основи християнської етики. 1–11 класи. — Острого: Видавництво Національного університету «Острозька академія», 2010. — С. 95.

Важливо пам'ятати

«Кажу ж вам, що за кожне слово пусте, яке скажуть люди, дадуть вони відповідь судного дня!» (Мт. 12:36)

«А батьки, не дратуйте дітей своїх, а виховуйте їх в напаминанні й остереженні Божому!» (Еф. 6:4)

«Нехай жодне слово гниле не виходить із уст ваших, але тільки таке, що добре на потрібне збудування, щоб воно подало благодать тим, хто чує» (Еф. 4:29)

Щоб євангелізація принесла якнайбільше користі, літургічні тексти круглорічно розсилаються в місця проживання віруючих. Окремі храми навіть конкурують між собою, хто своїм «овечкам» запропонує кращий духовний провід. За багаторічну вірність своєму богові віруючі при відвідуванні храму отримують різні подарунки. Існує навіть поділ храмів залежно від того, якій кількості віруючих вони здатні надати науку, тому можна знайти суперхрами, гіперхрами, мегахрами.

Лише одного не розумію. Я ніколи не чув, щоб у храмі вголос вимовляли ім'я бога, якому служать. Може, це для віруючих не є головним, може, сам бог хоче залишатися втаємниченим? А може, не хоче бути названий, тому що втратив би здатність маніпулювати мільярдами людей на цілій планеті? Може, тоді б дехто з віруючих згадав, що існує справжній Бог, ім'я Якого Любов? Тому я відважусь назвати бога, храми й віровчення якого описані в цьому оповіданні, — це мамона.

Бесіда з учнями:

— Яке століття, на вашу думку, описане? Чому? (*Відповіді учнів.*)

Звичайно, приклад взято з нашого сьогодення. Нині мега-, гіпер-, супермаркети відкриваються повсюди!

— Як ви гадаєте, про що ми говоритимемо далі? Яку тему уроку ви б запропонували після прослуханого вами оповідання? (*Відповіді учнів.*)

Ми дізнаємося, чому всі святкують неділю, як потрібно працювати й відпочивати християнину.

III. ПОЯСНЕННЯ НОВОГО МАТЕРІАЛУ

Свято

Для праці й клопоту шість днів,
А сьомий — це для відпочинку,
Так давній звичай повелів,
Згадавши чоловіка й жінку.

А відпочинок пахне нам,
Як молоде татарське зілля...
Споочинок спини та рукам,
Бо вже прийшла свята неділя.

Неділя, неділя, неділя —
Це свято людей і землі.
Сорочка вишивана біла,
І хліб запашний на столі.

Неділя, неділя, неділя —
Турботного тижня вінець.
Хай радісні дзвони дозвілля.
Торкаються наших сердець.

За днями дні, за днями дні —
Їх назбиралося багато...
Турботи всі свої земні
Залиш хоча б на день, на свято.

Сил наберися у цей день,
Щоб легкою здалась дорога,
Залиш цей день ти для пісень,
Залиш для церкви і для Бога.

В. Крищенко

Учитель. У Слові Божому ми читаємо: «Пам'ятай день суботній, щоб святити його: шість днів працюй і виконуй у них всю роботу свою, а день сьомий — субота для Господа Бога Твого» (Вих. 20:8–11).

Бог творив світ шість днів, а на сьомий — відпочивав. Тобто Бог поблагословив працю і поблагословив відпочинок. У Старому Завіті святим днем була субота, і ізраїльтяни суворо дотримувалися закону про її святкування. Вони виділяли цей день для відпочинку від фізичної праці й читання Святого Письма. Субота означає у Старому Завіті «спокій» на честь творіння світу Господом. З часів апостольських став офіційно святкуватися перший день тижня після суботи — Воскресний — неділя на честь Воскресіння Христового.

Свято — це завжди особливий день, свято — це коли ти відчуваєш радість, зустрічаєш друзів, рідних, спілкуєшся з ними. У християнському розумінні святкувати свяятий день означає, насамперед, прилучитися до чогось святого й божественного, щоб усе твоє єство (думки, воля, почуття) повністю належало Богові:

- обов'язкова спільна молитва в храмі й удома;
- читання Святого Письма та інших корисних для душі книг;
- благочестиві розмови;
- допомога бідним і самотнім;
- відвідування хворих і ув'язнених;
- утішання засмучених та інші добрі справи.

В оповіданні, яке було прочитане на початку уроку, знаходимо порушення четвертої Заповіді Божої, там розповідається про тих людей, які навіть не думають про Бога, не дбають про свою безсмертну душу, а займаються догодженням своєму тілу. До того ж, роблять це і в будень, і в свято.

Порушують Заповідь і ті, хто проводить свій час у лінивстві або надмірно перепрацьовує у свято, а також ті, хто проводить ці дні лише в одних веселоощах, іграх, віддається розгулу, пиятиці, не думаючи про те, щоб послужити Богові.

- Яка робота може бути у дітей вашого віку?
- Очікувані відповіді дітей:*
- стежити за чистотою і порядком;
 - підливати квіти;
 - доглядати свій одяг та взуття;
 - виконувати покладені на нас обов'язки: учитись, допомагати батькам, старшим.

- А до чого вам слід обережно ставитися, не зловживати?
- Очікувані відповіді дітей:*
- перегляд телепередач;
 - мобільні телефони;
 - беззмístовне проведення часу на вулиці, в інтернет-клубі тощо.

У кожного є своя мамона, що забирає наш найцінніший скарб — час.

Ісус Христос у Своїй нагірній проповіді, записаній у Новому Завіті, підтвердив важливість усіх Божих Заповідей, зокрема, сказав: «Ніхто двом панам служити не

може, — бо або одного зненавидить, а другого буде любити, або буде триматись одного, а другого знехтує. Не можете Богові служити й мамоні» (Мт. 6:24).

Але ми не повинні думати, що служити Богові треба тільки один день у тижні. Ось що записано в Біблії: «А вмер Він (Ісус Христос) за всіх, щоб ті, хто живе, не жили вже для себе самих, а для Того, Хто за них був умер і воскрес» (2 Кор. 5:15). Слід запитати у себе: чи живу я для Бога? Чи намагаюся дізнатися Його волю щодня, читаючи Біблію? Чи прославляю Його молитвою щодня, чи тільки в неділю? Чи підтверджують мої щоденні вчинки, що я живу не для своїх власних бажань, а для Того, Хто за мене помер і воскрес? Адже, якщо я шість днів живу для себе, я не зможу й одного дня в тижні прожити для Бога!

Якщо ми справді любимо й шануємо Бога, то будемо пам'ятати про Нього щодня. Якщо віримо, що Ісус Христос прийшов у цей світ заради нас, що Він помер за наші гріхи й переступи, то не будемо засмучувати Його своєю байдужістю й негідним поведженням.

Запитання для закріплення отриманих знань

- Що означає слово «мамона»?
— Божок, те, чому віддаємо серце й час, це може бути маєток, багатство, земне добро.
- Що наказує четверта Заповідь Бога?
— шість днів працювати, сьомий день відпочивати, присвятивши його Богові.
- У чому полягає християнське святкування неділі та свят?
— Зосереджувати всю свою увагу на Богові, прославляти Його, пізнавати Його, служити Йому.
- Які найбільші християнські свята ви знаєте?
— Різдво Христове, Христове Воскресіння, Трійця.

IV. УЗАГАЛЬНЕННЯ. ВИХОВАННЯ ХАРАКТЕРУ

Ключовий вірш проілюструємо в теперішньому часі.
«Якщо ви Мене любите, — Мої заповіді зберігайте!» (Ів. 14:15).

Ми любимо Тебе, тому й дотримуватимемо Твоїх заповідей.

1. Читання та обговорення повчального оповідання.

Робота в групах

Пам'ятай свята

— Я такий бідний, — говорив один робітник, — що змушений працювати навіть у свята.

— Якщо ти працюєш у свята, — сказав йому священик, — то немає нічого дивного, що ти бідний. Як Бог буде благословляти твій труд, коли ти порушуєш Його святу заповідь? Перестань працювати у свята і проводи ці дні благочестиво. Якщо ж ти понесеш якусь втрату за ці дні, то я обіцяю цю втрату тобі повернути.

Через п'ять місяців священик знову зустрівся з робітником.

— Я виконав вашу пораду, — сказав робітник.

— Скільки ж я повинен тобі заплатити? — запитав священик.

— Ніскільки, — відповів робітник, — відтоді, як я припинив працювати у свята, я став щасливим і не зазнав жодної втрати. П'ять місяців тому я ходив босоніж, а тепер я взутий і маю все необхідне. Ніколи я ще не був настільки радісним, і тепер вірю, що придбане працею у свята ніколи на користь не піде.

2. Завдання з дидактичними картками.

Робота зі Святим Письмом у парах

Учні повинні знайти ключове слово біблійного тексту.

- «Які солодкі слова Твої в устах моїх! Вони солодші, ніж **мед**, на язичі моїх» (Пс. 118:103).
- «**Закон** Твій — то **світильник** для ніг моїх і **світло** на стежках моїх» (Пс. 118:105).
- «Одійдіть від мене, **беззаконники**, я буду навчатися в заповідях Бога мого» (Пс. 126:2).
- «Я полюбив заповіді Твої більше, аніж **золото й дорогоє каміння**» (Пс. 118:127).
- «Нехай дійде **молитва** моя до Тебе, по слову Твоєму оживи мене» (Пс. 118:154).
- «Ідоли поган — **срібло і золото**, твориво **рук людських**» (Пс. 134:15).
- «Буду поклонятися перед **Святим храмом Твоїм**, славити Ім'я Твоє за милість Твою і Правду Твою, бо Ти над усе звеличив Слово Твоє і святе Ім'я Твоє» (Пс. 137:2).
- «Хваліть Господа, бо це — **добро**. Співайте Богові нашому, бо це **любо**» (Пс. 146:1).

Знайти й зачитати вислови з Приповістей Соломона: 17:1; 3:3–5; 6:6–8.

«Краще шматок сухого хліба, і з ним мир, ніж дім, повний за́лотої худоби, з розбратом» (17:1).

«Милість і істина нехай не залишають тебе: обв'яжи ними шию твою, напиши їх на скрижалі серця твого, і знайдеш милість і благовоління в очах Бога і людей. Уповай на Господа всім серцем твоїм, і не покладайся на розум твій» (3:3–5).

«Піди до мурахи, лінивцю, подивися на дії її, і будь мудрим. Нема у неї ні начальника, ні приставника, ні володаря; заготовляє влітку хліб свій, збирає під час жнив їжу свою. Або піди до бджоли і пізнай, яка вона працюю-вита, яку поважну роботу виконує; її труди вживають для здоров'я і царі, і простолюдини; улюблена вона всіма і славна, хоч силою вона слабка, але мудрістю вшанована. Доки ти, лінивцю, будеш спати?» (6:6–8).

3. Виконання пісні разом із учителем.

Український народ кожне християнське свято супроводжував піснею. Заспіваймо і ми пісню, яка перегукується з темою уроку.

Зійшла зоря, вставайте, люди

Зійшла зоря, вставайте, люди, —
Бог посилає свято нам,
Церковний дзвін зі сну нас будить
І кличе всіх у Божий храм.

Відкрилися у храмі двері
І Служба Божа почалась,

Співали люди, дзвони грали
І слава в небо полилась.

Співали ангели на небі,
Співають люди на землі,
І славлять Бога всі народи,
І просять діточки малі:

«О, Боже милий і всещедрий,
Спаси Вселенну від вогню,
Тебе так просять всі народи,
Хай колосяться скрізь жита.

Христос прийшов на нашу землю,
Святе Причастя для нас дав,
Він за нас грішних на Голгофі
Святу кров Свою пролляв.

Сказав, що всіх візьме до Себе,
Хто з вірою прийде у храм,
Бо дзвін церковний кличе в небо
І дзвоном тим Він дзвонить Сам.

Дзвони, дзвони нам без упину,
Буди зі сну і клич у храм.
Дзвони, дзвони на славу Божу,
На радість ангелам і нам.



V. ВИСНОВКИ

На завершення нашого уроку прочитаємо вірш Оксани Гук «Дитино, вставай!»

Дитино, вставай!

Ніжно ангел будить:
«Дитинко, вставай
І на Службу Богу
В церкву поспішай!»

Та в цей час лукавий
Не спить, не дріма,
Тихо так у вушко
Дитині співа:

«Не вставай, дитинко,
А поспи ще трішки,
Бо у тебе в церкві
Болітимуть ніжки».

Спить дитя блаженне,
У сні підраста.
Будить ангел вдруде,
Будить неспроста:

«Уставай, дитинко,
Сонечко вже встало,
І недільне свято
Знову завітало».

А лукавий шепче:
«Не йди, не спіши,
Ти ж така натомлена,
В ліжку полежи».

Час проходить швидко
В клопотах щоденних,
І роки спливають
У справах буденних.

Стала вже бабусею
Дитинонька та,
І вже вкотре сходить
Неділя свята.

Все в житті минуло:
І добре, і зле,
Радо вже щебече
Внуча золоте:

«Знаєш, любя бабцю,
Яка в мене мрія:
Щоб ти розповіла,
Що то «літургія»?

«Як тобі сказати,
Серденько моє,
Що занастила
Я життя своє.

Книжок не читала,
В церкві не була
І про «літургію»
Знати не могла.

Одну добру раду
Дам тобі внучатко:
Як тебе будитиме
Твоє ангелятко,

То вставай швиденько,
Убирайся вмиль
І не прислухайся,
Що тебе болить.

Бо минеться молодість,
Як виростуть діти,
Будуть ще сильніше
Ніженьки боліти.

А на старість буде
Боліти душа,
Що життя змарноване
Не варте й гроша».

ДИДАКТИЧНИЙ МАТЕРІАЛ

Здатність покаятися

Марійка та Оля були подругами, але місяць тому їхня дружба припинилася. Зазвичай дівчатка разом займалися в гімнастичному залі. Але одного разу, після уроку фізкультури, Марійка залишилася, щоб позайматися на брусах. Вона так зосередилася на виконанні вправ, що не помітила, як у супроводі дівчаток до залу увійшла Оля. Олі подобалося бути «душею товариства» й справляти враження. Цього разу Ольга вирішила як слід розвеселити подружок.

Марійка не помітила, як Оля підкралася до неї ззаду, вона дуже злякалась і незграбно впала з брусів. Поки вона вставала, Ольга й дівчата, сміючись, вибігли із залу.

Оля розуміє, що боляче зачепила самолюбство подруги, виставивши її на сміх перед однокласницями. Однак навіть самій собі вона не хоче зізнатися, що це був огидний учинок. Вона й далі намагається «справляти враження» на тих самих дівчаток і не міняє нагоди розсмішити їх. Інколи в неї виникає бажання попросити пробачення в Марії, але замість того, щоб так зробити, дівчина говорить собі: «Подумаєш, нічого особливого я не зробила. Переживе!»

Запитання для роздумів та обговорення:

1. Чому, на вашу думку, Оля вибрала такий спосіб поранити почуття Марійки? Яку марнославну мету переслідувала Оля?
2. Ольга знає, що повинна попросити в Марії пробачення. Чому ж вона не робить цього?
3. Що було б, якби всі так поводитись, як Ольга?

Відповідь із позиції християнської етики: провина вимагає покаяння

Єдиною досконалою Людиною з усіх, хто жив на землі, був Ісус Христос, Син Божий. Будь-яка інша людина щодня робить такі речі, які не слід робити, іншими словами, грішить.

Біблія вчить, що, згрішивши, людина повинна покаятися. Покаяння, каяття означає, що, зробивши щось погане, людина жалкує про це. Однак важливо, щоб щире каяття спонукало надалі не поводитися таким чином і від поганих учинків навернутися до добрих.

Коли Ісус почав проповідувати, то звертався до людей із простим і зрозумілим закликом: «Покайтеся і віруйте в Євангелію», тобто в Добру звістку, яку Він звіщав (див. Мк. 1:15). Ми читаємо про те, що до покаяння закликали й учні Ісуса (див. Мк. 6:7–12).

Петро, один із учнів Христа, згрішив, сказавши, що не знає Його, тобто відрікся від Учителя. Цю історію можна прочитати в Євангелії від Марка, 14:66–72. Петро дуже жалкував про те, що зробив; він каявся й гірко плакав. Саме тому, що каяття йшло від серця, Христос пробачив Петрові, і той знову став Його близьким другом.

Гріх і провина — це ніби тягар, що пригинає нас до землі. А визнавши свою провину й покаявшись, ми відчуваємо велике полегшення. Проте іноді покаяння дається нелегко, бо зачіпає властиву людям гордість, яка не дозволяє їм признатися, що вони винні й потребують прощення. Та Бог обіцяв, що той, хто звернеться до Нього по допомогу, одержить від Нього силу. Це стосується й тих, хто потребує Його допомоги, щоб покаятися.

1. Коли вам буває важко просити пробачення (покаятися)?
2. У що б, по-вашому, перетворився світ, якби ніхто з людей не каявся у своїх поганих учинках?

Уміння не занепадати духом

Наталя завжди скаржилася: одяг їй замалий, у квартирі повернутися ніде, мама весь час нею керує. Та ще й у школі стільки задають, що вільного часу зовсім не залишається. І люди навколо якісь нерозумні. Словом, усе не так.

Але, можливо, це нормально, що Наталя скаржиться. Адже скаржаться всі. І причин для цього достатньо: у магазинах та на ринку все дороге, особливо продукти; квартплата висока, а заробітки не відповідають цінам. «Життя важке», — думає Наталя і продовжує скаржитися.

Запитання для роздумів та обговорення:

1. На що ви найчастіше скаржитесь?
2. Чи скарги сприяють покращенню справ? Якщо ні, то чому?
3. Як ви почуваєте себе в товаристві людини, що не припиняє скаржитися?

Відповідь із позиції християнської етики: не занепадайте духом, життя ніколи не було легким

І в дні, коли на землю приходив Ісус Христос, обставини були дуже важкими. Ізраїльський народ страждав під гнітом чужоземців-римлян. Вони накладали на євреїв непомірні податки; римські губернатори, що змінювали один одного, не визнавали Бога, були людьми жорстокими, не дбали про те, щоб полегшити життя чужому для них народові.

«Серце радісне добре лікує, а пригноблений дух сушить кості»
(Пр. 17:22)

Але Ісус навчав Своїх послідовників бачити далі сьогорішніх обставин й вірити в те, що Бог не залишить їх без опіки. Бог учив людей не впадати у відчай, не опускати рук. У Біблії ми зустрічаємо багато прикладів того, як люди не скаржилися, а намагалися знайти вихід із важкої ситуації. Цікавий приклад винахідливості подає нам Закхей. Він хотів побачити Ісуса, але з його маленьким зростом це здавалося неможливим, тому що люди оточили Учителя з усіх боків. Що залишалося робити Закхею? — Сісти і скаржитися, що малим виріс? Замість цього чоловік заліз на дерево. І не тільки побачив Ісуса, а й познайомився з Ним. І з того дня все його життя змінилося. Інший приклад знаходимо в історії про паралізованого чоловіка, друзі якого твердо вирішили принести його до Ісуса. Вони мали намір пробитися крізь натовп. Однак у будинку, де в той час навчав Ісус, було стільки народу, що протиснутися туди з лежачим хворим було абсолютно неможливо. Але замість того, щоб упасти в розпач, скаржитися на несприятливі для їхнього нещасного друга обставини, вони знайшли вихід: залізли на дах будинку і, розібравши його, опустили хворого на матраці до кімнати, де був Ісус, просто перед Ним. Так ці люди засвідчили про силу своєї віри. Похваливши їх за це, Ісус у нагороду не лише зцілив хворого, а й простив йому гріхи. Про це читайте в Євангелії від Марка, 2:1–12.

Інколи, здається, легше й безпечніше опустити руки, ніж проявити винахідливість і діяти. Але коли людина діє для Ісуса і покладається на Нього, вона може зробити дивовижні справи!

1. З якою людиною ви б хотіли дружити: з тією, що весь час скаржиться, чи з тією, що вміє знаходити вихід зі скрутного становища?

2. Чи знаєте ви кого-небудь, хто ніколи не занепадає духом і не опускає рук? У чому і як проявляється винахідливість цієї людини?

Повага до оточуючих

Василь відверто вважає себе вищим за інших. Він може засміятися, коли вчитель скаже йому щось зробити, ніби відповідає: «Так я тебе й послухав!» Коли ж хлопець усвідомлює, що неслухняність призведе до неприємностей, то починає робити те, що звелять, але з нахабною пошмійкою на обличчі, і робить усе повільно й неохоче.

Так само огидно Василь поводить себе й удома. Він може накричати на батька або образити матір. Якщо розмова з кимось йому не подобається, він підводиться й виходить з кімнати, не дослухавши.

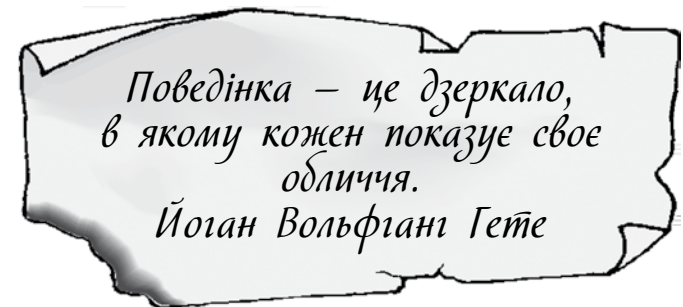
Був час, коли батьки намагалися настановити Василя на правильну дорогу, але робили це недостатньо рішуче, а тепер уже й не намагаються більше. Одного разу, коли Василь утік (хоч і ненадовго) з дому, батько сказав: «Я не можу вплинути на нього, та боюсь, що колись знайдеться така людина».

Запитання для роздумів та обговорення

1. Як ви думаєте, чому Василь так зневажає оточуючих?
2. Що, на ваш погляд, мав на увазі батько Василя, коли сказав, що «знайдеться така людина»? Що може трапитися з цим хлопцем надалі?

Відповідь із позиції християнської етики: поважайте людей

Ставитися до людини з повагою значить показувати їй усією своєю поведінкою, що вона заслуговує цієї поваги. Згідно з християнським ученням (за прикладом життя та вчення Ісуса Христа) поваги до оточуючих слід учитися. Ісус показує нам особистий приклад і в тому, як треба поводитися з людиною, яка говорить або діє зневажливо стосовно нас.



Хоч Ісус був Сином Божим, мало хто з людей виявляв Йому честь, якої Він заслуговував. Якось у синагозі в Назареті, де Він ріс, Ісус Христос ясно дав зрозуміти Своїм землякам, що перед ними — Спаситель, Якого так довго чекає єврейський народ. Але ті, хто зібрався в синагозі, не сприйняли Його слова так, як повинні були, з великою повагою. Для них Ісус був лише сином теслі (див. Мк. 6:1–6). Спасителя вони уявляли зовсім не таким.

Так, навіть люди, які посідали високе становище в ізраїльському суспільстві, нерідко зверталися до Христа по допомогу, бачачи Його вражаючу силу у зціленні від тяжких хвороб. Але більшість не розуміла до кінця, у чому полягала місія Ісуса. Людям здавалося, що коли б Спаситель прийшов утвердити Своє царство в Ізраїлі, то Він би повинен був знищити їхніх ворогів — римлян, а Ізраїль зробити сильним і багатим. Ось тоді б вони з радістю віддали Йому почесні! Але Ісус не для того прийшов на землю. Він знав, що, згідно з Божим планом, Він був приречений на смерть, Він намагався пояснити це Своїм учням (Мк. 9:31). Однак люди переважно саме тому й не прийняли Христа, що не розуміли, з якою метою Він прийшов.

Під час Свого перебування на землі Ісус Христос не шукав поваги й почесей від людей. Лише одного разу Він дозволив кільком Своїм учням побачити Його не таким, яким вони бачили Його щодня. Він узав їх на вершину гори і там відкрив їм Себе, перемінившись у сяйві неземного світла, що викликало в учнів благоговійний страх (Мк. 9:1–8). Ці учні й раніше ставилися до Нього з великою повагою, але тепер побачили й оцінили Його по-новому. Зауважимо, що Христос ні від кого не вимагав людської хвали, щоб відчувати Свою велич. У християн має бути подібний підхід до того, виявляють їм почесні й повагу чи ні. Той, хто вірує в Христа, може бути впевненим, що має цінність у Божих очах; усвідомлення цього допоможе перенести й зневажливе ставлення від людей.

1. Як Христос показував, що Він гідний поваги?
2. Які люди користуються найбільшою повагою у вас і чому?

© 1993 by David C. Cook Foundation Cook Communications Ministries, 4050 Lee Vance View, Colorado Springs, Colorado 80918 U.S.A.

ХРИСТІЯНСЬКА ЕТИКА — З ПЕРШОГО ПО ОДИНАДЦЯТИЙ

Християнську етику викладатимуть в українських школах із першого по одинадцятий клас — щоправда, лише факультативно. Програму, вперше затверджену Міністерством освіти та науки, репрезентували в Національному університеті «Острозька академія». На базі цього навчального закладу впродовж останнього десятиліття тривала скрупульозна робота педагогів, психологів, методистів у тісній співпраці з батьками й священниками різних християнських конфесій. І хоча програма щойно рекомендована до впровадження, її апробація успішно пройшла в багатьох українських школах.

«Поки тривали дискусії з приводу доцільності введення в школах предмета християнської етики, педагоги й батьки волали про необхідність створення якісного механізму виховання українських школярів, а на Львівщині, Тернопільщині, Івано-Франківщині та Рівненщині були розроблені власні програми», — розповідає декан гуманітарного факультету «Острозької академії», керівник творчого колективу Василь Жуковський. «Ця програма є компромісом. Кожен із цих регіонів зробив крок назустріч, щоб виробити одну, узгоджену для всієї України, програму», — повідомив він.

Крок за кроком, починаючи з п'ятого класу, учителі-ентузіаста на факультативах навчали своїх вихованців азам духовності й добра. Наталія Лахман із рівненського Мізоча викладає християнську етику впродовж десяти років — після того, як отримала додатковий фах на факультеті релігієзнавства «Острозької академії». За цей час лише поодинокі учнів не забажали вивчати цей предмет, а серед тих, хто прослухав уроки, немає жодного, хто б про це пошкодував. Педагог побувала з семінарами з проблем впровадження християнської етики в різних регіонах України. «Ситуація на місцях різна, а от бажання бачити цей предмет у школі має більшість педагогів і батьків, — ділиться педагог. — У Тернополі групу приймав голова облдержадміністрації. З яким жалем він говорив, що ось в одному селі, в одній школі й в одному класі (на всю область в одному!) через певні причини не викладається християнська етика... Одеса. Тут попросили, щоб кожного дня, починаючи курс лекцій, я на дошці писала як епіграф: християнська етика — не надконфесійний, не підконфесійний, а міжконфесійний предмет. Донецьк. Вони просять: „Поговоріть сьогодні українською, ми помилюємось“...»

Упровадження в загальноосвітніх школах предмета «Основи християнської етики» давно фігурує як важлива тема для обговорення в українських управліннях освіти. Рівненському управлінню та «Острозькій академії» довелося навіть пережити суд із прокуратурою з цього при-

воду. І — виграти його, адже програму підтримали батьки, а соціологічні опитування підтвердили бажання дітей вивчати цей предмет. Як зауважила директор Острозької загальноосвітньої школи №3 Любов Тимчук, «одні люди кажуть, що світогляд має бути науковим, а інші — християнським. Я належу до тих, хто вважає, що світогляд сучасної людини має бути і науковим, і християнським. Наука без духовності... Я б назвала таку науку зброєю масового знищення. Бо в звичайних посібниках відсутні рекомендації щодо того, як відповідати на запитання допитливих школярів, скажімо, щодо проблеми клонування чи ГМО...

Відповідь на них лежить не лише в площині біології, медицини чи екології, а перш за все — у серці вчителя-християнина».

«І школа, і більшість батьків навчають дітей правильних речей — гарно поводитися, бути чесними й добрими, — розмірковує завідувач відділу освіти Міжнародної громадської організації «Надія — людям» Олександр Бондарчук. — Але чому ж тоді стільки молоді сьогодні гине в обіймах алкоголю, наркотиків, розпусти, звідки беруться корупціонери, бандити, бомжі? — Це наслідок нашого життя, коли ми своїми стандартами й власними створеними критеріями, не завжди справедливими законами підмінюємо заповіді Божі. Адже заповідь — то навчання морального характеру, дане Богом людині. Правила поведінки — це також наказ. Але якщо говорити про Закон, то це правила, які встановлює держава і які мають виконувати всі. Чому ж сьогодні порушується

Закон? — Лише тому, що порушуються заповіді Божі. Тому лише обов'язковий предмет з основ християнської етики дасть дітям змогу не лише ознайомитися, а й жити за тими правилами й нормами, які закладені Господом та записані в Біблії. Саме тому створення єдиної програми з християнської етики є сьогодні особливо актуальним».

«У розробці навчальної програми значну роль відіграли дослідження й напрацювання Київського університету ім. Бориса Грінченка та Українського католицького університету», — говорить Василь Жуковський. Нині ж авторів підтримує управління освіти Рівненської облдержадміністрації. Як зауважила заступник начальника управління Галина Майборська, наступним кроком місцевих освітан стане звернення до Міносвіти з проханням змінити навчальні програми так, щоб у всіх школах знайшовся час для викладання цього предмета. На його користь говорить і той факт, що серед слухачів нерідко опиняються діти, батьки яких сповідують мусульманство, іудаїзм або навіть є атеїстами.

Валентина Одарченко,
журналіст Радіо Свобода



Натхнення Мендельсона

Коли ми чуємо прізвище «Мендельсон», то в голові зразу починає звучати музика, яку вмикають під час весільної церемонії. Проте, як часто трапляється, це чи не єдина річ, яку ми знаємо про цю людину. Власне, ось таке стереотипне мислення часто зіграє з нами злий жарт. Адже ми мало знаємо про оточуючих, про близьких нам людей, навіть про себе. І всі наші помилки у судженнях чи діяннях — наслідок цього невідання.

Тому сьогодні ми згадаємо, ким був великий німецький композитор, яскравий представник романтизму Якоб Людвіг Фелікс Мендельсон-Бартольд.

Майбутній композитор народився 3 лютого 1809 р. у родині німецького банкіра єврейського походження Авраама Мендельсона. Його дідом був знаний на той час діяч єврейського руху «Хаскала» (єврейське Просвітництво), філософ, екзегет і перекладач біблійних текстів Мозес (Мойсей) Мендельсон, якого ще називали «німецьким Сократом». Саме завдяки дідові майбутній композитор мав змогу познайомитись і близько спілкуватися з такими діячами того часу як природознавець А. Гумбольдт, філософ Г. Гегель, письменник Е. Гофман, поет Г. Гейне, композитор М. Вебер. Спілкування з цими людьми, ґрунтовна домашня освіта й відвідування лекцій у Берлінському університеті були прекрасним фундаментом для формування майбутнього композитора. Перші уроки гри на фортепіано йому дала мати, а композицію — відомий тоді педагог і композитор К. Цельтер. Разом із тим юний талант займався грою на скрипці у К. Хенінга та Е. Ріца.



Felix Mendelssohn Bartholdy

У дев'ять років Фелікс уперше виступає як піаніст, а роком пізніше відбувся його сольний вокальний дебют (у нього був хороший альт). Ще через рік він пише свої перші твори (один із них — жартівлива опера «Два педагога» (1819) — хлопчик написав оперу!), а у 1822 р. дебютує як диригент на домашніх концертах. До молодого талановитого юнака приходить успіх і визнання, його відзначають такі відомі музичні діячі того часу, як Карл Марія Вебер та Людвіг Керубіні, ректор Паризької консерваторії.

Саме тоді Мендельсон пише низку творів, що принесли йому європейську популярність. Серед них увертюра до комедії Шекспіра «Сон літньої ночі» (1826), частиною якої є відомий у всьому світі «Весільний марш». Кар'єра Мендельсона стрімко йде вгору — постійні концерти, виступи, диригування власних творів, пропозиції від високоповажних і впливових людей щодо подальшої долі. А після англійського турне, яке відбулось 1829 р. і де він виступав у двох амплуа — як піаніст (який виконав П'ятий концерт Бетховена) і як диригент (диригував свої твори, зокрема, вже згадану увертюру «Сон літньої ночі»), — про цього німецького генія дізнались усі.

Проте всі ці події пронизує ще одна лінія, про яку сьогодні мало хто згадує, — християнський світогляд молодого композитора. Його батько прийняв лютеранство й хрестив малого Фелікса, давши йому ще одне прізвище — Бартольд. І хоча сам Фелікс ніколи не відкидав свого єврейського походження (що часто впливало на його долю), та він ніколи не соромився визнавати свої християнські погляди ні в житті, ані у творах.

Ще 1823 р. бабуся подарувала йому копію «Страстей за Матвієм» Й. С. Баха. Цей твір настільки захопив молодого композитора, що було вирішено разом із режисером Едуардом Дервінтом поставити його у Берліні. Учитель Фелікса Цельтер був проти цього, і навіть сам виступ двічі відкладався, проте 1829 р., після певних скорочень і невеликих змін, твір почула берлінська публіка. Власне, це було перше виконання «Страстей» після смерті Баха. Після закінчення концерту Мендельсон вигукнув: «Артист і єврей відкрили цей великий християнський твір світові!» Більше того, побачивши силу подібних творів, 1833 р. на Нижньорейнському музичному святі, яке йому доручили очолювати, він виконав ораторію Ф. Генделя «Ізраїль у Єгипті».

Саме християнські мотиви домінували у багатьох великих творах Мендельсона. Його твори для солістів і хору на низку Псалмів, увертюра «Морська тиша і щасливе плавання» пронизані мотивами німецьких синагогальних наспівів. Він пише Шотландську й Реформаторську симфонії. Згодом у композитора виникає ідея написати монументальну трилогію на біблійну тематику: ораторії «Ілля», «Павло» та «Христос», де зображалися б величні постаті біблійних персонажів. Проте велика концертна діяльність, пов'язана з популярністю Мендельсона як виконавця, довго не давала йому здійснити задумане. Та ось 1836 р. виходить перший твір — ораторія «Павло».

Слід зазначити, що після гастролей у Лондоні, де протестантська публіка гаряче вітала новаторства й ідеї композитора, до Мендельсона прийшла слава. Тому новий твір 1837 р. він везе в Англію. Там його дітище сприймають дуже гаряче, він дає майстер-класи, їздить із органами концертами й розпочинає роботу над наступним твором — ораторією «Ілля».

Його успіхів не могли не помітити німецькі можновладці, і сам Фрідріх Вільгельм IV запрошує композитора на пост капельмейстера. Мендельсону було доручено реформувати Королівську Академію мистецтв. Проте композитор відчув, що попри те, що він істинний християнин, його єврейське походження не дає можливості проводити необхідні перетворення. Через походження й через інтриги при дворі короля Пруссії у Мендельсона не склалася кар'єра музичного реформатора, і він у 1843 р. повертається до Лейпцига, де відкриває консерваторію, яка дала початок так званій лейпцигській школі й перетворила це місто на великий музичний центр Європи.

Саме завдяки Мендельсону в Німеччині були вперше виконані деякі ораторії Ф. Генделя, Дев'ята симфонія Л. Бетховена, Сьома симфонія

Ф. Шуберта та багато інших творів. Фелікс за натурою був реформатором і новатором. Він створив такі стилі як романтична симфонія і концерт, жанр «пісні без слів» (48 невеликих п'єс для фортепіано, 1830–1845 рр.). І хоча його твори написані у класичній формі, проте наповнені вони саме тим піднесеним романтичним змістом, який автор черпав як зі своєї віри, так і з великої Божої книги — природи. Роберт Шуман називав Мендельсона «Моцартом дев'ятнадцятого століття».

Та все це було для Мендельсона дарунком від Бога. Він закінчує ораторію «Ілля», яка була вперше виконана у Бірмінгемі, і розпочинає натхненно працювати над створенням третьої частини трилогії — ораторії «Христос».

Через рік він сам відвідує Англію, де його дуже щиро приймають. І там, у Бірмінгемі та Манчестері, диригує постановками «Ілли».

Проте через перевтому стан його здоров'я погіршується. А звістка про смерть сестри Фанні остаточно підірвала сили. Мендельсон припиняє концертну діяльність і від'їжджає на деякий час до Швейцарії. 28 жовтня 1847 р. після повернення до Лейпцига у нього стається інсульт, через тиждень — ще один, і 4 листопада він помирає.

Він прожив життя, про яке може лише мріяти кожен, хто поринає у світ мистецтва. Та варто пам'ятати те, що розумів сам композитор: талант і всі його успіхи — це Божий дарунок, який неможливо заслужити чи заробити. Його можна лише повністю використати для слави Того, Хто стоїть над усім і виявляє Свою милість до кожного творіння. І все творіння, і людина також, покликане віддати славу Тому, Хто є початком і кінцем будь-яких речей, бо лише віддаючи славу Богові, ми можемо зрозуміти красу світу й пізнати велич його Творця.

Олег Блоцук

Олег Блоцук — пастор церкви «Скеля», м. Рівне. Закінчив Рівненський інститут культури (диригент хору, викладач), Українську біблійну семінарію (магістр теології). Координатор відділу молодіжного служіння МГО «Надія — людям».

Одружений. Батько двох дітей.



Земне, що переходить у вічне

На запитання «Чи ви вірите в Бога?» багато молодих людей відповість: «Так!». Значна частина так само ствердно відповість і на запитання «Чи належите ви до якоїсь конфесії?». Але коли запитаєш: «Чи часто ви відвідуєте храм, де проводять богослужіння вашої громади?», на жаль, такої одностайності у відповідях не буде.

Християни знають, що поклоніння Богові — найважливіша справа віруючої людини. Церква вчить, що кожний християнин має виділити час у своєму житті не тільки для перебування наодинці з Богом, молитви за себе та за інших, вивчення Слова Божого, добрих справ і духовного зростання, але й для участі в спільних богослужіннях. З усіх земних справ віруючих тільки поклоніння буде також звершуватись на небесах, бо саме в поклонінні навіки перебуватимуть викуплені. Воно буде продовжуватись навіть тоді, коли всі інші справи на землі припиняться (Об. 5:11-14). Однак сьогодні багато християн перебувають у стані гнітучої необізнаності: вони не знають, у чому істинний сенс поклоніння і як досягти того, щоб спільне поклоніння приносило їм більше наснаги. Як наслідок, маємо те, що маємо: багато молоді залишають церкву, відверто заявляючи про відсутність інтересу до всього, що з нею пов'язано, посилаючись на те, що не бачать сенсу в богослужіннях і не розуміють їх значення. Замість того, щоб у недільному богослужінні бачити кульмінацію всього тижня, більшість вважає його нудним заходом.

«Нецікаво, нічого не розуміємо, одне й те ж щонеділі, нічого нового, не бачимо сенсу...» — ось на що найчастіше посилається молодь, аргументуючи свою відсутність на богослужіннях. Але й серед тих, хто постійно відвідує богослужіння, часто немає розуміння того, що є головним: проповідь, молитва, музичний супровід? Парафіяни не завжди розуміють зв'язок між різними частинами богослужіння, вважають, що різні його складові вибрано цілком довільно, і порядок, за яким воно проходить, дотримують лише за традицією.

Ще одна поширена думка, яка існує серед християн, що якість спільного богослужіння залежить від кількості засобів, за допомогою яких піднімають емоційний стан людини. Сучасна людина стала глядачем і споживачем. Для нас стало звичним і нормальним сидіти перед екраном телевізора й годинами дивитись телевізійні серіали, художні фільми, спортивні й шоу-програми, мультфільми тощо. У вільний час ходити в кінотеатри, на концерти, на стадіони. Тому навіть у церквах люди проявляють притаманну їм психологію глядача. Вони звикли сприймати із захопленням усе, що є цікавим і хвилює душу. Тому не дивно, що й у храмі люди намагаються отримати максимум

позитивних емоцій. На їхню думку, програма богослужіння неодмінно має бути захоплюючою, а проповіді — емоційно піднесеними й запальними.

Як це не сумно, але в наш час багато церков, які приймають Біблію як Слово Боже, намагаються догоджати потребам парафіян, які, як і багато наших сучасників, захоплені спрагою видовищ. Але використання новітніх досягнень сучасності, отримання естетичної насолоди від побаченого й почутого, що само по собі не є поганим, зовсім не гарантує, що церква перебуває в істинному поклонінні. Оцінка богослужіння залежить не від того, який вплив — умиротворений чи захоплюючий — воно чинить на тих, хто бере в ньому участь, а від того, наскільки його учасники свідомі того, що вони роблять.

Кожний християнин повинен бути навченим того, в чому полягає сенс поклоніння, особливо спільного. І священники, і всі члени церкви повинні чітко розуміти значення спільного поклоніння, і також знати засоби, завдяки яким віруючі можуть виконувати вимоги святого Бога й щонеділі отримувати в церквах духовну їжу, необхідну для укріплення у вірі й зростання в пізнанні Господа.

Надзвичайно важливо, щоб наше розуміння суті спільного поклоніння у житті церкви базувалося не на людських уявленнях, а на Божих принципах, записаних у Його слові. Цікаво, що так само, як Біблія не доводить існування Бога, а є відкритим листом Творця до Свого творива, так і щодо поклоніння — Писання не переконуює нас у його необхідності, а застерігає від його відсутності.

Поклоніння — це діяльність, притаманна новому естwu християнина, через яку він, осягаючи повноту Божества такою, якою вона виявлена в Особі Ісуса Христа і в Його величних спокутних діяннях, силою Святого Духа прагне прославляти Бога, шанувати Його й підкорятися Йому так, як Він цього гідний.

Роберт Рейберн

Людина створена для поклоніння Богові

Створена за Божою подобою, людина отримала великі повноваження й відповідальні завдання (володіти землею та доглядати її), однак найвищим благом для неї була честь перебувати в постійному особистому спілкуванні з Богом. У книзі Буття, де розповідається про початок земної цивілізації, немає чітких установ щодо організації поклоніння, однак є декілька цікавих моментів, які нам дозволяють судити про поклоніння у той період.

Бут. 2:2-3 — Бог відділив сьомий день від усіх інших днів, благословив і освятив його, і тим самим установив перший особливий обряд поклоніння. Це відбулося відразу ж після створення людини, ще до гріхопадиння. Згодом «субота» стала знаменням особливих стосунків Господа з Ізраїлем, нагадуванням про обітницю спокою, в який Бог бажав увести Свій народ через Ісуса Христа.

Жертвоприношення в поклонінні

Бут. 4:3 — під час поклоніння Богові почали приносити жертви. Дехто вважає, що Бог запровадив принцип жертвоприношення, коли зробив шкіряні одяги й зодягнув у них перших людей Адама та Єву. Так чи інакше, жертвоприношення почало відігравати головну роль у всьому богослужінні Старого Завіту та вказувало на єдину досконалу жертву, яку приніс Сам Син Божий.

Ми не знаємо, наскільки глибоко розуміли пророчий і символічний зміст своїх жертвоприношень перші покоління людей. У Старому Завіті немає детальних відомостей про те, що складало віру праведних людей в епоху до Авраама. Але ми знаємо, що Бог дав Адаму обітницю про майбутнього Спасителя і про Його перемогу над сатаною (Бут. 3:15).

Бог дав людині жертвоприношення не тільки як засіб поклоніння, але й як спробу зрозуміти глибоку істину про велику прірву, яка відділяє грішну людину від святого Бога, і про те, що «без пролиття крові немає прощення» (Євр. 9: 22). Згідно з Божим задумом, усяке жертвоприношення у старозавітному поклонінні вказувало на жертву Ісуса Христа — єдину достатню для спокутування гріхів людини. Отож, жертвоприношення грало головну роль у поклонінні дітей Божих від початку творіння й до смерті Христа.

Бут. 4:26 — люди почали збиратись для спільних богослужінь: «Тоді зачали були призивати Ймення Господнє».

Поклоніння звершували згідно з Божими вказівками

Бог дав синам Адама певні вказівки щодо їхнього поклоніння. Він не бажав, щоб люди поклонялися Йому так, як хотілося їм самим. Без вказівок Господа Авель не міг би принести свою жертву «вірою» (Євр. 11:4). Свідома не-



фото Наталії Зайчук

покірність Каїна є яскравим доказом того, що людина від початку днів протиставляється Богові, вважаючи, ніби Творець мусить приймати все, що забагнеться творінню.

Бут. 4:16 — «пішов Каїн від лиця Господнього», Бог не приймав поклоніння таким, як того хотіла сама людина.

Мільйони людей у наші дні приносять Богові те, що їм до вподоби, нехтуючи Божими повеліннями, записаними у Його Слові.

Поклоніння після потопу

Бут. 8:20 — Ной із сімейством побудував жертвник Господу. Це був особливий знак його благоговіння й подяки за те спасіння, яке Бог дав йому самому та його родині. У поклонінні Ноя ритуал жертвоприношення ускладнюється, зазначено про будівництво жертвника, а також про спалювання жертви. Ной приніс у жертву тільки «чистих» тварин, які були з ним у ковчезі. У цій дії є вказівка на те, що Бог може приймати від людини тільки чисту й позбавлену вади жертвну тварину.

Якої жертви хоче Бог? — Тільки чистої. Багато років потому псалмоспівець скаже: «Хто зійде на гору Господню, і хто буде стояти на місці святому Його? — У кого чисті руки та щире серце» (Пс. 23:3-4). Ми повинні утримуватися від поклоніння, якщо наші серця нечисті від гріхів, в яких ми не розкаювалися перед Господом Ісусом Христом.

Поклоніння древніх євреїв

Досліджуючи життя Авраама, Ісаака, Якова, ми можемо багато дізнатися про поклоніння древніх євреїв.

Бут. 12:7 — поклоніння Авраама стало відгуком на те, що Бог явився йому та відкрив Свою волю щодо його життя. Авраама справедливо називають «людиною шатра й жертвника». Де б він не ставив свого намету, він будував жертвник, щоб виявити свою віру через поклоніння (Бут. 12:8; 13:17-18; 26:25). Богословський характер його поклоніння заслуговує особливої уваги. Про його поклоніння написано: «І прикликав ім'я Господа». Аврааму були відкриті деякі імена Бога:

Бут. 14:18-19 — Ель Еліон, Бог Всевишній;

Бут. 17:1 — Ель Шаддай, Бог Всемогутній;

Бут. 21:33 — Єгова Ель Олам, Бог Вічний;

Бут. 22:14 — Єгова-Іре, Господь нагледить.

Призивати ім'я Бога означало визнавати все, що пов'язано зі значенням Його імен, вірити в це й шанувати Його за все, на що вони вказують.

Бут. 14:18–20 — згадується десятина як елемент поклоніння Богові.

Бут. 28:22 — Яків дає обітницю віддавати Богові десятину — і це є актом поклоніння.

Лев. 27:30 — «...десятина... належить Господу; це святиня Господня».

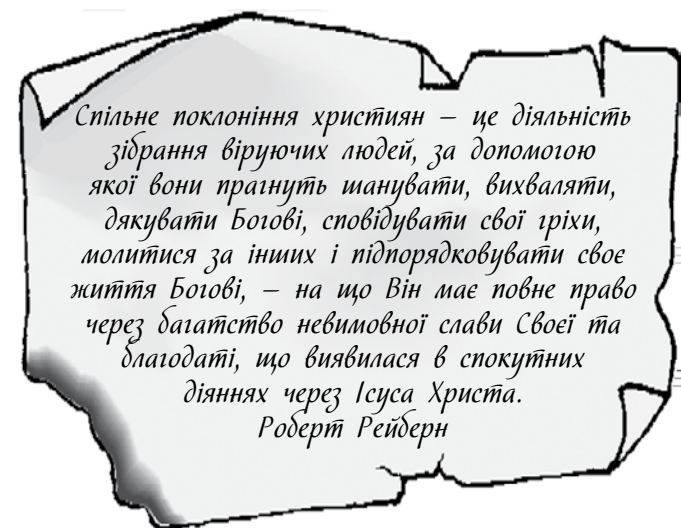
Заклик шанувати Господа «десятинами і приносами» не повинен сприйматися віруючими як порожні слова. Бог відплачує тим, хто віддано служить Йому десятиною.

Істинне християнське поклоніння звершується тільки тоді, коли Бог перебуває зі Своїм народом. Порівняйте два біблійні тексти, записані в Старому й Новому Завітах: «І снилось йому, — ось драбина поставлена на землю, а верх її сягав аж неба. І ось Анголи Божі виходили й сходили по ній... І прокинувся Яків зі свого сну, та й сказав: „Дійсно, Господь пробуває на цьому місці, а того я й не знав!“» (Бут. 28:12, 16) і «Поправді, поправді кажу вам: Відтепер ви побачите небо відкрите та Анголів Божих, що на Людського Сина підіймаються та спускаються» (Ів. 1:51). Ісус Христос Сам є Бог, Він перебуває зі Своїм народом. І одночасно Він є тим мостом, тією драбиною, яка поєднує нас із Небом. Тільки в присутності Христа, Який пообіцяв, що перебуватиме всюди, де двоє чи троє зібрані в Його ім'я, може відбуватися істинне християнське поклоніння.

Поклоніння в часи Мойсея

Вихід із Єгипту був визначною подією в історії ізраїльтян, який не тільки утвердив їх віру й сенс життя, але й поклоніння. Саме через цю подію Бог відкрив Своему народу, що значить бути викупленим.

Десять заповідей — моральний закон народу Божого — починається такими словами: «Я Господь, Бог твій, Котрий вивів тебе із землі Єгипетської, із дому рабства» (Вих. 20:2). Божий народ завжди поклонявся Богові як народ викуплений, і це відрізняє древнє єврейське та християнське поклоніння від будь-якого культу, що будь-коли існував у світі. А це означає, що істинна біблійна релігія завжди починається з діянь Бога, а не з вимог, які Бог пред'являє людям, і не з того, що люди побажали б принести Йому.



Якщо в часи, описані в книзі Буття, згадки про спільні поклоніння можна кваліфікувати як фрагментарні, то книга Вихід знаменує початок нових взаємовідносин Господа і Його народу. Ці відносини задумав Сам Господь, Який тепер ще більше відкрив Себе вибраним. Тепер Він показав Себе не тільки через Свої діла, але й словами, переданими через Мойсея.

Господь спас Своїх людей від єгипетського рабства й пов'язав Себе з ними узами завіту. Завдяки цій події ізраїльтяни зрозуміли, що Бог був для них перш за все Богом-Спасителем. Він з ласки Своєї викупив їх. Їхнє поклоніння, по суті, було зворотною дією, викликаною почуттям вдячності за визволення. Отже, істинне поклоніння можливе тільки в рамках завіту.

Скин'я і система жертвоприношень

Через обряди богослужіння Бог особливим чином навчав Своїх дітей вічних духовних принципів. Засобами складної системи жертвоприношень і навіть засобом побудови скін'ї у пустелі, а згодом єрусалимського храму, Він відкрив їм велич Особи майбутнього Спасителя, Який повністю й навіки виконає вимоги Божої праведності.

Бог повелів Мойсею піднятися на гору для того, щоб поклонитися Йому й отримати настанови щодо будівництва скін'ї. Однак перед цим Мойсей дав розпорядження принести цілопалення й мирну жертву, окропив кров'ю жертвник, прочитав із книги заповіту та окропив людей кров'ю (Вих. 24:8). Кров була не тільки печаткою завіту, але й засобом, завдяки якому люди мали відчуття, що завіт складено з ними тільки через пролиття крові й окроплення нею. Бог приймає їх тільки завдяки викупній жертві. А всі благословення Божого завіту стають їхнім надбанням лише завдяки Його благодаті.

Сьогодні ми не приносимо кривавих жертв і не окроплюємо кров'ю на наших богослужіннях. Навіть думка про це бентежить і шокує. Наш Спаситель прийшов і пролив Свою кров за грішників один раз і назавжди! Поклоняючись Богові живому, ми не повинні забувати, що своїм спасінням цілком завдячуємо пролитій крові Господа Ісуса Христа (1 Петр. 1:18–19).

Поклоняючись, пам'ятаймо про вічну жертву Христа.

Писання нагадує нам про те, що наше поклоніння й служіння Богові є відгуком на Його благодать і милість. І нам слід намагатися, щоб цей відгук був достойним.

У Писанні досить багато уваги приділено цьому важливому питанню: у книзі Вихід дано вказівки щодо облаштування місця для поклоніння; у книзі Левит — правила, які роблять поклоніння угодним Господу. Псалми — книга поклоніння, молитовник і збірник гімнів Божого народу. Пророки також багато говорили про поклоніння Богові. Вони суворо докоряли людям за те, що ті допускали серйозні помилки у своєму поклонінні (Іс. 1:11–14; Мих. 5:13; Єр. 7:9–10). Основа поклоніння — чисті серця, інакше це — мерзота перед Господом. Гріх приходити до Бога в поклонінні, виявляючи безцеремонність, не усвідомлюючи того, що включає поклоніння, без сповідання гріхів і прохання про очищення (Пс. 33:19; 65:18).

Новозавітне поклоніння

Оскільки поклоніння — це найважливіше покликання кожного християнина, кожний із нас має проаналізувати, як відбувається поклоніння в нашому особистому житті.

Поклоніння завжди підпорядковане вірі.

Наше поклоніння завжди залежить від того, у що ми віримо, оскільки поклоніння — це засіб, який дозволяє нам віддати Богові честь і хвалу, виявити любов і упокоєння, на які Він заслуговує.

Основою новозавітного поклоніння є слова Господа Ісуса Христа, сказані в бесіді з самарянкою: «Але наступає година, і тепер вона є, коли богомільці правдиві вклоняться будуть Отцеві в душі та в правді, бо Отець Собі прагне таких богомольців. Бог є Дух, і ті, що Йому вклоняються, повинні в душі та в правді вклонитися» (Ів. 4:23–24).

Істинне християнське поклоніння неодмінно свідчить про те, що віруючий розуміє значення атрибутів Триєдиного Бога, які відкриває нам Святе Письмо.

«Я Господь, — оце Ймення Моє, і іншому слави Своєї не дам, ні хвали Своєї божкам» (Іс. 42:8). Маємо розуміти, що пізнавати Бога можна тільки в Ісусі Христі й через Нього, Котрий є Господь і Спаситель. Тому Бога задовольняє тільки таке поклоніння, яке впливає із спасаючої віри в Ісуса Христа, єдиного Сина Божого.

Поклоняючись Ісусові Христу, ми повинні пам'ятати про Його сутність і природу, про Його втілення, про Його земне життя, діла, служіння викуплення, смерть, воскресіння, друге пришестя, про таїнства, які Він постановив для Своєї Церкви.

Зміст спільного поклоніння

Людина легко може спотворити уяву про єдиного й істинного Бога й при цьому вважати, що поклоняється Йому. Часто вона сама встановлює собі свої стандарти поклоніння й при цьому переконана, що Бог приймає їх. У наш час мільйони людей вірять в бога, але їх бог — не Бог Писання, не Бог Отець Господа й Спасителя нашого Ісуса Христа, не Бог — Особистість, незмінно праведний і справедливий і водночас безкінечно люблячий. Богові не угодне поклоніння, яке є плодом думок людини або її душевних і тілесних сил.

Сутність християнського поклоніння в тому, що Святий Дух, Який діє у народженій згори людині, дарує їй здатність поклонятися Богові. Тому поклоніння не є дія суто людська. Якщо ті, хто поклоняється, не покладаються на Святого Духа, їхнє поклоніння не можна назвати християнським.

Дух Святий об'єднує християн в одне Тіло й веде до спільного поклоніння Богові. Кожний віруючий — член Тіла Христового, член Божої родини. Він виконує своє призначення лише тоді, коли виконує свої обов'язки, покладені на нього як на члена Тіла Христового.

Спільне поклоніння дещо відрізняється від особистого поклоніння окремого християнина. Відомі слова Мартіна Лютера: «Коли я вдома, я не відчуваю в собі особливого бажання поклонятися, але коли я приходжу в церкву, де збирається багато людей, у моєму серці спалахує вогонь і виринається назовні».



фото Петра Гаврилюка

«Не кидайте збору свого.., але заохочуймося, і тим більше, скільки більше ви бачите, що зближається день той» (Євр. 10:25), — радить нам Святе Письмо. Християнське спілкування приносить нам благословення й підбадьорення, спільне поклоніння зміцнює та надихає нас, «бо де двоє чи троє в Ім'я Моє зібрані, — там Я серед них» (Мт. 18:20). Ця обітниця дана не для одного християнина, який поклоняється наодинці, а для зібрання віруючих.

Християнин не може жити відокремлено від інших віруючих. Видимим проявом Тіла Христового, вселенської Церкви, є помісна церква, навіть якщо вона складається з невеликої кількості віруючих.

Цінність спільного богослужіння полягає не в тому, що воно дає його учаснику, а в тому, що воно несе Богові!

«А Тому, Хто може вас зберегти від упадку, і поставити перед Своєю славою непорочними в радості, Єдиному премудрому Богові, Спасителеві нашому через Ісуса Христа, Господа нашого, слава, могутність, сила та влада перше всього віку, і тепер, і на всі віки! Амінь» (Юди 1:24–25).

Наталія Зайчук

Наталія Зайчук, 1968 р. н., закінчила Рівненський державний інститут культури, бібліотечно-бібліографічний факультет. Заміжня, має двох дітей.



Він приходить, тому що не може забути

Ми забуваємо, нас забувають.

Варто розгорнути свій фотоальбом, і ти побачиш, як багато людей пройшло через життя. Хтось затримався у ньому на день, а хтось на рік... Але минув час, і ти починаєш розуміти: тебе забули. Забули ті, хто колись був поруч, ті, з ким ти ділився всіма своїми радощами й переживаннями, ті, у кого вкладав душу...

Ми клянемося на могилах рідних, що будемо довіку їх пам'ятати. Але минає час, і те, що великий Соломон назвав «марнотою та ловленням вітру», стирає чіткість образів до болю коханих людей.

Ми забуваємо, нас забувають...

Світ переповнений самотніми, забутими й покинутими людьми. Вони крокують у багатолюдному натовпі або самотньо сидять у парку на лавочці, їх можна зустріти в гомінкій компанії і в маленькій кімнаті притулку для літніх людей. Вони вже навіть звикли до своєї непотрібності. До того, що їх забули...

Самотність, як підступна змія, жалить нишком. Вона косить ряди людства з кожним роком усе більше і більше. І хоча світ забудований розважальними центрами, інтернет приваблює пропозиціями вигідних знайомств, самотність, як і раніше, залишається однією з головних причин самогубств. Самотність не вередлива

й не перебирає друзями, вона знаходить спільну мову з багатими і бідними, молодими і старими, освіченими і неукми, чоловіками і жінками. Для неї неважливо, хто ти: учитель чи учень, є поруч з тобою хтось чи ні. Як хазяйка розгулює вона по планеті й, хтозна, можливо, вже оселилася у твоїй душі...

Сьогодні я звертаюся до тебе, мій друже, хто напередодні нового року нишком змахує з повік гірку сльозу самотності, хто втомився від «склерозу» друзів і близьких. Пишу, щоб нагадати те, що поверне тобі усмішку й справжню радість. Нехай ці слова зігріють твою захолопу від чужої байдужості душу.

Дозволь на кілька хвилин вести тебе із задушливих кімнат з низькими стелями, від новорічного столу, запалених свічок і гучного телевізора під просторе шатро небес. Відірви свій погляд від проблем і переживань і підними очі до неба. Що ти там бачиш?

Ти бачиш незлічені маленькі світила, як бісер розсипані по небозводу? А пухнаті хмари, що повільно плывуть на схід? А величний Місяць, що зачаровує й манить своїм сріблястим світлом? Глибоко вдихни свіже повітря й послухай, що говорить про цю велич і пишноту на сторінках Біблії великий ізраїльський цар Давид: **«Коли бачу Твої небеса, діло пальців Твоїх, місяця й зорі, що Ти встановив...»** Знаєш, коли Давид дивився на небо, він бачив — Великого Бога! Такого Славного, що простори небес Його не вміщують! Можливо, Давидові було легше бачити славу Бога, тому що в нього не було телевізора, він не захоплювався соціологією, психологією, астрономією тощо й не намагався пояснити життя з позиції «не зрозумію — не повірю». Можливо, Давид дивився на небо у момент, коли воно було ясным і безхмарним, а сьогодні небо затягнуте хмарами й

тобі здається, що воно таке ж безрадісне, як твоє життя. Давай тоді розсунемо штори із хмар і зазирнемо за темну завісу. А там...

«У нескінченних просторах Всесвіту, подібно до групи островів, що тісно притиснулися один до одного, розсипані скупчення зірок — галактики. Променеві світла знадобиться сто тисяч років, щоб перетнути нашу галактику від краю до краю (світло рухається зі швидкістю 300 000 км/с і за рік воно проходить 9,46 x 10¹² км. Ця відстань називається світловим роком). Астрономи за допомогою телескопів установили, що, крім нашої галактики, існують мільйони інших. Галактики віддалені одна від одної на сотні тисяч світлових років. Умовно галактики можна об'єднати в групи, кожна з яких складається з десятки великих і декількох сотень карликових. Найдавніші з тих груп, які можна спостерігати, розташовані на величезній відстані від Чумацького Шляху. Вона вимірюється мільярдами світлових років. А деякі галактики розташовані так далеко від Землі, що навіть уявити собі цю відстань неможливо. Тому питання: «Скільки галактик у Всесвіті?» так, імовірно, назавжди й залишиться без відповіді¹. Захоплює?! Мене теж. Послухай це: «24 грудня 1968 року, коли керівництво NASA попросило команду корабля Apollo 8 розповісти про свої відчуття під час їхнього перебування в космосі саме в переддень Різдва, Джеймс Ловелл, Вільям Ендрюс і Франк Борман відповіли, зачитавши по черзі 10 віршів з першого розділу книги Буття: „На початку Бог створив небо та землю. А земля була пуста та порожня, і темрява була над безоднею, і Дух Божий ширяв над поверхнею води...“»² Те, що бачили їхні

¹<http://pochemy.net/>

²http://www.origins.org.ua/page.php?id_story=518



фото Олександра Осіпова

очі, не залишало сумнівів, що саме Бог є Творцем і саме Він тримає все у Своїй руці. Ісак Ньютон, міркуючи про велич Божого творіння, сказав: «Я повинен зізнатися, що почуваю величезну смиренність у присутності Всесвіту, що перевершує нас майже в усьому. Я почуваю себе дитиною, що граючись на морському узбережжі, знайшла кілька яскравих черепашок і камінчиків. Переді мною простягається весь величезний океан істини, а його майже недоторкані й спокійні води проходять через мої пальці, що жадають знайти чудо». Цей Великий Творець — наш Батько!

«Так! Бог великий, Його твориво унікальне», — втомлено зітхаєш ти... і повертаєшся, щоб піти. Ні! Ні! Зачекай! Адже ми ще не все почули. Велич Творця — це лише початок новорічного звернення Давида до нас: **«Коли бачу Твої небеса, діло пальців Твоїх, місяця й зорі, що Ти встановив, — тепер слухай далі, — то що є людина, що Ти пам'ятаєш про неї, і син людський, про якого Ти згадаєш?»**

Ти знаєш, я раніше чомусь найчастіше зупинялася на фразі «що є людина». Але одного разу Бог підкреслив для мене два інших слова. Коли я думаю про це — моє серце наповнюється тихою радістю. Будь ласка, зроби зупинку у своїй життєвій круговерті й, відкривши Слово Боже, знайди Псалом 8. Читай повільно, вдумливо, і коли дійдеш до 5-го вірша, не поспішай, візьми маркер і підкресли два прекрасних слова: «Ти пам'ятаєш».

Ці слова розбурхують мою свідомість і почуття. Великий, Славний, Всюдисущий, Всемогутній Тво-

рець пам'ятає про мене, ПОСТІЙНО ПАМ'ЯТАЄ! Забули друзі, родичі, кохані, а Він пам'ятає.

Бог пам'ятає, коли місяцями мовчить телефон, і в поштовій скриньці знаходиш лише рекламні флаєри.

Бог пам'ятає, коли всі забули привітати з днем народження і не провідали, коли занедужав.

Бог пам'ятає, коли ти перебуваєш у натовпі й немає жодної людини, якій ти був би небайдужий.

Бог пам'ятає тебе постійно!

Але це не все! Бог не тільки пам'ятає тебе, людину, Він ще відвідує тебе! Хоча доріжка до твого будинку вкрита недоторканим сніговим покривом, ти не можеш сказати, що тебе сьогодні не відвідали. Раннім ранком до тебе прийшов невидимий відвідувач — БОГ! Це Він дає тобі щастя жити у Його Всесвіті. Це тебе Він обрав і зробив спадкоємцем усього Свого величного творива! Це Він відвідав тебе в яслах Віфлеєма! Бог Неосяжний і Незбагнений, Той, Який створив усе це воїнство небес, поміщається у твоїй крихітній квартирці. Ти можеш собі це уявити? Це ж найбільше й найвеличніше чудо, яке може бути!

Тебе спіткали переживання, болі й розчарування, спокуси оточили тебе частоколом, тобі здається, що Бог давно забув дорогу до твого дому?

Відкрив своє серце, щоб почути ці прекрасні слова розради — ВІН ПАМ'ЯТАЄ тебе й не залишає самого у хворобах і споку-

сах. Послухай, що говорить великий страждалець Йов: «Що таке чоловік, що його Ти підносиш, що серце Своє прикладаєш до нього? Ти щоранку за ним назираєш, щохвили його Ти досліджуєш...» (Йов. 7:17). Щоранку... Дорогоцінне дитя Боже, ти чуєш? Бог відвідує тебе щоранку! Коли ти ще лежиш у теплій постелі, додивляючись останній сон, Бог уже відвідав тебе й обновив Свою милість: «Це милість Господня, що ми не погинули, бо не покінчилось Його милосердя!» (Пл. Єр. 3:22).

«Так чому ж я тоді так часто відчуваю себе самотнім, забутим, покинутим?» — думаєш ти. Знаєш, люди найчастіше самотні від того, що відкидають тих, хто їх любить, і женуться за любов'ю тих, хто до них байдужий. У погоні за однією трояндою від якоїсь людини, ми часто топчемо мільйони квітів, подарованих Богом.

Люди прагнуть спілкування і не спілкуються з Тим, Хто готовий їх слухати й відповідати: «Покликуй до Мене і тобі відповім...» (Єр. 33:3).

Люди хочуть спокою і не приносять тягар до Того, Хто його полегшить: «Прийдіть до Мене, усі струджені та обтяжені, і Я вас заспокою!» (Мт. 11:28).

Люди бажають правди, але відкидають Істину: «Промовляє до нього Ісус: Я дорога, і правда, і життя. До Отця не приходять ніхто, якщо не через Мене» (Ів. 14:6).

Люди сподіваються на стабільність і не довіряють Тому, від Кого все залежить: «Бо ми в Нім живемо, і рухаємось, і існуємо» (Дії 17:28).

Нам усім, християнам, потрібно навчитися насолоджуватися Богом! Захоплюватися Його величчю! Радіти Його любові й цінувати всім серцем, що Творець Всесвіту, мій Творець, пам'ятає про мене й відвідує мене! Хіба може бути щось краще?

Дай, Боже, ніколи не забувати, що ми не забути й не полишені!

Наталія Дубовик

Наталія Дубовик народилась і живе в Харкові. Закінчила Київську богословську семінарію за спеціальністю викладач біблійних дисциплін. Адміністратор проекту «Впровадження християнської етики в навчальних закладах Харкова і Харківської області».



Підсаухані думки

фото Тетяни Артерчук



так бажала, щоб ти служив Богові, а ти такий далекий і чужий... Ми мріяли, що ти будеш проповідником, і люди будуть каються, слухаючи твої проповіді. Сину, чому ти такий?

Боже! За що? Я ж ростила дитину для Тебе! Це ж мій хлопчик, якого Ти мені подарував. Він немов чужий — байдужий і холодний. Що робити, Боже, НАВЧИ!



Ми, батьки, мріємо про найкраще майбутнє для своїх дітей. Найважливіше, що ми можемо дати дітям, — це любов до Бога. Та як навчити любити Бога? Згадаймо школу. Улюбленим

предметом міг бути лише той, учитель якого сам був закоханий у свій предмет. Як навчити дітей географії, якщо ти сам її не знаєш? Як пояснити задачу, якщо це ніколи тебе не цікавило? Любити Бога — це просто і дуже складно водночас. А передати комусь свої почуття набагато важче.

І все ж, як навчити дитину любити Бога? Діти схильні наслідувати батьків, переймати від них усе, що чують чи бачать. Тому саме ти люби свого Бога всім серцем, усією душею й усім розумом твоїм, і тоді ти побачиш, як твоя любов до Творця переросте в щось дуже важливе для твоїх дітей. Розповідай своїм дітям, Який Він, читай Святе Слово ще від народження, подаруй їм спілкування з тими, хто так само любить Бога, як і ти. Не забороняй дитині шукати Христа, тільки скеровуй. Твої молитви з дитиною стануть дорогоцінним скарбом, благословенням для вас, радістю та основою самостійного спілкування твоєї дитини з Всемогутнім Богом. Саме ти є тим учителем, досвід якого передається від серця до серця. Навчаючи любові, ти навчишся любові, покладаючись на Бога, ти не будеш посоромленим. Твоє життя з Богом — це дорога твоїх дітей, тож покажи своїм дітям дорогу до Того, Кого ти любиш.

Оксана Смірнова

Оксана Смірнова — випускниця Рівненського біблійного коледжу «Слово благодаті», учитель Біблії в християнській дошкільній студії «Початок премудрості» м. Рівне. Заміжня, мама трьох дітей. Переконана, що робота з дітками — це найважливіше, найкраще, найпотрібніше служіння в церкві.



РІЗДВЯНІ ІСТОРІЇ Ч. ДІККЕНСА



істини, які ми знаємо, проте вони, з плином часу, затерлися, немов стара платівка.

До таких творів належить цикл повістей англійського письменника Ч. Діккенса «Різдвяні повісті». Піднявшись із самих низів англійського суспільства, пройшовши нелегкий шлях простого робітника на фабриці, переживши сором банкрутства свого батька й неспроможності розплатитися з боргами, знаючи, що насправді означають слова «важкою працею проторити шлях у житті», Діккенс пише низку повістей, які зачаровують своєю казковістю й звурушливістю. Упродовж 1843–48 рр. перед Різдом друкувалася нова повість, яку читачі сприймали як найкращий дарунок на свято. Ці твори були надзвичайно популярними у лондонської публіки. Та й зараз вони не менш актуальні. Адже ще й досі, характеризуючи жадібну людину, ми можемо сказати: «Ти — Скрудж», — й усе буде зрозуміло.

Ці повісті відображали як певні містичні моменти, так і ті цінності, які ми пов'язуємо з так званою «вікторіанською епохою». Адже автор жив і творив саме у той період, і християн-

ський світогляд та цінності пронизують його твори. У них перемагає добро й правда. Багато хто каже, що ці твори є дещо наївними. Але кожному із нас хочеться пережити момент чуда й простого дотику до надприродного. А коли ти віриш у Бога й розумієш, що Він змінює серця людей, то погоджуєшся, що саме так і можуть відбуватися з людьми чудесні перетворення.

Цей цикл повістей мав таку популярність, що багато хто з письменників у 60–80 рр. XIX ст. копіював Діккенса: від Льва Толстого з його пасторальними творами до атеїста Анатолія Франса.

Якщо ви хочете поринути в атмосферу Різдва й різдвяної містерії — прочитайте ці повісті. Та пам'ятайте, при читанні Бог буде ставити вам запитання — як ви живете і чи помічаєте тих, хто живе поряд із вами?..

Діккенс Ч. Різдвяні повісті: для серед. і ст. шк. віку / Пер. з англ. О. Мокровольсько-го. — Тернопіль: Навчальна книга — Богдан; К.: Веселка, 2009. — 464 с.

ISBN 966–692–283–5 (6-ка)

ISBN 966–692–827–2 (укр., «Навчальна книга — Богдан»)

ISBN 966–01–0415–4 (укр., «Веселка»).

Десять правил Іоанна Блаженного

Іоанн XXIII був Папою Римським з 1958 по 1963 р. і був знаний як Папа Іоанн Блаженний. Десять правил Іоанн Блаженний склав для себе й намагався їх дотримувати щодня. Головна мудрість цих правил у тому, що вони розраховані лише на один, сьогоднішній день.

Немає потреби заздалегідь хвилюватися, уявляючи, наскільки складно буде дотримувати цих правил усе життя. Не треба все життя, спробуй лише сьогодні. Лише сьогодні. Не квапся, забудь про завтра. Ти не знаєш, що буде завтра, тому намагайся зробити лише те, що можеш зробити сьогодні. А завтра буде те, що буде.

1. Лише сьогодні я намагаюсь прожити день радісно, не силкуючись вирішити всі свої проблеми відразу.

2. Лише сьогодні я ні на кого не підвищуватиму голос, буду ввічливим, не буду засуджувати чи критикувати.

3. Лише сьогодні я буду щасливим і впевненим, що був створений, щоб бути щасливим не тільки в Божім Царстві, але й у цьому світі.

4. Лише сьогодні я пристосовуватимусь до обставин, не вимагаючи, щоб обставини відповідали моїм бажанням.

5. Лише сьогодні я приділю десять хвилин свого часу для корисного читання, пам'ятаючи, що так само як їжа необхідна для тіла, хороші книги необхідні для душі.

6. Лише сьогодні я зроблю одну добру справу й нікому не скажу про це.

7. Лише сьогодні я зроблю принаймні одну річ, яка мені неприємна, і якщо самолюбство моє постраждає, постараюся, щоб ніхто цього не помітив.

8. Лише сьогодні я складу список нагальних справ. Можливо, я не зумію їх виконати, але намагатимусь, при цьому спробую уникнути двох речей: поспішності та нерішучості.

9. Лише сьогодні я буду твердо впевнений, що Бог піклується про мене, як ні про кого іншого у світі.

10. Лише сьогодні я буду насолоджуватися красою й вірити в досконалість. А якщо мої дії видадуться мені неправильними, я все ж зроблю те, що хотів зробити своє життя.

Сонь — син Соняха

«Як же це складно — пробиратися крізь товщу чорного ґрунту на білий світ! — бідкалося мале зерня. — Коли вже? Ну коли вже я зможу розправити свої пелюстки й піднятися на повен зріст? А то все навприсядки та навприсядки... Та й холодно тут, страшно, — воно стало з острахом озиратися. — Ці хробаки так і нишпорять, аби щось підточити чи з'їсти. Добре, що очей не мають, ото напмацки живуть і напмацки жують. Отак всліпу й помирати будуть. А раптом до мене приповзуть? — лячно сахалася зернина. — Ні, не можна ось так просто здаватися. Треба рости!» — і вона щосили своїм пагоном розтуляла землю.

— О, що це так сліпить? — сказало зерня й за-
вмерло. — А тепло як!..
Я потрапило в якийсь ін-
ший світ...

— Авжеж, — почуло-
ся у відповідь.

— А ти хто, таке
сліпуче? — пагін роз-
заявив свого невеличкого
ротика. Потім він струсив
грудочки землі зі своїх
двох листочків.

— Твоє Сонце. Я
буду тобі допомагати
рости й міцнішати. Буду вчи-
ти тебе жити.

— А що таке жити?

Сонечко у відповідь засмія-
лося:

— Таке мале, а вже такі
дорослі питання ставить. А ти
спробуй розплющити очі, тоді й
побачиш, що таке життя.

— Розплющ очі, розплющ очі. Якби
ж я знав, як це — розплющити ті очі, —
рослинка боязко, повільно й розгу-
блено зморщувала лобика, мружила
й потирала оченята. І це ж не дивно!
Вона вперше за все своє життя нама-
галася подивитися на світ очима!

— Яка краса! — захоплено мовила
рослина й завмерла. А після довгого замилю-
вання світом вона запитала: — А я хто?

— Соняшник Сонь, — відповів йому знайомий голос,
— син Соняха.

— Яке чудове ім'я! А звуся я так тому, що ти моє Сонце?

— Вважай, що так, — відказало небесне світило. — А,
можливо, ще й тому, що вилупилося ти із соняшникової
насінини.

— А хто нам дає імена? А чому ми повинні їх брати?
А навіщо нам рости й жити? А чому я так довго сидів під
землею, — засипав запитаннями маленький Соняшник
велике Сонце, і якби мав ніжки, то таки, мабуть, ними за-
тупав би...

— Таке куце, а таке говірке...

— А навіщо мені ці два листочки? А чому вони зелено-
го кольору? А чому той довгий дощ такий мокрий? — про-
мовивши останнє запитання, Соняшник замовк.

«Особливий він, — подумало Сонечко, — з ним і я на-
вчуся нового життя».

— Лягай спати, — мовило Сонце, — вечір уже вкриває
землю туманами. Поспілкуємося завтра, побавимося, —
сказало й заховалося за небокрай.

— Ач, яке швидко й заклопотане! А ще обіцяло
життя вчити! Вір йому після цього! — буркотів
собі під носик Соняшник Сонь і повільно заси-
нав. Утомився, бідний. Він же сьогодні вперше в
житті говорив зі своїм Сонечком!

Тепер йому все було цікаво. Адже навіть
сон до нього прийшов уперше в житті.
Він ніколи раніше не вмів спати, не
вмів пильно дивитися сні, не знав,
як їх запам'ятовувати. Соняшник
раптом подумав, що він знову
сховається під свою надокучливу
земляну ковдру. Але, на щастя, він
помилився!

Наступного дня Сонце
відповіло на всі його запи-
тання.

— От ти кажеш, що
всі у цьому світі пови-
нні щось робити. А яке
моє призначення? —
говорив і по-дружньому
гойдав своїм стебельцем
Соняшник.

— Його ти обиратимеш сам.
Захочеш — принесеш людям ко-
ристь. А не захочеш — так і зали-
шишся порожнім. Озирнися навко-
ло себе! Бачиш, яке велике поле? На
ньому живе вся твоя сім'я.
Поряд ростуть твої бать-
ки. Я гадаю, ви знайдете
спільну мову? — мовило
Сонце й тицьнуло своїм
промінчиком Соняху в ніс.

А й справді, сім'я у Соняшника
була настільки численною, що всіх не
перелічити! Носила вона гарне прізвище — Сонячна.
Батько вчив свого синочка, як потрібно добувати поживні
речовини із землі, щоб рости здоровим і смачним. А мату-
ся вчила Сонька, як правильно потрібно вбирати сонячне
проміння, щоб дозріти зернистим, щоб його біленькі зер-
нятка згодом потовстішали й почорнішали.

На жаль, ставши підлітком, Сонь махнув на батьків-
ську науку своїм великим листком і геть забув про неї.
Він вирішив, що вона йому не потрібна. Забув він і про
батьківське виховання, і про мамине повчання. Як не
переконували його батьки вчитися й працювати, та все
було марним!



Виріс наш
Сонь найви-
щим серед своїх
однолітків-соняхів.
Загордився, став
задиркуватим.
Голову до Сон-
ця не повертав,
із землі пожив-
них речовин не
черпав. Думав,
що найрозумніший,
найвродливіший. Але на-
справді це було далеко не
так. Залишився він само-
тнім, ніхто із братиків чи
сестричок не хотів із
ним товаришувати.
Егоїстичним виріс,
байдужим до чужо-
го горя, лайливим і
придириливим.

Настала осінь. При-
йшли у поле люди врожай збирати. Усі соняхи дозріли
великими, круглолицими, були наповнені смачними зер-
нятами. Дуже вже раділи люди соняшниковому врожаю!

Підійшов один чоловік і до нашого Соня. Зазирнув до
нього в голівку й зупинився:

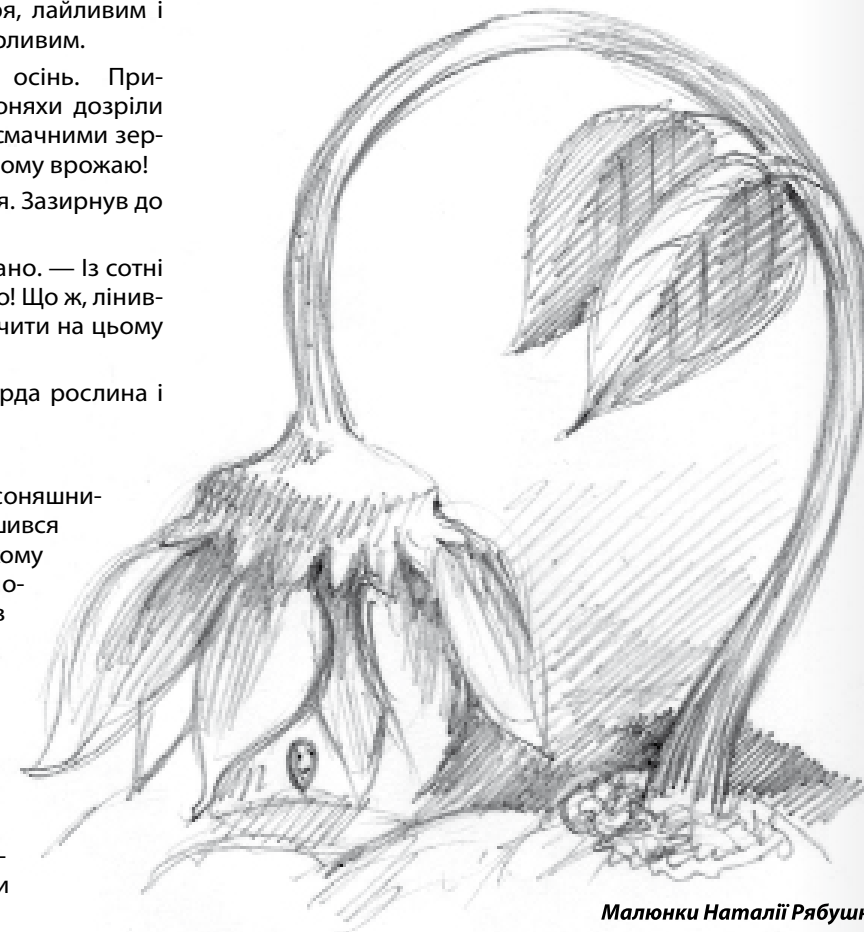
— О, а цей порожній! — сказав здивовано. — Із сотні
тисяч соняхів він один промарнував усе літо! Що ж, лінив-
цю, не потрібен ти мені, залишайся стовбичити на цьому
голому полі сам.

«Але ж мені холодно!» — подумала горда рослина і
наказала:

— Заберіть мене з собою в тепло!

Тільки ніхто з людей не розумів мови соняшни-
ків, тому нічого йому не відповіли. І залишився
наш Сонь один-однісінький стояти на великому
чорному полі. Він хотів повернути свою голо-
ву до сонця, та сонця вже не було. Він хотів
дістати із землі поживних речовин, проте та
вже замерзла, і він навіть не міг ворухнути
корінням. Він уже хотів спілкуватися зі сво-
їми братами й сестрами, але їх не було...
Тоді Соняшник гірко заплакав. Його сльо-
зи капали на холодну байдужу землю.

— Не мочи мене, — сказав хтось, —
мені й так холодно. Я вкриюся солоною кри-
гою й замерзну. А я хочу жити й приносити
всім довкола радість.



Малюнки Наталії Рябушко

Різдвяні сторінки зі щоденника

Узимку темніє рано. Я сиджу у своїй кімнаті. Напівтемно й затишно. Чутно, як на вулиці, у сусідньому дворі, співають колядники. Певно й до нас зараз зайдуть... А бабуся вже давно примостилася в сінях, чекаючи на співочі вертепи. Я нишком визираю у вікно, щоб розгледіти, як убрані колядники. О! Вже й у нас співають!!! Бабуся обдаровує колядників цукерками й горіхами. Це я знаю, бо чула як вона, урочисто й піднесено, говорила сусідкам: «Бога треба славити не за гроші, а від усього серця...»

Але мені це байдуже. Зараз мене більш усього турбує, що я вчора посварилася з подругами. Ми ліпили сніговики, потім почали будувати фортецю, а потім щось сталося й почалася сварка. Тому я цілий день сиділа вдома, читала книжку й нудилася. От якби була мама!!! Вона завжди допомагала розібратися у всіх моїх складних справах. І вони ставали маленькими й простими, як розлузані насінинки...

Але мами немає. Вона померла цієї осені, коли я почала ходити в 4 клас. Я ніколи не забуду букет різноколірного листя, який я назбирала, йдучи зі школи, і слова татуса: «Донечко, мами немає...» Я притулила свій букет до обличчя й терпкий запах листя змішався з запахом сліз і невимовного болю...

Говорити з бабусею не хочеться. Вона знов почне казати про Бога, про молитви. Але мені це нецікаво. От казки, фантастичні історії я люблю. Я вмощуюся на ліжку й беруся за книжку. Правда, тато не дозволяє мені читати лежачи, але сьогодні його вдома немає. З головою поринаю у світ зимових пригод: чарівний годинник, дівчинка-снігуронька, сніговики, які оживають, щоб зупинити прихід Нового року...

Ураз брязке шибка вікна, так, ніби хтось влучив у неї сніжкою! Я підхоплююсь, хутко вдягаюся. Бач, таки прийшли дівчатка! Тихенько відчиняю вхідні двері (т-с-с — бабуся вже спить). Поспішаю забігти з другого боку хати, щоб застукати їх «на гарячому». Сніг рипить, і тому ступати нечутно не вдається. Я зазираю за ріг



будинку: нікого... Лише ніби майнув білий силует. Дивно, ні в кого з подружок нема білої куртки.

Я повертаюсь у двір, перевіряю хвіртку: вона зачинена на гачок. Дивно і трохи лячно. Але додому йти не хочеться. Я йду в садок, вибираю місце між деревами, де добре видно зоряне небо. О! Зорі я дуже люблю! Вони незрівнянні... Вони ваблять до себе так, що хочеться полетіти. Мерехтять, підморгують різноколірними оченятами... Ого!!! Зблиснув метеорит, і ніби так низько та близько.

А чи то правда, що треба загадувати бажання, яке неодмінно збудеться... Яке ж моє бажання?!

— Щоб ще побачити маму...

— Або щоб навчитися літати...

Я розкидаю руки врзнібіч і починаю крутитися, дивлячись угору. І ніби справді лечу, все вище й вище піднімаючись у зоряну височину. Холодне морозяне повітря ще сильніше обіймає мене, обпікаючи руки, обличчя, проникаючи під пальтешко, холодними крижинками торкаючись тіла. А небо безкінечно-високе, нема йому ні кінця ні краю. І зірок незліченно й незміряно...

Ураз мені стає дуже страшно, моторошно, і бездонний холод досягає глибин мого серця. Я така маленька проти цього величезного Всесвіту. Дуже малесенька, беззахисна, нікому не потрібна...

Я перестаю крутитися і враз помічаю, що хтось стоїть неподалік від мене. Страх ще більше стискає моє серце. Єдине бажання — скоріше дременути до хати...

— Не бійся. Все добре. Я прийшла, бо ти дуже злякалася. — Голос спокійний і лагідний.

— Ти хто? — питаю я, насторожено підходячи ближче й розглядаючи незнайомку.

Довге білосніжне хвилясте волосся, довга срібляста куртка, високі сріблясті чобітки й тоненький шарфик, ніби витканий зі світла. А очі — усміхнені й чисті. Дивно, що я бачу їх посеред цієї темряви...

— Я твій ангел.

— Хто?!! — моє здивування витісняє всякий страх!

— Так, я — твій ангел-охоронець. Я прийшла, бо за тебе молиться бабуся. І тобі сьогодні потрібна допомога.

Безліч запитань закрутилося в голові. А на язик вискочило найзухваліше:

— А якби вона не молилася, то ти б і не прийшла?

— Так, я не змогла б прийти до тебе, бо ми, ангели, службові духи для тих, хто наслідуює спасіння й знає Слово Боже.



Дівчинка-ангел зняла свій шарфик і легенько обгорнула мої плечі.

— Зігрійся, Іринко, — продовжувала вона, — ти не сумнівайся, бабуся дуже любить тебе й бажає тобі добра. Знаєш, їй також зараз важко, вона не чекала, що мама так рано піде від вас...

— Звідки ти це все знаєш? — знову запитала я. — І як мене звати, і про бабуся, і про маму... — Сльози забриніли на моїх очах.

— Знаю, бо знаю. Колись Дух Святий пояснить тобі все...

— Хто?!! — знову перебиваю я. — Ти говориш незрозумілі слова...

— Іринко, почекай!!! — наповлено, але лагідно зупиняє мене незнайомка. — У мене обмаль часу. Якщо ти згодишся, я покажу тобі небесне воїнство ангелів, які славлять Божого Сина, що народився у Віфлемі заради спасіння всього людства, заради твого спасіння...

Вона бере мене за руку. Її рука ніжна й тепла, як у мами. Я відчуваю, що вже зігрілася. Шарфик тоненький, але теплий. Мені спокійно й добре. Ми йдемо по засніженому саду. Ненароком торкаюся плечем гілля, і яблунька щедро осипає нас снігом. Раптом я бачу серед дерев прозорі сходи, які піднімаються в небо.

— Ти хочеш піти зі мною? — питає ангел.

І знов у моїй голові здійснюється вихор думок, запитань, сумнівів й страхів, як сніжна холодна завірюха. А відчуваю, ніби розділилася надвое, бо серце моє тріпоче, бажаючи побачити отой чудесний хор ангелів. Але я починаю верзти якусь нісенітницю:

— А може, ти ніякий не ангел. Може, ти інопланетянка і телепат, і читаєш мої думки, і хочеш забрати мене на свій корабель...

Дівчинка весело сміється.

— Чим наповнене серце, те й говорять уста. Занадто багато читаєш фантастики. Але хочу тобі сказати, що суперфантастичної книги ти ще не читала. Це — Біблія.

Я розгублено мовчу. Вона турботливо струшує сніг з мого пальтешка:

— Тоді пішли додому. Тільки запам'ятай: Бог є!!! Він дуже любить тебе. А шарфик я залишаю тобі на згадку...

Тихесенько, щоб не розбудити бабусю, я замикаю вхідні двері й навшпиньки йду до своєї кімнати. О! Я забула вимкнути настільну лампу



біля ліжка. Але й зараз я не збираюсь її вимикати! Бо ще треба трохи оговоритися. Такий дивний вечір... Я ховаю під подушку подарунок і загортаюсь у ковдру.

— І що це зараз було? — думаю я.

А в серці ніжно бринить голос ангела: «Бог є. Він дуже любить тебе...»

— Господи, якщо Ти є і якщо Ти любиш мене, то покажи мені маму, будь ласка... — уперше в житті молюся я. Більше слів немає. З моїх очей течуть гарячі сльози. Я стомлено притуляюся до подушки.

І враз я знов опиняюсь в садку. Сад засніжений, але чомусь дуже тепло. Раптом я розумію, що це не сніг, а просто квітнуть дерева. Радість переповнює моє серце. Я починаю підстрибувати й несподівано... злітаю!!! Я лечу над садком, над подвір'ям, над провулком. Якись люди йдуть там вниз. «Дивіться, я лечу!!!» — але їм нема ніякого діла до мене. Потім я бачу, що хтось також летить попереду мене. Плаття квітчасте і таке знайоме.

— Мамо!!! — гукаю я.

Ще мить і ми — поряд! Вона бере мене за руку і ми летимо разом. Я нічого не питаю. Просто нема ніяких питань. Мама. Політ. Квітучі садки під нами. Височенне голубе небо, наповнене ароматом квітів... Цей політ дуже довгий. Але він ураз закінчується. Ми зависаємо в повітрі.

— Донечко, — говорить мама, — це — межа. Далі я полечу сама. До зустрічі!

Вона обнімає мене й летить далі, ніби великий прекрасний метелик. Скоро вона перетво-

рюється в різноколіорову краплинку і зникає зовсім... Я розгублено дивлюся їй услід.

Я не хочу розлучатися з нею. Я дуже люблю її. Я пориваюся за нею. Але якась невидима стіна лагідно відштовхує мене назад. І знову я пориваюся за мамою. І знову якась невидима стіна м'яко та лагідно відштовхує мене. Я роблю третю спробу. І невидима стіна знову відштовхує мене, враз заповнюючи моє серце радістю й незбагненим спокоєм.

І я повертаюсь додому. Знову лечу над квітучими садками, вдихаючи аромат квітів, височеного неба й незрозумілої радості... З висоти польоту я бачу свій провулок, садочок, будинок... Я вдома...

Я прокидаюсь. Уже ранок. Настільну лампу вчора я так і не вимкнула. Книжка, яку я читала, лежить біля ліжка на підлозі. А під подушкою, на жаль, нема ніякого шарфика...

Але я знаю, що Бог є!!! І я пошепки молюся:

«Небесний Батьку! Прости мені, що я була неслухняна мамі, татові, бабусі. Що я ніколи не казала їм, як я сильно їх люблю, а лише хотіла, щоб вони любили мене. Допоможи мені стати іншою...»

Тихенько прочиняються двері й заходить бабуся. У неї в руках білий прозорий шарфик.

— Добрий ранок, Іринко! Це тобі різдвяний подарунок!

— Від ангела-охоронця? — запитую я.

— Так, — загадково усміхається бабуся...

Р. С. Це оповідання майже автобіографічне. Сон, описаний тут, це мій сон, який справді наснився мені, коли я дуже сумувала за мамою. І моя бабуся, яку я не слухалася, а вона молилася за мене...

Галина Левицька



Малюнки Наталії Рябушко

Фотоконкурс «Життя моє — як воно є»

Згадка про літо



Цвітана Чудовець



Катерина
Мельченко



Олександр
Смірнов



Алла Смаль



Інна Дубовик



Юрій
Тивончук



Олександр
Осіпов



Алла Смаль

Передплатити часопис «Слово вчителю» на 2011 рік можна в будь-якому поштовому відділенні
Передплатний індекс — 99864

Літературний конкурс!

До розгляду приймаються твори українською мовою всіх жанрів (поезія, оповідання, новели, есе тощо) на морально-етичну та духовну тематику. Будь ласка, надсилайте свої роботи на адресу редакції з поміткою «Літературний конкурс».

Фотоконкурс!

До участі у фотоконкурсі приймаються видрукувані чорно-білі та кольорові фотографії хорошої якості розміром не менше 10x15 см² або фотографії в електронному форматі (бажано не менше 300 dpi). Тема фотоконкурсу: «Життя моє — як воно є». Фото будуть розміщені в журналі за підписом автора, тому не забудьте вказати своє прізвище та ім'я, а також поштову адресу й телефон. Роботи надсилайте на адресу редакції з поміткою «Фотоконкурс».